

RIIGIKOGU

IV koosseis.

56—84 koosoleku täielikkude protokollide

LISAD.

Riigikogu komisjonide ettepanekud on jäetud välja käesolevatest lisadest, kui need ühtlased või ainult redaktsiooniliselt erinevad Vabariigi Valitsuse vastavatest ettepanekutest. Viimased vaata „Vabariigi Valitsuse ettepanekud“ Riigikogule, II köide.

- 107.) }
108.) } Ajutise veneaegiste pensionäride toetamise seaduse § 11. muutmise seadus.
- 109.) } Apteegiõpilaste haridusliku tsensi ja praktikaaja kohta antud määruse muutmise
110.) } seadus.
- 111.) }
112.) } Avalikkude algkoolide seaduse muutmise seadus.
- 113.) } Eesti-Norra vahelise kurjategijate väljaandmise ja kriminaalasjus kohtuliku abiand-
114.) } mise konventsiooni kinnitamise seadus. (Oslos 3. aprillil 1930. a. allakirjutatud
Eesti Vabariigi ja Norra Kuningriigi vahelise kurjategijate väljaandmise konvent-
siooni kinnitamise seadus.)
- 115.) } Eesti-Prantsuse vahelise nootide vahetuse teel sõlmitud Prantsuse konjaki ja ar-
116.) } manjaki saadetistelt Eestisse sisseveol nõutava puhtus- ja päritolutunnistuse kohta
käiva kokkuleppe kinnitamise seadus. (Prantsuse konjaki ja armanjaki Eestisse
sisseveol nõutavate puhtuse- ja päritolutunnistuste kohta käiva Eesti-Prantsuse
kokkuleppe kinnitamise seadus.)
117. } Eesti-Prantsuse 15. märtsi 1929. a. kaubandusekonventsiooni nimekirjade A ja B
osalise muutmise kohta käiva protokollki kinnitamise seadus.
- 118.) } Eesti-Taani vahelise kurjategijate vastastikuse väljaandmise konventsiooni kinni-
119.) } tamise seadus.
- 120.) } Eesti-Türgi kaubanduse- ja laevanduselepingu ja selle allakirjutamisprotokollki kin-
121.) } nitamise seadus. (Eesti-Türgi kaubandus- ja laevanduselepingu kinnitamise seadus.)
- 122.) }
123.) } Eesti-Ungari lepitus- ja vahekohtulepingu kinnitamise seadus.
- 124.) } Eesti Vabariigi 1930./31. a. kulude ja tulude lisaelarve nr. 1 arvel eelkrediitide mää-
125.) } ramise seadus nr. 1.
- 126.) } Eesti Vabariigi 1931/32. a. kulude ja tulude eelarve arvel lepingute sõlmimise ja
127.) } eelkrediitide määramise seadus.
- 128.) } Endisest Pihkva ja Petrogradi kubermangust Eesti Vabariigi külge liidetud maa-
129.) } aladele Balti Eraseaduse asi- ja nõudeõiguse laiendamise seadus. (Balti Erasea-
duse maksvuse laiendamise seadus asja- ja nõudeõiguse osades Petserimaa ja Nar-
vataguse maa peale.)
- 130.) }
131.) } Isikutõestamise ja liikumise seadus. (Liikumise ja elukoha muutmise seadus.)
132.) }
- 133.) }
134.) } Kaitseliidu pensioniseadus.
- 135.) }
136.) } Kaitseseisukorra seadus.
137.) }
- 138.) }
139.) } Kaubalaeva teki juht- ja meeskonna sõidu seaduse täiendamise seadus.
-

140. } Kaubanduseasutiste, ladude ja kontorite teenijate normaal-puhkeaja kindlustamise
141. } seaduse muutmise seadus.
142. }
143. }
144. } Kiirsõidu-ujuvabinõude liikumise seadus. (Kiirsõidu-ujuvabinõude seadus.)
145. } Kohtuteseaduse §§ 592., 596. ja 597. muutmise seadus. (Kohtuasutuste seaduse
146. } §§ 592, 596 ja 597 muutmise seadus.)
147. }
148. } Laevade kokkupõrgete seadus.
149. }
150. } Laevade päästmise ning neile abiandmise ja uppunud ning randunud varade seadus.
151. }
152. } Linnade ja alevite maaga varustamise seaduse muutmise seadus.
153. }
154. }
155. } Linnade ja alevite maaga varustamise seaduse täiendamise seadus.
156. } Londonis 1929. a. sõlmitud maailma postikonventsiooni ja kokkulepete kinnitamise
157. } seadus.
158. } Lõhkeainete, kaltsium-karbiidi, atsetüleen, laskeriistade ja püssitongide seadus.
(Atsetüleen, kaltsium-karbiidi, püssirohu, lõhkeainete, laskeriistade ja tongide val-
mistamise, hoidmise ja müügi seadus.)
159. } Maal asuvate kinnisvarade kinnisvaramaksu seaduse muutmise seadus. (Maal asu-
160. } vate kinnisvarade maksuseaduse muutmise seadus. Maal asuvate liikumata varan-
duste maksuseaduse muutmise seadus.)
161. }
162. } Maanteed seaduse muutmise seadus.
163. }
164. }
165. } Maatulundusekapitali seadus.
166. } Meistrite, õppinud tööliste ja tööstusõpilaste seadus.
202. } Mürgiste ja kangemõjuliste ainete väljaspool apteekide müügi seadus. (Seadus
203. } mürgiste ja kangemõjuliste ainete müügi kohta väljaspool apteeki. Väljaspool apte-
teeke mürgiste ja kangemõjuliste ainete müügi seadus.)
167. }
168. } Notariaalseaduse §§ 288, 292 ja 293 muutmise seadus.
169. } Oopiumi ja teiste uimastuseainete ja -preparaatide sisse- ja väljaveo ning müügi
170. } seadus. (Oopiumi ja teiste uimastavate ainete sisse- ja väljaveo ning müügi sea-
dus.)
171. }
172. } Perekonnanimede muutmise seadus.
115. } Prantsuse konjaki ja armanjaki Eestisse sisseveol nõutavate puhtuse- ja päritolu-
116. } tunnistuste kohta käiva Eesti-Prantsuse kokkuleppe kinnitamise seadus. (Eesti-
Prantsuse vahelise nootide vahetuse teel sõlmitud Prantsuse konjaki ja armanjaki
saadetistelt Eestisse sisseveol nõutava puhtus- ja päritolutunnistuse kohta käiva
kokkuleppe kinnitamise seadus.)
173. } Rahavõltsimise vastu võitlemise rahvusvahelise konventsiooniga, selle protokolliga
174. } ja fakultatiivse protokolliga ühinemise seadus.
175. }
176. } Rahvaväelaste ja nende perekondade pensioni seaduse § 21. muutmise seadus.
177. }
178. } Rahvusvahelise oopiumikonventsiooniga ja selle protokolliga ühinemise seadus.
179. }
180. } Riigiasutuste koosseisude ja riigiteenijate palkade seaduse muutmise seadus nr. 5.

-
181. }
182. } Riigi sadamatehase põhimäärus.
183. }
184. } Riigi 1931./32. aasta kulude ja tulude eelarve arvel eelkrediidi avamise seadus.
185. } (Riigi 1931/32. aasta eelarve arvel eelkrediidi avamise seadus.)
186. } Riiklikkude põllumajanduslikkude laenude liitmise seaduse muutmise ja täienda-
187. } mise seadus.
188. } Sõjaväeosade ja -asutuste alla võetud ruumide üüritabeli maksvuse pikendamise
189. } seadus.
190. }
191. } Teravilja kaitseseadus. (Teravilja seadus.)
192. }
193. } Tolli-põhitariifide muutmise ja täiendamise seadus.
194. }
195. } Tolliseadustiku muutmise seadus.
196. }
197. } Tolliseadustiku §§ 90., 92.—94. muutmise seadus.
198. }
199. } Tulumaksu vähendamise seadus.
200. }
201. } Välisteenistuse seadus.
202. } Väljaspool apteeke mürgiste ja kangemõjuliste ainete müügi seadus. (Mürgiste ja
203. } kangemõjuliste ainete väljaspool apteeke müügi seadus. Seadus mürgiste ja kan-
gemõjuliste ainete müügi kohta väljaspool apteeki.)
204. } Väljaspool linnu ja aleveid asuvate kinnisvarade hindamise seaduse muutmise sea-
205. } dus.
206. }
207. } Üüriseaduse kaotamise seadus.
208. }
-

107.

Rahaasjanduse komisjoni ettepanek.

AJUTISE VENEAEGISTE PENSIONÄRIDE TOETAMISE SEADUSE § 11 MUUTMISE SEADUS.

Ajutise veneaegiste pensionäride toetamise seaduse (RT 77/78 — 1920.) § 11 muudetakse ning pannakse maksma järgmises redaktsioonis:

§ 11. Toetus antakse välja linna-, alevi- või vallavalitsusest. Toetus makstakse 1. juulist 1930. alates kolme kuu viisi ette.

SELETUSKIRI.

Rahaasjanduse komisjon ühines üldiselt valitsuse eelnõu motiividega, arvas aga tarvilikuks ühtlustada veneaegsete pensionäride toetuseraha maksmise korda riigi- ja omavalitsuse teenijatele, kaitseväelastele ja riigitöölilistele ning nende perekondadele toetuseraha maksmise korraga ka selles mõttes, et ka veneaegsete pensionäride toetus makstaks kolme kuu viisi ette. Uus kord astuks jõusse alates 1. juulist 1930.

Valitsuse esindaja ühines komisjoni seisukohaga.

Ka sotsiaalkomisjon vaatas eelnimetatud seaduseelnõu läbi ja otsustas selle vastuvõtmist pooldada rahaasjanduse komisjoni poolt vastuvõetud redaktsioonis.

108.

Redaktsiooni komisjoni ETTEPANEK.

(Pealkiri vt. lisa nr. 107.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette, võtta vastu „Ajutise veneaegiste pensionäride toetamise seaduse § 11. muutmise seaduse“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt III lugemisel vastuvõetud kujul järgmise muudatusega:

1. § 11 võtta vastu järgmiselt: § 11. Toetus antakse välja linna-, alevi- või vallavalitsustest ja makstakse kolme kuu viisi ette, alates 1. juulist 1930.

109.

Haridusekomisjoni ettepanek.

APTEEGI ÕPILASTE HARIDUSLIKU TSENSI JA PRAKTIKA AJA KOHTA ANTUD MÄÄRUSE MUUTMISE SEADUS.

Seadusandliku delegatsiooni poolt 26. juulil 1919. a. vastuvõetud Määruse apteegi õpilaste haridusliku tsensi ja praktika aja kohta § 2 (RT 53 — 1919) kaotab maksuse.

SELETUSKIRI.

Haridusekomisjon, ühinedes Vabariigi Valitsuse seletuskirjas toodud motiividega, kustutas seaduseelnõu lõpu — „1930. a. 1. juunist“, kui tähtaja, mis seaduse vastuvõtmise hilinemise tõttu mõtte kaotanud, ja jättis võimaluse, seadusel harilikus korras maksma hakata.

110.

Redaktsiooni komisjoni ETTEPANEK.

(Pealkiri vt. lisa nr. 109.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette, võtta vastu „Apteegi õpilaste haridusliku tsensi ja praktika aja kohta antud määruse muutmise seaduse“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt III lugemisel vastuvõetud kujul järgmise muudatusega:

1. Pealkiri võtta järgmiselt: Apteegi õpilaste haridusliku tsensi ja praktikaaja määruse muutmise seadus.

111.

Haridusekomisjoni ettepanek.

AVALIKKUDE ALGKOOLIDE SEADUSE MUUTMISE SEADUS.

I.

Avalikkude algkoolide seaduse (RT 75/76 — 1920) §§ 8, 23, 25, 26, 41, 62 ja 64 muudetakse ning pannakse maksma järgmises redaktsioonis:

§ 8. Lapsed, kes kooliaasta alguseks on saanud 8 aastat vanaks, on kohustatud astuma algkooli.

Maa- ja linnakoolivalitsuse otsusel võivad üksikud lapsed erandina astuda kooli ka hiljemini, kui selleks, on mõjuvaid põhjusi.

Pedagoogikanõukogu võib võtta lapse kooli ka nooremalt, kui laps on tarvilikult arenenud.

§ 23. Tegelik õppetöö peab kestma avalikkudes algkoolides vähemalt 180 päeva aastas.

Õppetöö alguse, lõpu ja vaheajad ning üldised ja kohalikud pühad määrab Hariduse- ja sotsiaalminister.

§ 25. Riik kannab kõik tema poolt asutatud ja ülalpeetavate algkoolide kulud. Omavalitsused kannavad nende poolt asutatud koolide majanduslikud ja kõik muud kulud peale õppejõudude palga selle osa, mis on seadustega määratud riigi kanda.

§ 26. Algkoolid, mis on vajalikud koolikohustuse täitmiseks, moodustavad avalikkude algkoolide võrgu. Maa- ja linnavalitsused koostavad algkoolide võrgu kava Hariduse- ja sotsiaalministri poolt antud juhtnõuõrde järgi, kusjuures maavalitsus ar-

vesse võtab valla- ja aleviomavalitsuste põhjendatud ettepanekuid koolivõrgu moodustamise kohta, ja saadavad selle kava pärast heakskiitmist maa- ja linnavolikogu poolt Hariduse- ja sotsiaalministrile, kes selle Majanduseministri nõusolekul kinnitab. Kui nende ministrite vahel kokkulepet ei saavutata, esitab Hariduse- ja sotsiaalminister kava ühes oma arvamiselega Vabariigi Valitsusele kinnitamiseks. Samas korras kinnitatakse ka muudatused koolivõrgus.

1930/31. kooliaastal võib koolikohustus kuuenda õppeaasta suhtes, kus see seni teostamata, jääda teostamata ainult seal, kus see kooliruumide puudusel on täiesti võimata.

§ 41. Õpilaste normaalarv klassis on 40, maksimaalarv — 50 ja minimaalarv — 20. Ainult ajutiselt erijuhtudel õpilaste arv klassis võib tõusta üle 50 või langeda kuni 15. Kui kahe õppeaasta jooksul õpilaste arv klassis püsib üle 50, peavad kooli ülalpidajad avama kõrvalklassi.

Eeltoodud ülemmäärad on maksvad, kui õpetaja kohta tuleb üks või kaks klassi. On õpetajal korraga käes õpetada enam kui kaks klassi, siis on kõrgeim lubatud õpilaste arv niisuguses ühendatud klassis 40.

§ 62. Õppeaasta kestel võib õppejõud ametist lahkuda omal soovil ainult mõjuvatel põhjustel ning registreerivä asutise loal. Uue õppejõu valimine tuleb toime panna kohi peale seda, kui õppejõu lahkumine on lubatud ning ta on ametist lahti registreeritud.

Õppejõude registreerivä asutis võib kooliaasta kestel kuni 1. septembrini õppejõudu ametist lahti registreerida kooli sulgemise puhul ja õppejõu teenistusekoha kaotamise puhul koolide ning klasside koondamise ja nende ümberkorraldamise tagajärjel, kusjuures sel korral makstakse lahtiregistreeritud õppejõule edasi lahti registreerimise päevast arvates ühe kuu palk, välja arvatud lisatundide tasu.

Variant: III lõikeks võtta:

Õppejõude registreerival asutisel on õigus käesoleva paragrahvi teises lõikes ettenähtud juhtudel teenistusekoha kaotanud kutseõiguslikke õpetajaid paigutada ümber vabadele kohtadele teistes koolides.

§ 64. Maa- ja linnaomavalitsused võivad panna ametisse iga täie saja ja sellele järgneva viiekümne õpetaja kohta ühe tagavaraõpetaja, kes täidab puuduvate õpetajate aset. Vabal ajal töötab tagavaraõpetaja koduõpetuse instrueerimise ja haridusetöö edendamise alal väljaspool kooli.

II.

Käesolev seadus hakkab maksma avaldamisega Riigi Teatajas ja on maksev ühe aasta kestel.

SELETUSKIRI.

Haridusekomisjon tegi Vabariigi Valitsuse ettepanekus järgmised muudatused:

§ 23-das suurendas komisjon õppetöö aega algkoolides. Linnaalgkoolides kestab õppetöö endiselt 35 nädalat ja enam. Kui maa-alkooli õppeaega vähendada 28 nädala peale, jääks õppeaja vahe maa- ja linnaalgkoolide vahel liiga suureks; sellepärast on 28 nädalat asetatud 180 päevaga.

§ 26. teine lõige kustutati ja asemele võeti uus: 1930/31. õppeaastal võib kuenda klassi avamisele takistuseks olla ainult ruumide puudus, kuna uute õppejõudude ametisse seadmine siin takistuseks ei pea olema.

§ 41. kustutati sõna „klassikomplektis“. Vabariigi Valitsuse eelnõu ülemmäärad õpilaste kohta jäävad maksma, kui õpetaja kohta tuleb üks või kaks klassi. Paragrahvi on täiendatud teise lõikega, kus määratakse õpilaste arv ühendatud klassides.

§ 62. Komisjon täiendas teist lõiget sõnadega „kuni 1. septembrini“, arvamisel olles, et selleks tähtajaks omavalitsused ja keskvalitsus jõuavad läbi viia ümberkorraldusi seaduse muutmise kohaselt.

Kolmas lõige on ühe osa komisjoni liikmete täiendusettepanek, kuid sai hääletamisel sama palju häáli poolt kui vastu.

Haridusekomisjon esitab seaduseelnõu Riigikogule vastuvõtmiseks.

112.

Redaktsiooni komisjoni

ETTEPANEK.

(Pealkiri vt. lisa nr. 111.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette, võtta vastu „Avalikkude algkoolide seaduse muutmise seaduse“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt III lugemisel vastuvõetud kujul järgmiste muudatustega:

1. § 26. algus võtta järgmiselt: „§ 26. Koolikohustuse täitmiseks vajalikud algkoolid moodustavad avalikkude algkoolide võrgu.“

2. § 62. kolmas rida: peale seda, p. o. pärast seda.

113.

Üldkomisjoni

SELETUSKIRI

Eesti-Norra vahelise kurjategijate väljaandmise ja kriminaalasjus kohtuliku abiandmise konventsiooni kinnitamise seadusele.

Arvesse võttes, et käesolev Eesti-Norra vaheline kurjategijate väljaandmise ja kri-

minaalasjus kohtuliku abiandmise konventsioon on sõlmitud Eesti õigusemõistmise huvides, peab üldkomisjon konventsiooni vastuvõetavaks ja esitab kinnitamise seaduse Riigikogule vastuvõtmiseks.

Konventsiooni eestikeelses tõlkes artikkel 2. esimeses ja teises lõikes parandab üldkomisjon „Eesti Kriminaalseadustiku“ nimetuse „Eesti kriminaalseadustikuks“. Kui kirjutada „Kriminaalseadustik“ suure tähega, siis võib tekkida kahtlus, nagu oleks tahetud siin tunnustada uut „Kriminaalseadustikku“, mis praegu veel ei maksa. Meil aga maksavad Rahuk. tr. seadus, Nuhklusseadus, Uus nuhklusseadus ja Sõja nuhklusseadus, mida meie seaduseandlus üldiselt kokku nimetab kriminaalseadustikuks (Riigikogu poolt 20. mail 1927. a. vastuvõetud „Kriminaalseadustikkudes ettenähtud õiguste kaotamise seadus“).

Käesoleva konventsiooni on välispoliitilisest küljest heaks kiitnud ka väliskomisjon.

114.

Redaktsiooni komisjoni ETTEPANEK.

(Pealkiri vt. lisa nr. 113.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette, võtta vastu „Eesti-Norra vahelise kurjategijate väljaandmise ja kriminaalasjus kohtuliku abiandmise konventsiooni kinnitamise seaduse“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt III lugemisel vastuvõetud kujul järgmise muudatusega:

1. § 2 võtta järgmiselt: „§ 2. Avaldada ühes käesoleva seadusega konventsiooni prantsusekeelne tekst eestikeelse tõlkega.“

115.

Rahaasjanduse komisjoni SELETUSKIRI

Eesti-Prantsuse vahelise nootide vahetuse teel sõlmitud Prantsuse konjaki ja armanjaki saadetistelt Eestisse sisseveol nõutava puhtuse- ja päritolutunnistuse kohta käiva kokkuleppe kinnitamise seadusele.

Rahaasjanduse komisjon, ühinedes Vabariigi Valitsuselt esitatud eelnõu seletuskirjas toodud motiividega, esitab käesoleva eelnõu muutmatuna Riigikogule vastuvõtmiseks.

116.

Redaktsiooni komisjoni ETTEPANEK.

(Pealkiri vt. lisa nr. 115.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette, võtta vastu „Prantsuse konjaki ja armanjaki Eestisse sisseveol nõutavate puhtuse- ja päritolutunnistuste kohta käiva Eesti-Prantsuse kokkuleppe kinnitamise seaduse“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt kolmandal lugemisel vastuvõetud kujul järgmiselt:

Prantsuse konjaki ja armanjaki Eestisse sisseveol nõutavate puhtuse- ja päritolutunnistuste kohta käiva Eesti-Prantsuse kokkuleppe kinnitamise seadus.

§ 1. Tunnustada kinnitatuks kokkuleppe Prantsuse konjaki ja armanjaki Eestisse sisseveol nõutavate puhtuse- ja päritolutunnistuste kohta, sõlmitud Pariisis nootide vahetuse teel 28. septembrist 1928 ja 7. oktoobrist 1928.

§ 2. Avaldada ühes käesoleva seadusega kokkuleppenootide ja Prantsuse Kaudsete Maksude Valitsuse poolt antavate tunnistuste vormi prantsusekeelsed tekstid eestikeelse tõlkega.

117.

Rahaasjanduse komisjoni SELETUSKIRI

Eesti-Prantsuse 15. märtsi 1929. a. kaubanduskonventsiooni nimekirjade A ja B osalise muutmise kohta käiva protokollil kinnitamise seadusele.

Rahaasjanduse komisjon ühineb valitsuse seletuskirjas toodud motiividega ja esitab käesoleva seaduseelnõu Riigikogule vastuvõtmiseks.

Välispoliitilisest küljest on käesoleva eelnõu heaks kiitnud ka väliskomisjon.

118.

Üldkomisjoni ettepanek.

EESTI-TAANI VAHELISE KURJATEGIJATE VASTASTIKKU VÄLJAANDMISE KONVENTSIOONI KINNITAMISE SEADUS.

§ 1. Tunnustada kinnitatuks Konventsioon kurjategijate vastastikuseks väljaandmiseks Eesti ja Taani vahel, alla kirjutatud Kopenhaagenis 13. mail 1930.

§ 2. Avaldada ühes käesoleva seadusega konventsiooni prantsusekeelne tekst eestikeelse tõlkega.

SELETUSKIRI.

Silmas pidades, et käesolev konventsioon vastab sisult teistele analoogilistele konventsioonidele, mis Eesti poolt seniajani sõlmitud ja et konventsiooni eesmärgiks on hõlbustada kurjategijate tabamist ning kohtumõistmist nende üle, esitab üldkomisjon käesoleva konventsiooni kinnitamise seaduse Riigikogule vastuvõtmiseks.

Käesoleva konventsiooni on välispoliitilisest küljest heaks kiitnud ka väliskomisjon.

119.**Redaktsiooni komisjoni
ETTEPANEK.**

(Pealkiri vt. lisa nr. 118.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette, võtta vastu „Eesti-Taani vahelise kurjategijate vastastikuse väljaandmise konventsiooni kinnitamise seaduse“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt III lugemisel vastuvõetud kujul järgmiste muudatustega:

1. § 1 võtta järgmiselt: „§ 1. Tunnustada kinnitatuks Eesti-Taani vaheline kurjategijate vastastikuse väljaandmise konventsioon, alla kirjutatud Kopenhaagenis 13. mail 1930.“

120.**Rahaasjanduse komisjoni
SELETUSKIRI****Eesti-Türgi kaubandus- ja laevanduslepingu
kinnitamise seadusele.**

Rahaasjanduse komisjon, ühinedes Vabariigi Valitsuselt esitatud eelnõu seletuskirjas toodud motiividega, esitab käesoleva eelnõu muutmatuna Riigikogule vastuvõtmiseks.

Ka väliskomisjon on seaduseelnõu läbi vaadanud ja välispoliitilisest seisukohast heaks kiitnud.

121.**Redaktsiooni komisjoni
ETTEPANEK.**

(Pealkiri vt. lisa nr. 120.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette, võtta vastu „Eesti-Türgi kaubandus- ja laevanduslepingu kinnitamise seaduse“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt III lugemisel vastuvõetud kujul järgmiste muudatustega:

1. Pealkiri võtta järgmiselt: Eesti-Türgi kaubandus- ja laevanduslepingu ja selle allakirjutamisprotokollide kinnitamise seadus.

2. § 1 võtta järgmiselt: § 1. Tunnustada kinnitatuks Eesti-Türgi kaubandus- ja laevandusleping ja selle allakirjutamisprotokoll, mõlemad alla kirjutatud Ankaras 16. septembril, 1929.

122.

Üldkomisjoni

SELETUSKIRI**Eesti-Ungari lepitu- ja vahekohtulepingu
kinnitamise seadusele.**

Üldkomisjon ühineb Vabariigi Valitsuse ettepaneku seletuskirjas toodud motiividega.

Väliskomisjon on lepitu- ja vahekohtulepingu heaks kiitnud.

Üldkomisjon esitab käesoleva seaduseelnõu Riigikogule vastuvõtmiseks.

123.

Redaktsiooni komisjoni

ETTEPANEK.

(Pealkiri vt. lisa nr. 122.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette, vastu võtta „Eesti-Ungari lepitu- ja vahekohtulepingu kinnitamise seaduse“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt kolmandal lugemisel vastuvõetud kujul muudatusteta.

124.

Rahaasjanduse komisjoni
laiendatud koosseisu

SELETUSKIRI**Eesti Vabariigi 1930/31. a. kulude ja tulude
lisaelarve nr. 1 arvel eelkrediitide määra-
mise seadusele nr. 1.**

Rahaasjanduse komisjon ühines valitsuse ettepanekuga ning selle motiividega ja esitab käesoleva seaduse muutmatuna Riigikogule vastuvõtmiseks.

Ühtlasi esitab komisjon Riigikogule käesoleva eelnõu juures vastuvõtmiseks järgmise

sooviavalduse.

Riigikogu avaldab soovi, et Vabariigi Valitsus kinnistusejaoskondade koosseisu suurendaks vastavalt kinnistamiseks esitatud asundustalude arvule kinnistuseringkondades.

125.**Redaktsiooni komisjoni
ETTEPANEK.**

(Pealkiri vt. lisa nr. 124.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette, võtta vastu „Eesti Vabariigi

1930./31. aasta kulude ja tulude lisaeelarve nr. 1 arvel eelkrediitide määramise seaduse nr. 1“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt III lugemisel vastuvõetud kujul järgmistele muudatustega:

1. Välisministeerium. Peatükk II. B. Välisesindused. § 1. esimene rida: maja peal, p. o. majal.

2. § 3. esimene rida: kustutada sõna „tema“.

126.

Rahaasjanduse komisjoni laiendatud koosseisu ettepanek.

EESTI VABARIIGI 1931/32. A. KULUDE JA TULUDE EELARVE ARVEL LEPINGUTE SÕLMIMISE JA EELKREDIITIDE MÄÄRAMISE SEADUS.

§ 1. Riigiasutistele lubatakse 1930/31. eelarve-aastal sõlmida lepinguid 1931/32. eelarve-aasta krediitide arvel omamaa tööstusettevõtetele rietusvarustise, kütteainete ja piirituse tellimiseks, kusjuures üksiku ala tellimissumma ei tohi ületada 80% 1930/31. eelarve-aastaks ettenähtud vastavatest korralistest krediitidest.

§ 2. Paragrahv 1. tähendatud tellimis-lepingute sõlmimiseks määratakse eelkrediiti 1931/32. a. eelarve arvel kuni Kr. 700.000, milleks tarvilikud summad võetakse ajutiselt riigi eelmiste aastate eelarve täitmise ülejääkidest. Eelkrediidid kaetakse 1931/32. a. kulude ja tulude eelarvega.

§ 3. Majandusminister määrab asjaomase ministri ettepanekul, kui suures summas § 1 ettenähtud ülemmäära piirides võivad riigiasutised sõlmida lepinguid ja kui palju avada selleks neile § 2 ettenähtud piirides eelkrediite.

SELETUSKIRI.

Rahaasjanduse komisjon esitab käesoleva eelnõu Riigikogule vastuvõtmiseks parandusega § 2-ses, milles ettenähtud eelkrediidi tarvitamise võimalust komisjon laiendas kõigi käesolevas seaduses ettenähtud tellimislepingute liikidele, sellega seadust painduvamaks muutes.

127.

Redaktsiooni komisjoni
ETTEPANEK.

(Pealkiri vt. lisa nr. 126.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette, võtta vastu „Eesti Vabariigi 1931/32. a. kulude ja tulude eelarve arvel lepingute sõlmimise ja eelkrediitide

määramise seaduse“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt III lugemisel vastuvõetud kujul järgmistele muudatustega:

1. § 2 võtta järgmiselt: „§ 2. Paragrahv 1 nimetatud tellimislepingute sõlmimiseks määratakse eelkrediite riigi 1931/32. a. kulude ja tulude eelarve arvel kuni Kr. 700.000.—, milleks tarvilikud summad võetakse ajutiselt riigi eelmiste aastate eelarve täitmise ülejääkidest. Eelkrediidid kaetakse riigi 1931/32. a. kulude ja tulude eelarvega.“

128.

Üldkomisjoni ettepanek.

ENDISEST PIHKVA JA PETROGRADI KUBERMANGUST EESTI VABARIIGI KÜLGE LIIDETUD MAA-ALADE PEALE BALTI ERASEADUSE ASI- JA NÕUDEÕIGUSE LAIENDAMISE SEADUS.

I.

§ 1. Endisest Pihkva ja Petrogradi kubermangust Eesti Vabariigi külge liidetud maa-aladel, välja arvatud see Narva linna osa, kus maksab Balti Eraseadus, pannakse maksma Balti Eraseadus asi- ja nõudeõiguse osades (teine ja neljas raamat, ühes nende kohta käivate sissejuhatava osa eeskirjadega). Sellejuures tulevad kohaldamisele: Pihkva kubermangust liidetud maa-alal — Liivimaa maa-õigus ja Petrogradi kubermangust liidetud maa-alal — Eestimaa maa-õigus.

Tähendatud maa-aladel seniste Vene seaduste järgi maksev asi- ja nõudeõigus kaotab maksvuse, välja arvatud eeskirjad, mis on maksvad Vabariigi kogu maa-alal. Samuti jäävad maksma senised seadused kogukondlike omandusõiguste ja hoonestusõiguste (pravo zastroiki) kohta.

§ 2. Kõik seniste seaduste alusel seaduslikult omandatud või tekkinud õigused jäävad püsima ka pärast Balti Eraseaduse maksmahakkamist.

Seniste seaduste alusel tehtud aktid ja tehingud jäävad jõusse ka pärast Balti Eraseaduse maksmahakkamist.

Enne Balti Eraseaduse maksmahakkamist seaduslikult omandatud omandusõiguste ja teiste asiõiguste sisu kohta tulevad kohaldamisele Balti Eraseaduse sellekohaste õiguste kohta käivad eeskirjad.

§ 3. Aktide ja tehingute vormi suhtes on maksev nende tegemise aja seadus.

§ 4. Õigused ja kohustused, mis tekkinud lepingute järgi või muul alusel enne Balti Eraseaduse maksmahakkamist, reguleeritakse nende tekkimise aja seaduste järgi.

§ 5. Balti Eraseaduse eeskirjad isiku teguvõime kohta on maksvad aktide ja tehingute suhtes, mis tehakse pärast Balti Eraseaduse maksmahakkamist.

§ 6. Aegumise kohta, mis alanud, kuid pole veel lõppenud enne Balti Eraseaduse maksmahakkamist, on maksvad Balti Eraseaduse eeskirjad. Selle aegumise alguse, katkemise või peatuse kohta, mis aset leidnud enne Balti Eraseaduse maksmahakkamist, on maksvad seniste seaduste eeskirjad.

Kui aegumise tähtaeg Balti Eraseaduse järgi on lühem kui seniste seaduste järgi, siis hakkab see lühem tähtaeg maksma Balti Eraseaduse maksmahakkamisest arvates, kui aga sellejuures seniste seaduste järgi määratud pikema tähtaja jooks, lõpeb varem lühemat tähtaega Balti Eraseaduse järgi, siis loetakse aegumine nimetatud pikema tähtaja möödumisega teostunuks.

§ 7. Kinnisvara igamise kohta, mis alanud, kuid pole veel lõppenud enne Balti Eraseaduse maksmahakkamist, on maksev Petseri ja Narvataguste maade kinnisvarade kinnistamise seadus ühes teiste seniste seaduste eeskirjadega igamise kohta.

Vallasvara igamise kohta, mis alanud, kuid pole veel lõppenud enne Balti Eraseaduse maksmahakkamist, tulevad kohaldamisele aegumise kohta käivad eeskirjad. (§ 6).

§ 8. Avalikkude jõgede hulka (BES § 1014) loetakse ka Rossoni ja Pljussa jõgi.

II.

Notariaalseaduse § 271 muudetakse ning pannakse maksma järgmises redaktsioonis:

§ 271. Kõik notariaalaktid Eesti Vabariigis tehakse käesoleva seaduse ja alljärgnevates paragrahvides märgitud eeskirjade alusel.

III.

Käesolev seadus hakkab maksma 1. juulist 1930.

SELETUSKIRI.

Üldkomisjon pooldab Balti Eraseaduse laiendamist asi- ja nõudeõiguse osades Petserimaa ja Narvataguse maa-ala peale. Petseri ja Narvataguste maade kinnisvarade kinnistamise seadusega pandi maksma seal Balti Eraseaduse kinnistamise süsteem: materjaalõigusena maksab seal aga VSK X köide I jagu. Balti Eraseaduse kinnistamise süsteem ja Vene materjaalõigus ei ole sugugi kokkukõlas. Juba praegu on tekkinud raskused obligatsioonide kinnistamisega, ja mida hiljemaks jääb sinna

Balti Eraseaduse asi- ja nõudeõiguse osade laiendamine, seda raskem on Vene tsiviilõiguse pealt üle minna Balti eraõiguse peale.

Eelnõu pealkirjaks võttis üldkomisjon: „Endisest Pihkva ja Petrogradi kubermangust Eesti Vabariigi külge liidetud maa-alade peale Balti Eraseaduse asi- ja nõudeõiguse laiendamise seadus“ pro „Balti Eraseaduse maksvuse laiendamise seaduse asja- ja nõudeõiguse osades Petserimaa ja Narvataguse maa peale“, sest väljendus „Petserimaa ja Narvataguse maa“ ei kata kõiki neid maa-alasid, kus on maksev X köite I jagu. Nii maksab Vene tsiviilõigus ka osalt neil maa-aladel, mis läänepool Narva jõge ja mis enne vabariiki administratiivselt kuulusid end. Peeterburi kubermangu alla. Samuti maksab X köide Piirisaares, mis aga varemalt administratiivselt kuulus end. Pihkva kubermangu alla.

§ 1. Kokkukõlas pealkirjaga muudeti ka § 1 algus.

Narva linnas, maksavad praegu 3 õigust: n. n. Vana Narvas — läänepool Narva jõge, on maksev BES ja nimelt Narva linnaõigus, kuigi see linnaosa kuulus Vene ajal endise Peeterburi kubermangu külge; idapool Narva jõge (Jaanilinnas) on maksev VSK X köite I jagu ja Eesti Vabariigi päevil Narva linna administratiiv piiridesse viidud endisse Eestimaa kubermangu kuulus osas (Joaorg, Kreenholm) on maksev Eestimaa maaõigus. Sellepärast on vajalik seaduses expressis verbis väljendada, et selles Narva linna osas, kus juba varem maksev oli BES ja mis end. Peeterburi kubermangu kuulus, jääb maksma Balti Eraseadus endises ulatuses, see on Narva linnaõigus. Vastasel korral võiks nagu kahtlus, tekkida, et selles, Narva linnaosas uue seaduse maksmahakkamisega Narva linnaõigus asendatakse Eestimaa maaõigusega. Seda aga ei taheta. Neil põhjustel võttis üldkomisjon § 1-sse sõnad: „välja arvatud see Narva linna osa, kus maksab Balti Eraseadus“.

Vabariigi Valitsuse ettepaneku järgi oli ainult mõttelt mõeldud, et ühes Balti Eraseaduse asi- ja nõudeõiguse osadega hakkavad maksma ka vastavalt BES sissejuhatava osa (Einleitungi) eeskirjad. Selguse mõttes pidas üldkomisjon tarvilikuks seda expressis verbis väljendada.

Kuna Vene tsiviilseadustiku eeskirjadest maksavad mõned osad kogu vabariigi maa-alal (Balti Eraseaduse piirkonnas), nagu eeskirjad aktsiaseltside, sundvõrandamise j. n. e. kohta, täiendas üldkomisjon § 1. teist lõiget selles, et eeskirjad,

mis maksavad vabariigi kogu maa-alal, jäävad maksuma. Seaduse struktuurse parema järjestuse mõttes liideti § 1. teise lõikega ka Vabariigi Valitsuse ettepaneku § 8. viimne lause.

§ 2. viimseks lõikeks liideti Vabariigi Valitsuse ettepaneku § 8. esimene lause.

Üldkomisjon kaalus lähemalt §§ 3—5 eeskirju. Nende paragrahvide juures avaldati üheltpoolt arvamist, et need paragrahvid ehk liigsed on. Selguse mõttes aga tunnustas komisjon need paragrahvid seaduses tarvilikuks.

II osast — Notariaalseaduse § 271 — kustutas üldkomisjon märkuse, teadmisel, et Petseri ja Narvataguste maade kinnisvarade kinnistamise seadus (RT 2 — 1927) ühes hilisemate muudatustega ka edaspidi maksuma jääb, ilma et seda käesolevas seaduses korrata tarvitseb.

III osa. Seaduse maksmahakkamise tähtaja hõlpsama meelespidamise mõttes pidas üldkomisjon otstarbekohaseks seadust maksmata panna kindlast tähtajast ja nimelt 1. juulist 1930.

129.

Redaktsiooni komisjoni ETTEPANEK.

(Pealkiri vt. lisa nr. 128.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette, võtta vastu „Endisest Pihkva ja Petrogradi kubermangust Eesti Vabariigi külge liidetud maa-aladele Balti Eraseaduse asi- ja nõudeõiguse laiendamise seaduse“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt kolmandal lugemisel vastuvõetud kujul muudatusteta.

130.

Üldkomisjoni ettepanek. ISIKUTÕESTAMISE JA LIIKUMISE SEADUS.

I. Üldeeskirjad.

§ 1. Eesti Vabariigi piires iga kodanik võib nii liikumisel kui ka alalise elukohas või ajutises viibimiskohas, kui selleks tarvidus, esitada igasuguseid tõendusid oma isiku kindlakstegemiseks.

§ 2. Kodanikud, kes soovivad saada oma isiku tõestamiseks isikutunnistuse või väljaspool Vabariigi piire liikumiseks passi või seda asendava dokumendi, võivad neid omandada käesolevas seaduses ettenähtud korras.

Vabariigi piirides elavatele välismaalastele, kel võimatu omandada passi koda-

kondsuse järgi, antakse passiasendav tunnistus.

§ 3. Kui hädaoht ähvardab riigi julgeolekut, avalikku rahu või korda, võib Vabariigi Valitsus terves Vabariigis või selle üksikutes osades maksmata panna isikutunnistuste võtmise kohuse.

§ 4. Vabariigi Valitsusel on õigus anda määrusi välismaalaste liikumise korraldamiseks Vabariigis. Samuti võib Vabariigi Valitsus nõuda välismaalastelt peatuslubasid ning võtta nende kulude, kui ka registreerimise kulude katteks vastavaid makse.

§ 5. Vabariigi Valitsusele antakse õigus korraldada oma määrustega kodanikkude väljarändamist Vabariigi piiridest.

II. Elanikkude liikumise kontroll.

§ 6. Kõik majaomanikud või nende volinikud linnades ja alevites on kohustatud pidama majaelanikkude kohta majaraamatut.

Võõrastemajade ja möbleeritud tubade pidajad, haigemajad ja teised sarnased asutised nii linnades, alevites kui ka valdades on kohustatud pidama võõrasteraamatut neis viibivate isikute kohta.

Põhjustatud asjaoludel võib Kohtu- ja siseminister laiendada majaraamatu pidamise kohuse Vabariigi maa-ala üksikutele osadele.

§ 7. Majaraamatusse sissekantutest ja sellest väljakirjutatud isikutest teadustatakse linnades ja alevites — kas linna- või alevivalitsusele või politseile Kohtu- ja siseministri määramisel, valdades — vallavalitsustele.

Võõrastemajades ja möbleeritud tubades, haigemajades ja teistes sarnastes asutistes viibivatest isikutest teatatakse kohalikule politseile.

§ 8. Lähemad määrused §§ 6. ja 7. nimetatud raamatu vormi ja tema pidamise ning isikute registreerimise kohta linna-, alevi- ja vallavalitsuses ning politseis annab Kohtu- ja siseminister.

III. Isikutunnistused.

§ 9. Paragrahvis 2 tähendatud isikutunnistusi on õigus saada igal kodanikul, kes 14 a. vanaks saanud. Kodanikud alla 14 a. vanuse võivad saada isikutunnistusi oma vanemate, eestkostjate või hooldajate nõusolekul.

Sama kord on maksev ka § 2 teises lõikes ettenähtud tunnistuste saamisel.

§ 10. Isikutunnistusi annavad kodaniku alalise elukoha järgi: maal — valla- või alevivalitsus, linnades — linnavalitsus.

Kuni Kohtu- ja siseministri sellekohase korralduseni annavad isikutunnistusi linnades politseikomissarid.

Paragrahvi 2 teises lõikes ettenähtud tunnistusi annab Kohtu- ja siseministeeriumi politseivalitsus, kuid Kohtu- ja siseministril on õigus nende andmist teha prefektide ülesandeks.

§ 11. Isikutunnistused kui ka § 2 teises lõikes ettenähtud tunnistused on tähtajata.

Isikutunnistused, mis välja antud enne käesoleva seaduse maksamahakkamist, jäävad maksuma.

§ 12. Isikutunnistustelt võetakse maksu nende valmistamise kulude suuruses, mis Vabariigi Valitsuse poolt määratakse. Samas korras määratakse ka § 2 teises lõikes ettenähtud tunnistustelt võetav maks.

Paragrahvis 10 ettenähtud asutised võivad vabastada tunnistustesajajaid käesoleva paragrahvi esimeses lõikes nimetatud maksudest, kui nende maksujõuetus on tõestatud.

§ 13. Isikutunnistused, kui ka § 2 teises lõikes ettenähtud tunnistused valmistatakse Vabariigi Valitsuse poolt määratud vormi järgi.

IV. Passid.

§ 14. Välispassid antakse Kohtu- ja siseministeeriumist, kuid Kohtu- ja siseministril on õigus välispasside andmist teha ülesandeks ka prefektidele, andes neile selleks tarvilikke juhtnõure.

Välismaal viibivatele Vabariigi kodanikele antakse välispassi ka Eesti Vabariigi kutsekonsulilt või kutsekonsuli ülesandeid täitvalt diplomaatiliselt esindajalt või aukonsulilt, kellele see õigus antud kokkuleppel Kohtu- ja siseministri ning Välisministri vahel.

Diplomaatilisi ja ameti- (ministeriaal-) passe annab Välisministeerium ning erakorralistel juhtudel saatkondade juhid Välisministri nõusolekul.

§ 15. Passi väljaandja asutis keeldub välispassi andmast kodanikule, kel seaduslikud takistused Vabariigi piiridest lahkuamiseks.

§ 16. Alaealistele alla 18. a., välja arvatud abielus, lesed ja lahutatud naiskodanikud, antakse välispassid nende vanemate, eeskostjate või hooldajate nõusolekul.

§ 17. Passile võib kanda peale passivõtja veel järgmised isikud: 1) abikaasa; 2) pojad ja vallalised tütreid alla 18 a.; 3) isikud, kes kõrge vanuse, tervisliku seisukorra või muu põhjuse tõttu ei saa läbi ilma kõrvalise abita ja hooleta.

§ 18. Ekskursioonidest osavõtjatele võib anda ühise passi.

§ 19. Diplomaatilised passid antakse:

1) Riigivanemale ja Riigikogu esimehele ning nende perekondadele;

2) Vabariigi Valitsuse liikmetele ja riigikontrolörile ning nende perekondadele;

3) kodanikkudele, kes Vabariigis Riigivanemaks olnud ja nende perekondadele;

4) diplomaatilisse koosseisu kuuluvatele välisesinduste liikmetele ja nende perekondadele;

5) diplomaatilisse koosseisu kuuluvatele Välisministeeriumi ametnikkudele ja nende perekondadele;

6) kutsekonsulitele ja nende perekondadele;

7) Riigikogu ülesandel välismaale sõitvatele Riigikogu liikmetele, Vabariigi Valitsuse poolt konverentsidele, välismaa valitsuste või rahvusvaheliste ametlike organisatsioonide juurde nimetatud isikutele ning Vabariigi Valitsuse kulleritele.

§ 20. Ameti- (ministeriaal-) passid antakse:

1) ametlike ülesannetes välismaale komandeeritud isikutele vastava ministri ettepanekul;

2) välisesinduste ametnikkudele ning nende perekondadele, kes ei kuulu diplomaatilisse koosseisu;

3) kõrgemate õppeasutiste poolt välismaale komandeeritud professoritele ja teistele õppejõududele;

4) Vabariigi aukonsulitele, kui nad on Vabariigi kodanikud;

5) Vabariigi aukonsulite sekretäridele, kui nad on Vabariigi kodanikud;

6) Vabariigi välisesinduste ja diplomaatilisse koosseisu kuuluvate välisesinduste liikmete majateenijatele, kes on Vabariigi kodanikud.

§ 21. Välispassid, diplomaatilised ja ameti- (ministeriaal-) passid valmistatakse Vabariigi Valitsuse poolt kinnitatud vormi järgi.

§ 22. Välispass antakse tähtajaga kuni viie aastani. Välispassi tähtaega võib pikendada, kui ei ole § 15. ettenähtud takistusi.

§ 23. Välispassidelt võetakse maksu Vabariigi Valitsuse poolt määratud suuruses, mis ei või ületada 30 krooni pooles aastast, kusjuures Vabariigi Valitsusel on õigus maksumäärasid liigitada või teatavat liiki isikute kohta maksu koguni ära jätta.

Välispassidelt võetavast maksust määratakse 25% suvituskohtade korraldamiseks ja turismi edendamiseks Eestis. Nende summade kasutamise kohta on Vabariigi Valitsusel õigus anda määrusi.

Diplomaatilised ja ameti- (ministeriaal-) passid antakse maksuta.

§ 24. Isikutelt, kes välismaal elades passi tähtaja möödumisel ei uenda või välismaal viibivad ilma passita või § 25. ettenähtud dokumendita, nõutakse passimaks tagantjärele administratiiv korras, arvates maksu poole aasta viisi iga möödunud või alanud poole aasta eest.

Juhtudel, kui välispassi saanud isik välismaale ei sõida, võib ta 2 kuu jooksul, passi väljaandmise päevast arvates, makstud raha tagasi saada passi tagasi andes ning blanketi hinda tasudes.

V. Üle piiri laskmise kord.

§ 25. Üle piiri liikumine sünnib Vabariigi Valitsuse poolt määratud korras ja kohtades. Eesti Vabariigi kodanikud võivad lahkuda Vabariigi piiridest teostades oma isikut passiga, passi asendava dokumendiga, või muu dokumendiga, mis ette nähtud teiste riikidega sõlmitavates kokkulepetes ja nende teostamiseks Vabariigi Valitsuse poolt antud määrustes.

Salaja üle piiri tulnud välismaalased võetakse vahi alla kuni nende tagasisaatmiseni üle piiri.

VI. Lõppeeskirjad.

§ 26. Kohtu- ja siseministril on õigus anda käesoleva seaduse teostamiseks määrusi ja juhtnõre.

Diplomaatiliste ja ametipasside kohta käivad määrused ja juhtnõrid annab Kohtu- ja siseminister kokkuleppel Välisministriga.

§ 27. Käesoleva seaduse maksuhakkamisega kaotab maksvuse Passiseadus (VSK XIV k.) ja Ajutise Valitsuse määrused liikumise asjus (RT 2 — 1918 ja 7 — 1919).

§ 28. Käesolev seadus hakkab maksma 1. juulist 1930. a.

SELETUSKIRI.

Üldkomisjon tegi Vabariigi Valitsuse ettepanekus järgmised muudatused.

Pealkirjaks võeti „Liikumise ja elukoha muutmise seaduse“ asemele „Isikutõestamise ja liikumise seadus“, mis rohkem vastav eelnõu sisule. Elukoht (domicil) määratakse tsiviilseadustega, kus vastavad normid kodaniku alalise elukoha kohta ette nähtud. Esitatud seadus, kui avalikõigusliku iseloomuga seadus, ei sisalda elukoha määramise kohta käivaid norme. Seadus reguleerib isikutõestamist ja sisemaalist ning üle piiri liikumist ning vastavalt sellele peab olema ka seaduse pealkiri.

Kustutati § 1 Vabariigi Valitsuse redaktsioonis, kui liigne deklaratiivne paragrahv. Liikumise ja elukoha muutmise vabadus on ette nähtud põhiseaduses, samuti määrab

põhiseadus juhud, mil liikumist võib kitsendada. Liikumise vabaduse kitsendamine põhiseaduse piires sünnib eriseadustega. Kui kitsendavad erandlikud seaduslikud normid puuduvad, on see vabadus kodanikele üldreeglina kindlustatud. Käesolev seadus käsitab peaaesjalikult vormaalsusi, mis isikutõestamisel ja liikumisel kodanikel selles seaduses ettenähtud juhtudel tuleb täita.

§ 1 määrab, et kodanikul on oma isikutõestamiseks õigus esitada igasuguseid tõendusid. Millised need tõendused olema peavad, jätab eelnõu lahtiseks. On mõeldavad igasugused kirjalikud tõendused ja dokumendid, tunnistajate tõendused j. n. e. Isikutõestamise vajadus on aga üldse ainult erandlikudel juhtudel tarvilik, mis väljendatud sõnadega „kui selleks tarvidus“. Reeglilikult tuleb pidada, et kodanikul üldse vajadust pole enda isikutõestamiseks minigeid vormaalsusi täita, vaid on küllaldane, et kodanik ise teatab, kes tema on, kui temalt kellelgi vajadus vastavaid teateid nõuda. Muidugi peab tähendama, et oleneb väga palju valitsuse määrustest ja administratiiv-võimude subjektiivselt hinnangust kodanikkude kohta, kui suurel määral nad eelpoolnimetatud üldreeglit erandeid teevad ning milliseid tõendusid nad küllaldaseks peavad. Peab eeldama, et valitsusevõimud täpselt kinni peavad seaduse vaimust. Üks on aga kindel, et ainuõigeks isikutõendajaks ei saa enam pidada isikutunnistust või passi, vaid ka igasugused teised tõendused on isikutõestamiseks küllaldased, kui ametivõimudel „tarvidus“ tekib kodanikult isikutõestamist nõuda.

Isikutunnistuse võtmise kohustus kaob, kuid § 2. järgi on siiski igal kodanikul seda õigus saada. Edasi jätab § 3 Vabariigi Valitsusele õiguse isikutunnistuse võtmist kodanikele kohuslikuks teha, kuid ainult juhtudel „kui hädaoht ähvardab riigi julgeolekut, avalikku rahu või korda“.

§ 4. järgi on välismaalaste liikumise korraldamine jäetud Vabariigi Valitsuse hooleks. Loomulikult peab valitsus seda tegema kokkukõlas rahvusvaheliste konventsioonidega. Aladel, kus valitsus kitsendavaid määrusi pole maksma pannud, kasutavad välismaalased endastmõistetavalt samu õigusi, kui vabariigi kodanikud.

§ 6. järgi on majaraamatute pidamise kohustus ainult linnade ja alevite majaanikkude kohta. Majaraamatute pidamise kohustus maal on otstarbetu ja raske, ning see kohustus, mis seni maksev, ei ole andnud tegelikke tagajärgi.

Võõrastemajades j. n. e. on aga siiski majaraamatute pidamine igalpool vajalikuks

tunnustatud. Erandina on Kohtu- ja siseministrile õigus jäetud majaraamatute pidamist ka üksikuis riigiosades maal maksma panna, kuid ainult „põhjustatud asjaoludel“. Lahkumine valitsuse eelnõust seisab selles, et valitsuse eelnõu (§ 7) järgi majaraamatute pidamine igalpool reeglina oli ette nähtud, millest minister võis erandeid teha üksikute maakohtade sellest kohustusest vabastamisega.

Eelnõu III peatükk käsitleb isikutunnistusi, mida kodanikul õigus saada (§ 2) või mille võtmise kohustuse võib valitsus maksma panna (§ 3). Komisjon kaalus küsimust, kas on tarvilik seaduses täpselt ära määrata isikutunnistusel märgitavad andmed, või lisada seadusele juurde isikutunnistuse vorm, vastavalt Vene Passiseadusele. Leiti, et see tarvilik ei ole ning isikutunnistuse kuju määramine võiks jääda Vabariigi Valitsuse hooleks, kes seda teeb vastavalt elunõuetele. Kuna isikutunnistuse andjateks asutused, kes peavad perekonnakirju (§ 10), peaks isikutunnistus sisaldama andmeid, mis leiduvad perekonnakirjades, tarbekorral ka teisi andmeid. Isikutunnistusel ei tuleks märkida kodaniku isanime ega rahvust. Isanime äratähtsamine oli ette nähtud Vene Passiseaduses, mis nüüd maksvuse kaotab. Muid seadusi, mis isanime märkimist nõuavad, ei ole. Isanimi on välja jäetud Perekonnaseisu seaduse järgi ka perekonnakirjadest. Ka on kodanikkude isanime märkimisel tihti raskusi; ei tarvitata isanime ka mujal riikides. Oleks mõeldav, et kodaniku täpsemalt kindlaks tegemiseks isikutunnistusele märgitaks kodaniku sünnikoht (linn, vald, küla, talu) j. n. e.

Kodanikkude rahvuse määramise täielik vabadus on kindlustatud põhiseadusega, mille tõttu nii õiguslikult kui ka tegeliku tarviduse seisukohalt ei saa teostada rahvuse määramise kohta kontrolli isikutunnistuse abil. Ei ole mõtet ka elukutset isikutunnistusel märkida, kuna elukutse tihti muutub.

Komisjon täiendas eelnõu § 11 teise lõikega, mille järgi kõik enne selle seaduse maksimahakkamist väljaantud isikutunnistused maksvaks jäädavad.

IV peatükk käsitleb passe. Passideks nimetatakse kõik dokumendid, mis antakse liikumiseks välismaile, nad jagunevad: välispassideks, diplomaatilisteks ja ameti- (ministeriaal-) passideks.

Diplomaatiliste passide kohta käiv § 19 redigeeriti komisjoni poolt ümber, silmas pidades neid passe omada võivate isikute tähtsust. Sealjuures ei tõstetud diplomaatilise passi saamise suhtes eriti välja

Riigikogu abiesimehi, vaid anti diplomaatilise passi saamise õigus kõigile Riigikogu liikmetele, kes sõidavad välismaale „Riigikogu ülesandel“, mille all tuleb mõelda nii Riigikogu enda kui tema organite poolt tunnustatud ja ülesandeks tehtud välissõite. Ministritega ühel alusel on õigus diplomaatilist passi saada ka Riigikontrolööril.

§ 23-s arvas komisjon võimalikuks tõsta välispasside pealt võetava maksu ülemääraks 30 kroonini. Ühes sellega leidis komisjon, et välispassidelt võetavast maksust peaks minema 25% meie oma suvitusekohtade korraldamiseks ja turismi edendamiseks, s. o. aladele, mil meie oludes tähtsus ei puudu, kuid mis seni seaduseandluse ja valitsuse poolt vähesel määral osaliseks saanud. Saadud summade kasutamine sünnib Vabariigi Valitsuse määruste alusel.

§ 24 näeb ette võimaluse sisse nõuda passimaksu isikuilt, kes sõidavad välismaale või viibivad seal ilma välispassita. Isikuile aga, kes passi võtnud, välismaale aga ei sõida, antakse õigus passimakse tagasi saada.

Seaduse maksimahakkamise tähtajaks arvas komisjon määrata kindla päeva — 1. juuli 1930. a.

Üldiselt konstateerib komisjon eelnõu kohta, et ta enam-vähem vastab välismaa seadustele. Ta kannab raamiseaduse iseloomu, kuna Vabariigi Valitsuse ja Kohtu- ja siseministri ülesanne on küsimusi lähemalt korraldada määrustega vastavalt tegeliku elu nõuetele. Kuna seadus põhimõttelikkult loob uue korra — üle minna Vene ajast päritud passisüsteemist Lääne-Euroopas vastavale korrale — on eriti ülemineku ajal tarvilik küsimuste korraldamisel administratiiv-võimudele vajalikke õigusi anda.

131.

Üldkomisjoni

PARANDUSE-ETTEPANEKUD isikutõestamise ja liikumise seadusele.

§ 19 p. 7 vastu võtta järgmises redaktsioonis:

7) ametlikult välismaile saadetavaile Riigikogu liikmetele ja isikutele Riigikogu juhatuse ülesandel sõiduks teiste parlamentide juurde või parlamentide rahvusvaheliste organisatsioonide konverentsidele ja koosolekutele; Vabariigi Valitsuse poolt konverentsidele, välismaa valitsuste või rahvusvaheliste ametlikkude organisatsioonide juurde nimetatud isikutele ning Vabariigi Valitsuse kulleritele;

§ 20 p. 1 vastu võtta järgmises redaktsioonis:

1) ametlikkudes ülesannetes välismaale komandeeritud isikutele vastava ministri või keskasutuse juhataja ettepanekul;

SELETUSKIRI.

Üldkomisjon võttis § 19 p. 7 vastu esitatud kujul järgmistel kaalutlustel. Riigikogu juhatusel võib tekkida vajadus saata teiste parlamentide juurde, kui ka parlamentide rahvusvaheliste organisatsioonide konverentsidele ja koosolekutele ka isikuid, kes mitte parlamendiliikmed ei ole. Rahvusvahelise parlamentide unioni kohalikkude gruppide juhatusel liikmed jäävad unioni liikmeteks edasi ka siis, kui nad enam parlamendi liikmed ei ole, ja neid võib valida unioni nõukogu liikmeteks kui ka teiste parlamendivaheliste organite liikmeteks, samuti võib neid saata kongressidele ja konverentsidele. Edasi võib tekkida tarvidus, saata Riigikogu delegatsioonidega koos teiste parlamentide juurde isikuid, kes ei ole Riigikogu liikmed, kas delegatsiooni liikmetena või sekretäradena. On loomulik, et seadus peab ette nägema, et neil isikuil kui Riigikogu esindajail õigus saada välismaile sõidul diplomaatilist passi.

Üldkomisjon ei poolda Kohtu- ja siseministri ettepanekut p. 8 sissevõtmiseks, mille järgi diplomaatilised passid antakse „teistele kodanikkudele vastavate kokkulepete kohaselt vastastikkuse alusel Eesti ja välisriikide vahel.“ See annaks valitsusele õiguse anda diplomaatilisi passe liiga laialiselt. Teiselt poolt eeldas, Kohtu- ja siseminister ettepaneku tegemisel Riigikogus, et selle punkti (8) sissevõtmine teeks liigseks p. 7 täiendamise komisjoni poolt esitatud kujul. Komisjoni arvates ei saa parlamendi esindajaid lugeda „teiste kodanikkude“ hulka, vaid nende kui seaduseandliku kogu esindajate ametlikke sõite konverentsidele j. n. e. tuleb pidada rahvusvaheliselt tähtsateks sõitudeks, ning tuleb seaduses otse ette näha nende õigus diplomaatiliste passide saamiseks samadel alustel kui § 19. teiste ametlikkude isikute kohta näeb ette (sellejuures veel tähtsa erandiga, et passid neile antakse ülesande täitmisel, mis seadus ette näeb, mida p. p. 1—6 üldse mainitud ei ole).

§ 20. kohta lükkas üldkomisjon tagasi Kohtu- ja siseministri ettepaneku, mille järgi „ameti- (ministeriaal-) passid antakse Vabariigi Valitsuse määruses ettenähtud kodanikkudele“. Komisjon loeb tarvilikuks, et seadus ise ette näeks kodanikkude liigid, kel õigus saada neid passe. Edasi leiab komisjon, et § 20 p. 1 võimaldab ametipassi andmise kõigile „ametlikkudes ülesannetes välismaile komandeeritud isikutele“, näi-

teks Kohtu- ja siseministri ettepanekul ka omavalitsuse esindajaile, kes sõidavad välismaile omavalitsuste liitude j. n. e. kongressidele. P. 1 täiendati selles mõttes, et ametipasse antakse peale vastava ministri ka „keskasutuste juhatajate“ ettepanekul. Sellega võiksid ettepanekuid teha ka Riigikontrolör, Riigisekretär, Riigikogu asjavalitseja ja teised keskasutuste juhid, kes ühelegi ministri-le ei allu.

132.

Redaktsiooni komisjoni ETTEPANEK.

(Pealkiri vt. lisa nr. 130.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette, võtta vastu „Isikutõestamise ja liikumise seaduse“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt III lugemisel vastuvõetud kujul järgmistele muudatustega:

1. § 2, kolmas rida: võivad neid omandada, p. o. võivad neid saada.

2. § 6, teine lõige, kolmas ja neljas rida: neis viibivate isikute kohta, p. o. neis asutistes viibivate isikute kohta.

3. § 6. kolmas lõige võtta järgmiselt: Mõjuvaid asjaoludel Kohtu- ja siseminister võib laiendada majaraamatu pidamise kohuse Vabariigi maa-ala üksikuile osadele.

4. § 9, teine rida: pärast sõna „kodanikul“ panna koma ja pärast arvu „14“ kustutada punkt.

5. § 10, teise lõike algus: Kuni Kohtu- ja siseministri, p. o. Kohtu- ja siseministri.

6. § 10. kolmas lõige võtta järgmiselt: Paragrahv 2. teises lõikes ettenähtud tunnistusi annab Kohtu- ja siseminister poliitisevalitsus, kuid Kohtu- ja siseministril on õigus teha prefektidele ülesandeks tunnistuste andmise.

7. § 12. teine lõige võtta järgmiselt: Kui tunnistusesaajate maksujõuetus tõestatud, võivad § 10. ettenähtud asutused vabastada tunnistuste saajaid käesoleva paragrahvi esimeses lõikes nimetatud maksudest.

8. § 13 võtta järgmiselt: § 13. Isikutunnistused ja § 2. teises lõikes ettenähtud tunnistused valmistatakse Vabariigi Valitsuse poolt määratud vormi järgi.

9. § 14. teine lõige võtta järgmiselt: Välismaal viibivaile Vabariigi kodanikele annab välispasse ka Eesti Vabariigi konsul või konsuli ülesandeid täitev diplomaatiline esindaja või aukonsul, kellele see õigus antud Kohtu- ja siseministri ning Välisministri vahelisel kokkuleppel.

10. § 15 võtta vastu järgmiselt: § 15. Passi andja asutus keeldub välispassi and-

mast kodanikule, kel seaduslikud takistused Vabariigi piirest lahkimiseks.

11. § 17. esimene ja teine rida võtta järgmiselt: Passile võib kanda peale passi-võtja veel: 1) abikaasa; 2) pojad ja valla-lised tütreid alla 18 a.;

12. § 23, neljas rida: isikute kohta maksu koguni ära jätta, p. o. isikute kohta maksu ära jätta.

13. § 24. teine lõige võtta järgmiselt: Juhtudel, kui välispassi saanud isik ei söida välismaale, võib ta 2 kuu jooksul, arvates passi väljaandmise päevast, saada tagasi makstud raha, kui ta annab tagasi passi ning tasub blanketi hinna.

133.

Rahaasjanduse komisjoni SELETUSKIRI kaitseliidu pensioniseadusele.

Rahaasjanduse komisjon ühines valit-suse ettepanekuga ja motiividega ning esi-tab käesoleva seaduseelnõu muutmatuna Riigikogule vastuvõtmiseks.

Eelnõu oli läbivaatamisel ka riigikaitse komisjonis, kes selle riigikaitse seisukohalt täiesti vastuvõetavaks tunnustanud ja ühine-nud rahaasjanduse komisjoni seisukohaga.

134.

Redaktsiooni komisjoni ETTEPANEK.

(Pealkiri vt. lisa nr. 133.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigiko-gule ette, võtta vastu „Kaitseliidu pensioni-seaduse“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt III lugemisel vastuvõetud kujul järgmiste muudatustega:

1. § 1. teine rida: vastuvõetud põhikir-jaga, p. o. vastuvõetud Kaitseliidu põhikir-jaga.

2. § 6. kaheksas rida: haavamiste, p. o. haavade.

3. § 7. p. 2 võtta järgmiselt: „2) malevkonna, pataljoni, kompanii, patarei ja eskadroni ning neile Kaitseministri poolt vastavaiks loetud pealikuile ja malevkonna pealike abidele — riigiteenijate XVI pal-gaastme järgi;“.

4. § 8. teine rida: (RT 123/123 — 1924), p. o. (RT 123/124 — 1924).

5. § 11. esimene lõige võtta järgmiselt: „§ 11. Käesoleva seaduse põhjal hakatakse maksta pensioni ja ühekordset toetuseraha pensioni nõudmise päevast arvates ka neile isikuile, kes Kaitseliidu teenistusest lahku-sid enne käesoleva seaduse maksmahakka-

mist, samuti on käesoleva seaduse põhjal pensioni ja ühekordse toetuseraha saamise õigus käesolevas seaduses ettenähtud pen-sioniõiguseliste isikute perekondadel, kelle perekonnatoitjad on saanud surma enne käesoleva seaduse maksmahakkamist.“

135.

Üldkomisjoni ettepanek.

KAITSESEISUKORRA SEADUS.

(Vabariigi Valitsuse ettepanek seletuskirjaga, vaata ka „III Riigikogu protokollide Lisad“, lisa nr. 106, veerg 1069—1074.)

§ 1. Kaitseseisukorra võib Vabariigi Valitsus kuulutada välja kogu vabariigis või ta mõnes osas sõja ja sõjahädaohu puhul kui ka neil juhtudel, kui maksva riigikorra ja julgeoleku vastu sihitud kuritegevus omandab ähvardava iseloomu.

§ 2. Kaitseseisukorra väljakuulutamise otsuse esitab Vabariigi Valitsus viivitamatult Riigikogule kinnitamiseks.

§ 3. Kaitseseisukorra väljakuulutamise otsuses peab ära tähendatama kaitseseisu-korra kestuse aeg ja vabariigi osad, mis kaitseseisukorra piirkonda arvatud.

Kaitseseisukord hakkab maksta järgmi-sel päeval pärast Vabariigi Valitsuse otsuse avaldamist Riigi Teatajas, kui otsuses ei ole ette nähtud teist tähtaega või avalda-mise viisi.

§ 4. Kaitseseisukord kestab kuni ta väljakuulutamise otsuses määratud täht-ajani või ta muutmiseni Vabariigi Valitsuse poolt enne seda tähtaega. Sõja puhul väl-jakuulutatud kaitseseisukord lõpeb sajandal päeval pärast rahulepingu ratifitseerimist.

Kui Riigikogu jätab kinnitamata Vaba-riigi Valitsuse esitise kaitseseisukorra välja-kuulutamise kohta, teeb Vabariigi Valitsus viivitamatult korralduse kaitseseisukorra lõ-petamiseks.

§ 5. Kaitseseisukorra kestust võib pi-kendada §§ 1.—4. ettenähtud korras.

§ 6. Kaitseseisukorda kuulutatud maa-alal alluvad sõjakohtutele ning kuuluvad karistamisele sõjaväe seaduste järgi järg-mised kaitseväe tegelikku teenistusse mitte-kuuluvate isikute poolt kaitseseisukorra ajal kordasaadetud süüteo:

1) süüteo kõrgema riigivõimu vastu ja riigi äraandmine;

2) kaitsevälisele tegevusele, kaitseväe-lisele liikumisele, varustuse ja moonamuret-semisele ning sitedepidamisele tahtlikult takistuste sünnitamine, samuti kaitseväe varustuse, kaitseabinõude ning üldtarvilik-kude toidu- ja moonatagavarade tahtlikult kõlbmatuks tegemine või hävitamine;

3) sildade, tammide, veevärkide, kae-
vude ja muude veesaamise kohtade, teede
ja muude liikumiseks määratud vahendite,
samuti gaasi ja elektri seadiste tahtlik hä-
vitamine või tähtis rikkumine;

4) telegraafi, telefoni ja teadete edasi-
andmiseks tarvitavate muude vahendite,
raudtee liikuvate abinõude, samuti ka lae-
vade ning rongide hädahoituseks liikumiseks
ülesseatud hoiatusemärkide tahtlik hävita-
mine või tähtis rikkumine;

5) kaitseväe või kaitsemiidu tunnimehele,
vahtkonnale, kaitseväe, kaitsemiidu või polit-
seivõimudele ja muudelle ametisikutele sõ-
jariistus kallaletungimine nende kohuste
täitmise ajal või kohuste täitmise tõttu, samu-
ti ka kaitseväe või kaitsemiidu vahtkon-
nale või kaitseväe, kaitsemiidu ja politsei-
võimudele sõjariistus vastuhakkamine.

Kui p. 5. tähendatud süüteo tagajärjeks
oli tapmine, tapmise katse, haavade või
kehavigastuste sünnitamine, raske peksumine
või tulesüütamine, siis määratakse Sõja
nuhtluse seaduse § 279. ettenähtud karistus.

§ 7. Riikliku korra ja ühiskondliku jul-
geoleku alalhoidmisele sihitud tegevust ju-
hib kaitseisukorda kuulutatud maa-alal:

1) sõjahädaohu ja sõja puhul väljakuu-
lutatud kaitseisukorra ajal — kaitseväge-
de ülemjuhataja;

2) teistel juhtudel Vabariigi Valitsuse
poolt nimetatud sisekaitse ülem, kusjuures
viimasel on käesoleva seaduse § 8. p. p.
1—14 (variant: 13) tähendatud kaitseväge-
de ülemjuhataja õigusel. Tema teostab
oma ülesandeid Vabariigi Valitsuse otsuses
määratud asutuste kaudu.

§ 8. Kaitsevägede ülemjuhatajal on
kaitseisukorda kuulutatud maa-alal õigus:

1) anda välja sundmäärusi riikliku
korra ja ühiskondliku julgeoleku kaitseks,
nagu elanikkude arvelpidamise, liikumise,
sõjariistade ja lõhkeainete pidamise ja kan-
gete jookide müügi kohta, samuti ka neis
asjus, mis puudutavad sõjaaja tarviduste
täitmist elanikkude poolt;

2) panna maksma eelmises punktis tä-
hendatud määruste rikkumiste eest karis-
tusena aresti või vangistust kuni kolme
kuuni või rahatrahvi 3.000 kroonini, ühes
keeluvastaselt hoitud sõjariistade, lõhkeai-
nete ja kangete jookide konfiskeerimisega;

3) karistada oma võimuga p. 1. alusel
antud määruste rikkujaid p. 2. tähendatud
karistustega või volitada selleks kaitseväge
ülemaid, alates üksiku väeosa ülema, või
kodanikkude ametkondade ülemaid;

4) nõuda prokuratuurilt läbivaatamiseks
igat eeluurimise toimetust ja juurdlust, mis
veel ei ole kohtule edasi antud, kusjuures

läbivaatamine ei või kesta üle seitsme
päeva;

5) anda sõjakohtutele arutamiseks sõja
ajal maksva korra järgi käesoleva seaduse
§ 6. ettenähtud üksikuid süüteoasju, kui
süütegu toime pandud mitte üle kahe päeva
enne kaitseisukorra väljakuulutamise päe-
va ning kui süüteoasi veel ei ole kohtule
edasi antud;

Variant: p. 5 välja jätta.

6) anda sõjakohtutele arutamiseks ning
süüdlaste karistamiseks sõjaväe seaduste
järgi üldistes kriminaalseadustes ettenähtud
üksikuid süüteoasju, mis kaitseisukorra
ajal korda saadetud kaitseväge tegelikku tee-
nistusse mittekuuluvate isikute poolt, kui
need süüteoasjad veel kohtutele pole edasi
antud;

7) keelata ära streikisid ja igasuguseid
nii avalikke kui ka kinniseid koosolekuid;

8) seada sisse trükitoodete eeltsensuuri
ja panna seisma kaitseisukorra kestuseni
perioodiliste trükitoodete ilmumist, kui ka
konfiskeerida trükitooteid;

9) keelata: a) üksikutele isikutele kait-
seisukorda kuulutatud kohtades viibimist,
kui kaitseisukord on pandud maksma ai-
nult vabariigi mõnes osas, b) viibimist ja
asumist teatavates kohtades, kui kaitseis-
ukord on pandud maksma kogu vabariigis;

10) sulgeda kaubanduse- ja tööstuse-
ettevõtteid teatud tähtajani;

11) sulgeda õppeasutusi teatud täht-
ajani;

12) panna äriettevõtteid ja kinnisvara
sekvestri ning vallasvara aresti alla kuni
kaitseisukorra kestuseni, kui on põhjen-
datud kahtlus, et tähendatud varade või
nende sissetulekute kasutamisega püütakse
kätte kuritegelikke sihte;

13) lasta kontrollida kahtlustäratavat
kirjavahetust ja muud läbikäimist posti, te-
legraafi, telefoni või muu sidevahendi teel;

14) nõuda riiklikkude kuritegude asjade
arutamist kinniste uste taga;

15) määrata üldisi kui ka üksikuid rek-
visitsioone;

16) keelata tööriistade, töömaterjali,
toiduainete, veo- ja liikumisvahendite, loo-
matoidu, puude ja teiste sarnaste kaitse-
väele tarvisminevate asjade väljavedu;

17) volitada temale alluvaid kaitseväge
ülemaid tegema selle paragrahvi punktides
15 ja 16 ettenähtud korraldusi.

§ 9. Kaitsevägede ülemjuhataja võib
kaitseisukorra kestvuse ajaks riigi ja oma-
valitsuse valitud ja nimetatud teenijaid
ametist tagandada, välja arvatud Riigikogu
ja Vabariigi Valitsuse poolt ametisse mää-
ratud ametnikud kui ka kohtunikud, kohtu-

uurijad, prokurörid ja nende abid, sellest vastavale ülemusele või asutusele teatades, kellest oleneb ametisse määramine või valimine. Kaitseisukorra puhul rahu ajal on sisekaitse ülemal õigus oma volituste lõputähtajani tagandada kohalikkude omavalitsuseasutuste nimetatud teenijaid.

§ 10. Kõik riigi ja omavalitsuse kodanlikud võimud peavad kaitseisukorda kuulutatud maa-alal kaitseväge võimudele riikliku korra, ühiskondliku julgeoleku ja sõjaliste vajaduste täitmisel kõigiti abiks olema ja neile antud seaduslikke käske, korraldusi ja määrusi täitma.

§ 11. Sõjategevuse piirkonnas on kaitseväge ülemus õigustatud omal isiklikul vastutusel korraldama ehituste mahalõhkumist ja kõigi asjade hävitamist; mis võib kuidagi viisi takistada vägede liikumist või tegevust või kuidagi viisi kasuks olla vaenlasele.

§ 12. Kaitseväge võimud on kohustatud nende poolt hävitatud varanduste üle esimesel võimalusel aktid kokku seadma kas politsei või eraisikute juuresolekul ja neis näitama võimalikult täpsed andmed hävitatud varanduse kohta. Need aktid saadetakse vastavatele kahjudehindamise komisjonidele.

§ 13. Rekviireeritud asjade kui ka kaitseväge ülemuse korraldusel hävitatud varanduse (§ 11) eest makstakse tasu sellekohastes eriseadustes ettenähtud alustel ja korras.

§ 14. Kaitseisukorda kuulutatud maa-alal on prefektidel, poliitilise- ja kriminaalpolitsei komissaridel või nende asetäitajatel ja sõjategevuse piirkonnas teadetekogumise punktide ülematel õigus:

1) esialgselt kinni pidada kuni kahe nädalani kõiki isikuid, kes äratavad põhjendatud kahtlust riiklikus või kaitseväge huvi vastu sihitud kuriteos;

2) toimetada igal ajal kõigis ruumides läbiotsimisi ja aresti alla panna kuni vastava ülemuse järgneva korralduseni igasugust varandust, mis kuidagi viisi väljendab kahtlustatud isiku kuritegevust või selle kavatsust;

3) kaitsevägeosade kaasabi nõuda seaduses ettenähtud korras.

Iga kinnipidamise kui ka sellest vabastamise korral seavad politseivõimud ja teadetekogumise punktide ülemad selle üle ajaviitmata kokku vastava määruse, mille ärakiri saadetakse prokuratuuri esindajale 24 tunni jooksul.

§ 15. Käesoleva seaduse § 14 p. 1. ettenähtud tähtaja pikendamine sünnib kaitseväge ülemjuhataja või sisekaitse ülema otsusel.

§ 16. Käesoleva seaduse maksamahakamisega kaotavad maksvuse üldise kubermangu asutamisseaduse (VSK II köide) § 23 ühes lisadega ja heakorra ja julgeoleku seaduse (VSK XIV köide, 1916. a. väljaanne) §§ 91 — 120.

SELETUSKIRI.

Üldkomisjon, käesolevat kaitseisukorra seaduseelnõu arutades, oli juhitud põhimõttest, et Eesti Vabariigi õigusliku riigikorra ja ühiskondliku julgeoleku kaitseks on tarvis erakorralistel oludel erakorralist kodanikkude vabaduse ja nende põhiõiguste kitsendust. See vabaduse ja põhiõiguste erakorraline kitsendus peab aga sündima seadustes ettenähtud piires, selleks on käesoleva eelnõu vastuvõtmine Riigikogu poolt tarvilik.

Üldkomisjon tegi Vabariigi Valitsuse ettepanekus (9. VII 1929) järgmised muudatused:

§ 3. esimese lõike lõpus kustutati sõnad „kui ta mitte kogu riigis maksuma ei ole pandud“, kui liigsed.

§ 4. esimeses lõikes kustutati teises lauses sõna „iseenesest“ kui liigne. Vabariigi Valitsusel on õigus lõpetada kaitseisukorda ka enne sajandat päeva pärast rahulepingu ratifitseerimist, samuti pikendada kaitseisukorda eriotsusega.

§ 6. p. 3. lisati juurde sõnad „samuti gaasi ja elektri seadiste“, kuna need tehnilised vahendid omavad praegusel ajal sama tähtsuse, kui teised samas punktis tähendatud vahendid.

§ 7. p. 2. tehti parandused vastavalt komisjoni poolt teistes paragrahvides tehtud muudatustele.

§ 8. p. 2. lisati juurde sõnad „ühes keeluvastasel hoitud sõjariistade, lõhkeainete ja kangete jookide konfiskeerimisega“, sest administratiiv-võimul puudub vastasel korral seaduslik alus neid esemeid konfiskeerida.

§ 8. p. 3. sõna „rügemendi-ülemast“ asendati sõnadega „üksiku väeosa ülemast“, vastavalt praegusele kaitseväge organisatsioonile.

§ 8. p. 4. kustutati, et mitte koormata kaitseisukorra ajal administratiiv-võimu väikese tähtsusega asjadega.

§ 8. p. 5. (end. 6.) juures läksid hääled pooleks, ja komisjon esitab käesoleva punkti Riigikogule kahes variandis.

§ 8. p. 7. (8) täiendati streigikeeluga, leides, et selle keelu sissevõtmine on eluliselt otstarbekohane.

§ 8. p. 12. (13) täiendati äriettevõtete sekvestri alla panemisega, leides seda eluliselt otstarbekohase olevat.

§ 8. p. 13. (14) kustutati sõna „üldtarvitatava“, kuna eluliselt on tarvilik kontrollida ka erasidevahendeid.

§ 8. p. 16. (17) asendati sõna „veoabinõude“ sõnadega „veo- ja liikumisevahendite“, kokkukõlas maksvate seadustega.

§ 9. algul lisati juurde sõnad „kaitseisukorra kestvuse ajaks“ leides, et see on kokkukõlas eelnõu põhimõtetega. Sama paragrahvi lõpp muudeti selles mõttes, et sisekaitse ülem võib tagandada teenistusest ainult omavalitsuste nimetatud teenijaid.

§ 14. algus täiendati selguse mõttes sõnadega „Kaitseisukorda kuulutatud maa-alal on“.

§ 15. (16) täiendati sõnadega „või sisekaitse ülem“ selle tõttu, et § 7. p. 2 kustutati saade § 15 (16) peale.

§ 17 Vabariigi Valitsuse ettepanekust kustutati, kuna ta ei ole kokkukõlas eelnõu põhimõtetega.

Üldkomisjon esitab käesoleva eelnõu Riigikogule vastuvõtmiseks.

136.

Riigikaitse komisjoni

PARANDUSE-ETTEPANEKUD kaitseisukorra seadusele (üldkomisjoni ettepanek).

1. § 7 võtta vastu üldkomisjoni poolt variant nr. 1 vastuvõetud redaktsioonis.

2. Võtta vastu uus paragrahv, nimelt § 7¹ järgmises redaktsioonis:

§ 7¹. Kaitsevägede ülemjuhataja ja sisekaitse ülem annavad aru oma korralduste ja tegevuse kohta ainult Vabariigi Valitsusele.

Kaabada ülemjuhataja korralduste ja otsuste peale võib Vabariigi Valitsusele.

Sisekaitse ülema korralduste ja otsuste peale võib kaabada Riigikohtusse.

3. § 8 p. 5 võtta vastu esitatud redaktsioonis ilma variandita.

4. § 9. kustutada esimeses reas sõnad: „kaitseisukorra kestvuse ajaks“.

5. Võtta vastu uus paragrahv, nimelt § 15¹ järgmises redaktsioonis:

§ 15¹. Kui kaitseisukorda kuulutatud maa-alal tekib sõjapidamise või riigikorra kaitse huvides paratamatu vajadus teha niisugust erakorralist korraldust, mis selles seaduses ette ei ole nähtud, siis kaitseväge ülemjuhataja võib panna maksma tarviliku korralduse omal võimul, ette kandes sellest ühtlasi Vabariigi Valitsusele.

Variant: § 15¹ välja jätta.

SELETUSKIRI.

Riigikaitse komisjon, arutades kaitseisukorra seaduseelnõu, ühines üldkomisjoni

poolt vastuvõetud redaktsiooniga ja motiividega, leidis siiski tarvilikuks riigikaitse huvides viia sisse eeltoodud parandused.

Parandus 1 on tingitud sellest, et komisjon arvas, et õigus, nõuda riiklikkude kuritegude asjade arutamist kinniste uste taga, peaks kuuluma ka sisekaitse ülemale, sest meie praktika on näidanud selle tarvidust.

Parandus 2 on tingitud sellest, et kuigi meil maksvas Vene seaduses kaitseväge ülemjuhataja alluvus ja tema otsuste peale kaebe kord on ette nähtud, kuid meie riigikord on teine kui endises Vene riigis, mis pärast tarvis on see küsimus meie oma seadusega lahendada.

Sisekaitse ülema instituut on aga meie oma loodud, selle kohta Vene seadusi ei ole, ja kui tema aruande kord ja tema otsuste peale kaebe kord pole seaduses ette nähtud, jääks seadusele auk sisse. Sisekaitse ülema tähtsust silmas pidades arvas komisjon tarvilikuks täiendada seadust esitatud kujul.

Parandus 3 on tingitud sellest, et komisjon oli arvamisel, et ometi kord tuleb aeg, kus kaitseisukord maksev ei ole. Ja kui siis midagi sarnast erakorralist juhtub, mille tagajärjel kaitseisukord välja kuulutatakse, mis aga siiski mõned tunnid või päevad aega võtab, et siis peasiüdlased, kes kõige enne aktiivselt välja astusid, ei satuks paremasse seisukorda, kui hiljem teotsevad abijõud.

Parandus 4 on vastu võetud selleks, et kaitseväge ülemjuhataja poolt tagandatud ametnikkude saatuse oleks selge ja kategooriline.

Parandus 5. Selle ettepaneku juures läksid komisjonis hääled pooleks. See osa komisjoni liikmeid, kes pooldas § 15¹ vastuvõtmist, põhjendas seda tegeliku tarvidusega ilmasõja kui ka Eesti vabadusõja praksises. Teine osa komisjoni liikmeid, kes selle paragrahvi vastu olid, ei eitanud seda, et kaitseväge ülemjuhatajal mõnikord tuleb ka seda teha, mis käesoleva seaduse paragrahvide piiresse ei mahu, kuid siis peab ta selle võimu enesele ise võtma ja sedavõrt hästi teotsema, et temale seda seaduse piirest üleminekut pahaks ei panda.

137.

Redaktsiooni komisjoni ETTEPANEK.

(Pealkiri vt. lisa nr. 135.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette, võtta vastu „Kaitseisukorra seaduse“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt III lugemisel vastuvõetud kujul järgmiste muudatustega:

1. § 3. esimene lõige võtta järgmiselt: „§ 3. Kaitseseisukorra väljakuulutamise otsuses peab tähendatama kaitseseisukorra kestuse aeg ja kaitseseisukorra piirkonda arvatud vabariigi-osad.“

2. § 4. esimene rida: välja jätta sõnad „kuni ta“.

3. § 4. teine lõige võtta järgmiselt: „Kui Riigikogu jätab kinnitamata Vabariigi Valitsuse esitise kaitseseisukorra väljakuulutamise kohta, siis Vabariigi Valitsus teeb viivitamata korralduse kaitseseisukorra lõpetamiseks.“

4. § 6. viimne lõige võtta järgmiselt: „Kui p. 5 nimetatud süüteo tagajärjeks oli tapmine, tapmise katse, haavade või kehavigastuste tekitamine, raske peksmine või tulesüütamine, siis määratakse Sõjaväe nuhtlusseaduse § 279 ettenähtud karistus.“

5. § 7. p. 2 võtta järgmiselt: „2) teistel juhtudel Vabariigi Valitsuse poolt nimetatud sisekaitse ülem, kusjuures viimasel on käesoleva seaduse § 9 punktides 1—14 nimetatud Kaitseväge Ülemjuhataja õigused. Tema teostab oma ülesandeid Vabariigi Valitsuse otsuses määratud asutuste kaudu.“

6. § 7¹ lugeda § 8 ja sellele vastavalt muuta järgnevate paragrahvide numeratsioon.

7. § 9. p. 1. esimene rida: anda välja sundmäärusi, p. o. anda sundmäärusi.

8. § 9. p. 5 võtta järgmiselt: „5) anda sõjakohtutele arutamiseks sõja ajal maksva korra järgi § 6 ettenähtud üksikuid süüteoasju, kui süütegu pandud toime mitte üle kahe päeva enne kaitseseisukorra väljakuulutamise päeva ning kui süüteoasi veel ei ole antud edasi kohtule;“

9. § 9. p. 6. viimne rida: kui need süüteoasjad veel kohtutele pole edasi antud, p. o. kui need süüteoasjad veel ei ole antud edasi kohtutele.

10. § 9. p. 7. algus: keelata ära streikid, p. o. keelata streike.

11. § 9. p. 8 teine rida: pärast sõna „ilumumist“ kustutada koma.

12. § 9. p. 9 algus võtta järgmiselt: „9) keelata: a) viibimine üksikuile isikuile kaitseseisukorda kuulutatud kohtades,“ j.n.e.

13. § 9. p. 17 teine rida: selle paragrahvi, p. o. käesoleva paragrahvi.

14. § 13 võtta järgmiselt: „§ 13. Kaitseväge võimud on kohustatud nende poolt hävitatud varade üle esimesel võimalusel kokku seadma aktid kas politsei või eraisikute juuresolekul ja neis aktides näitama võimalikult täpsed andmed hävitatud varade kohta. Need aktid saadetakse vasta-vaile kahjudehindamise komisjonidele.“

15. § 16 võtta järgmiselt: „§ 16. Paragrahv 15 p. 1 ettenähtud tähtaja pikendamine sünnib Kaitseväge Ülemjuhataja või sisekaitse ülema otsusel.“

16. § 17. kolmas ja neljas rida: mis selles seaduses ette ei ole nähtud, p. o. mida käesolevas seaduses ei ole nähtud ette.

17. § 18 teine rida: üldise kubermangu asutamisseaduse, p. o. Üldise kubermangu seaduse.

138.

Üldkomisjoni ettepanek.

KAUBALAEVA TEKI JUHT- JA MEESKONNA SÖIDU SEADUSE TÄIENDAMISE SEADUS.

Kaubalaeva teki juht- ja meeskonna sõidu seadust (RT 115 — 1927) täiendatakse § 20¹ järgmises redaktsioonis:

§ 20¹. Veeteede Valitsuse direktorile antakse õigus suurendada ajutiselt kohaliku ja ligisõidu laevajuhtide sõiduõigusi üksikutel erijuhtudel ühe astme võrra.

SELETUSKIRI.

Üldkomisjon ühineb Vabariigi Valitsuse ettepaneku seletuskirjas toodud motiividega.

Üldkomisjon esitab käesoleva ettepaneku Riigikogule vastuvõtmiseks.

139.

Redaktsiooni komisjoni

ETTEPANEK.

(Pealkiri vt. lisa nr. 138.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette, võtta vastu „Kaubalaeva teki juht- ja meeskonna sõidu seaduse täiendamise seaduse“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt III lugemisel vastuvõetud kujul muudatusteta.

140.

Sotsiaalkomisjoni

ETTEPANEK.

Riigikogu otsustab:

Kaubandusasutiste, ladude ja kontorite teenijate normaal-puhkeaja kindlustamise seaduse muutmise seadus (Vabariigi Valitsuse ettepanek 21. V 1930 — Riigikogu kantselei nr. 140) tagasi lükata.

SELETUSKIRI.

Sotsiaalkomisjon esitab käesoleva seaduseelnõu Riigikogule tagasilükkamiseks, kuna komisjoni enamus ei loe neid põhjusi

kaaluvaks, miks tahetakse 1. suvistepühäl ärisid, restorane j. n. e. lahti hoida ja teenijailt puhkeajaga ära võtta.

141.

Sotsiaalkomisjoni

PARANDUSE-ETTEPANEK

kaubandusametite, ladude ja kontorite teenijate normaal-puhkeaja kindlustamise seaduse muutmise seadusele.

Võtta seaduseelnõu I osa järgmises redaktsioonis:

Kaubandusametite, ladude ja kontorite teenijate normaal-puhkeaja kindlustamise seaduse (VSKIK 1907, nr. 150, art. 1150) § 5 muudetakse ja pannakse maksma järgmises redaktsioonis:

§ 5. Kauplemine ja teenijate sellega seotud töö on keelatud esimesel kevadepühäl (ülestõusmisepühäl), esimesel suvistepühäl ja esimesel jõulupühäl.

Eelmises lõikes ettenähtud keeld ei ole maksev esimesel suvistepühäl Trahteriseaduse (VSK XII k. 2. j. RT 105 — 1928) § 5 loendatud äride kohta, välja arvatud kondiitriärid, kus müüakse toiduaineid kohaltarvitamiseks, ja õlle või marjaveinide kohaltarvitamise õigusega müügikohad, kus kaubeldakse soojade toitudega; samuti ei ole see keeld maksev sama seaduse § 6 ja § 7 p. p. 1—2 loendatud äride kohta.

Töö eest, mis teenijad 1. suvistepühäl teevad, maksetakse neile harilikule päevapalgale lisatasu 100 protsendi suuruses. Päevapalga väljaarvamisel jagatakse kuupalk, ühes arvatud ka natuuras saadud kuupalk, (toit, korter j. n. e.) 25 päevale. Natuuras saadud palga väärtuse määrab kindlaks kohalik linna-, alevi- või vallavalitsus, aluseks võttes tegelikke keskmisi hindu.

Kauplemine ja teenijate sellega seotud töö on keelatud ka teistel, esimeses lõikes nimetatud pühadel ja puhkepäevadel, kuid sellest eeskirjast võib teha kohalistele tingimustele vastavaid erandeid sundmäärustega § 9 p. 5 seatud alustel.

Kauplemist ja teenijate sellega seotud tööd võib piirata ajas või täiesti keelata sundmäärustega (§ 9. p. 6) ka muudel, kohalike püha iseloomu kandvatel päevadel.

Samuti võib sundmäärustega nädalapühadega ühistel alustel piirata ajas teises lõikes nimetatud ärides kauplemist esimesel suvistepühäl.

SELETUSKIRI.

Riigikogu koosolekul 13. juunil 1930 anti tagasi sotsiaalkomisjoni kaubandusametite, ladude ja kontorite teenijate normaal-

puhkeaja kindlustamise seaduse muutmise seaduse I osa ühes Riigikogus tehtud paranduse-ettepanekutega.

Sotsiaalkomisjon, kaaludes § 5. ja selle juurde tehtud paranduse-ettepaneku, ühines sisuliselt Kohtu- ja siseministri paranduse-ettepanekuga. Ühtlasi pidas komisjon tarvilikuks lisatasu maksmise esimesel suvistepühäl tehtava töö eest. Et ei puuduks võimalus sundmäärustega piirata ajas II lõikes nimetatud äride lahtiolekut, milliste kohta esimese lõike keeld ei käi, võeti juurde vastav viimne lõige.

Silmas pidades meie seaduseandluse hilisemat praksist, otsustas komisjon esitada Riigikogule mitte ükski täiendavad lõiked, vaid kogu paragrahvi muudetud kujul.

142.

Redaktsiooni komisjoni

ETTEPANEK

kaubandusametite, ladude ja kontorite teenijate normaal-puhkeaja kindlustamise seaduse muutmise seaduse kohta.

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette, võtta vastu „Kaubandusametite, ladude ja kontorite teenijate normaal-puhkeaja kindlustamise seaduse muutmise seaduse“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt III lugemisel vastuvõetud kujul järgmiste muudatustega:

1. § 5. teine lõige, kuues ja seitsmes rida: sama seaduse § 6 ja § 7 p. p. 1—2 loendatud äride kohta, p. o. sama seaduse § 6 ja § 7 punktides 1 ja 2 loendatud äride kohta.

2. § 5. kolmas lõige, esimene lause võtta järgmiselt: Töö eest, mis teenijad esimesel suvistepühäl teevad, maksetakse neile peale hariliku päevapalga lisatasu 100 protsendi suuruses.

3. § 5. neljas lõige võtta järgmiselt: Kauplemine ja teenijate sellega seotud töö on keelatud ka teistel, esimeses lõikes nimetatud pühadel ja puhkepäevadel, kuid sellest eeskirjast võib teha kohalikkudele tingimustele vastavaid erandeid sundmäärustega Kaubandusametite, ladude ja kontorite teenijate normaal-puhkeaja kindlustamise seaduse § 9 p. 5 alusel.

143.

Üldkomisjoni ettepanek.

KIIRSÕIDU-UJUVABINÕUDE LIIKUMISE SEADUS.

§ 1. Ujuvabinõud, mille maht on vähem kui 20 br. registertonni ja mille kiirus

ületab 12 meremiili tunnis, võivad liikuda Eesti territoriaalvetes ainult käesoleva seaduse alusel antud erilubade põhjal.

Käesolev seadus ei käi riigikaitse ja administratiiv-ülesandeid täitvate ujuv-abinõude kohta.

§ 2. Eelmises paragrahvis ettenähtud liikumisluba ei nõuta:

1) peatuseta läbisõidul Eesti territoriaalvetest;

2) territoriaalvetesse tuleku ja seal peatuste kohta mereõnnetuste ja vääramatu jõu juhtudel;

3) Eesti vetesse tulevatelt ujuvabinõudelt, kui nad ühe navigatsiooni kestel ei tule Eesti territoriaalvetesse üle nelja korra.

§ 3. Paragrahvis 1 ettenähtud liikumise eriload kestusega kuni üks kuu antakse omaniku või voliniku kirjaliku palve peale kohaliku piirivalve raiooniülema, kestusega üle ühe kuu — Piirivalve Valitsuse ülema poolt.

§ 4. Loas (§ 3) märgitakse:

- 1) ujuvabinõu omaniku nimi;
- 2) ujuvabinõu nimi, mootorivõimsus, süvis, pikkus, laius ja kõrgus;
- 3) ujuvabinõu registreerimise number;
- 4) ujuvabinõu juhi või juhtide ees- ja perekonnanimi.

Muudatuste korral ülaltoodud andmetes loetakse antud luba maksvusetuks.

§ 5. Piirivalve Valitsuse ülemal on õigus antud luba tagasi võtta.

§ 6. Ujuvabinõu omanikku või juhti, kes on süüdlane selles, et ta seadusega nõutava loata liikus Eesti territoriaalvetes ujuvabinõuga, mille kiirus ületab 12 meremiili tunnis ja maht on vähem kui 20 br. registertonni, karistatakse rahatrahviga mitte üle 300 krooni.

Ujuvabinõu võetakse ära ja tunnistatakse riigi omanduseks tasuta.

§ 7. Karistuse kui ka ujuvabinõu konfiskeerimise määrab piirivalve jaoskonnaülem, kelle piirkonnas ujuvabinõu loata liikumiselt tabati.

Piirivalve jaoskonnaülema otsuse peale võib 14 päeva jooksul arvates otsuse kuulutamise päevast kaevata vastava jaoskonna rahukohtunikule, kes asja läbi vaatab harilikus kohtukorras.

Kaebus esitatakse piirivalve jaoskonnaülemale, kes selle ühes kogu asja kohta käiva materjaliga edasi saadab rahukohtunikule.

§ 8. Järelevalve käesoleva seaduse täitmise üle pannakse piirivalve, tolliametnike, sadamakaptenite ja politsei peale.

§ 9. Eelmises (8) paragrahvis mainitud võimudel on õigus ujuvabinõusid peatada ning kahtluse korral ujuvabinõu sõi-

dukiiruse kindlakstegemiseks ette võtta tarvilikku mõõtmist.

§ 10. Kohtu- ja siseministril on õigus anda määrusi järelevalve teostamise korra kohta, kui ka tarbekorral käesolevas seaduses käsitletavate ujuvabinõude registreerimiseks sisse seada erikord.

Juhul, kui määrus puudutab teise ministeeriumi võimkonda, antakse määrus kokkuleppel vastava ministriga.

SELETUSKIRI.

Üldkomisjon ühineb Vabariigi Valitsuse seletuskirjaga.

Silmas pidades, et käesolev seadus loob piirivalve valitsusele tähtsad diskretionaarsed õigused, mille ebaõige tarvitamine oleks seotud võrdselt raskete majanduslike tagajärgedega (ujuvabinõude konfiskeerimine) ka sel puhul, kui on tegemist ainult korrarikkimisega, kaalus üldkomisjon, kas ei tuleks üles seada nõudmine, et konfiskeerimiskaristuse tarvitamisel olgu tõendatud omaniku teotsemine alkoholi kaupade salaveo alal. Et selles nimelt seisab seaduse eesmärk ja et tema tarvitamine on ainult alkoholi salaveo vastu võitlemiseks arvatud, siis oletab üldkomisjon, et piirivalve valitsus ei võiks seaduse karne karistusi tarvitamisele võtta sel puhul, kui on tegemist lihtsate korrarikkimistega tuntud aasate kodanikkude poolt. Paragrahv 5. leidis üldkomisjon, et siin ettenähtud diskretionaärne õigus lubasid tagasi võtta, tuleks väljendada selgel kujul, ära jättes valitsuse eelnõu redaktsiooni viimased viis rida.

§ 7. teises lõikes pikendati edasikäebuse tähtaega 7 päeva pealt 14 päeva peale, et tähtaeg oleks ühtlane Tolliseadustikus ettenähtud analoogilise tähtajaga.

Üldkomisjon tunnustas üksmeelselt käesoleva seaduse tarvilikuks ja esitab selle Riigikogule vastuvõtmiseks.

144.

Redaktsiooni komisjoni ETTEPANEK.

(Pealkiri vt. lisa nr. 143.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette, võtta vastu „Kiirsõidu-ujuvabinõude liikumise seaduse“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt III lugemisel vastuvõetud kujul järgmiste muudatustega:

1. § 3 võtta järgmiselt: „§ 3. Paragrahv 1. ettenähtud liikumise eriload, kestusega kuni üks kuu, annab omaniku või voliniku kirjaliku palve peale kohalik piirivalve raiooniülem, kestusega üle ühe kuu — piirivalve valitsuse ülem.“

2. § 4. p. 4: ees- ja perekonnanimi, p. o. nimi ja perekonnanimi.

3. § 9 võtta järgmiselt: „§ 9. Eel- mises (8) paragrahvis nimetatud võimu- del on õigus peatada ujuvabinõusid ning kahtluse korral võtta ette tarvilikku mõõ- tmist ujuvabinõu sõidukiiruse kindlakstege- miseks.“

4. § 10. teine lõige võtta järgmiselt: Kui määrus puudutab teise ministeeriumi võimkonda, antakse see kokkuleppel vas- tava ministriga.

145.

Üldkomisjoni ettepanek.

KOHTUASUTUSTE SEADUSE §§ 592, 596 JA 597 MUUTMISE SEADUS.

Kohtuasutuste seaduse §§ 592 ühes märkusega, 596 ja 597 muudetakse ja pan- nakse maksma järgmises redaktsioonis:

§ 592. Kinnistusjaoskonnas on ülem, tarviduse järgi üks või kaks sekretäri ja sekretäri abi ning tarviline arv kantselei- ametnikke. Linnade kinnistusjaoskonda- des, kus kinnistamisasjade arv väike, võib sekretäri ja abisekretäri amet ära jääda.

§ 596. Kinnistusjaoskonna sekretärid nimetatakse ametisse ja vallandatakse ame- tist Kohtu- ja siseministri poolt kinnistus- jaoskonna ülema ettepanekul ja abisekre- tärid — kinnistusjaoskonna ülema poolt.

§ 597. Sekretäri surma, haiguse või ametist vallandamise või kõrvaldamise kor- ral täidab ajutiselt ta kohuseid abisekre- täär. Abisekretäril on õigus kinnistusjaos- konna ülema sellekohase korralduse põh- jal täita sekretäri kohuseid ka sekretäri ametikohusel oleku ajal.

Tööjaotuse sekretäride vahel määrab Kohtu- ja siseminister kinnistusjaoskonna ülema ettepanekul.

SELETUSKIRI.

Üldkomisjon ühineb Vabariigi Valitsuse ettepaneku seletuskirjas toodud motiivi- dega.

Üldkomisjon on Vabariigi Valitsuse et- tepanekus teinud ainult redaktsioonilisi pa- randusi.

Üldkomisjon esitab käesoleva eelnõu Riigikogule vastuvõtmiseks.

146.

Redaktsiooni komisjoni

ETTEPANEK.

(Pealkiri vt. lisa nr. 145.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigiko- gule ette, võtta vastu „Kohtuasutuste sea-

duse §§ 592, 596 ja 597 muutmise sea- duse“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt III lugemisel vastuvõetud kujul järgmiste muudatustega:

1. Pealkiri võtta järgmiselt: Kohtute- seaduse §§ 592., 596. ja 597. muutmise seadus.

2. § 592. teine rida: sekretäri abi, p. o. abisekretäri.

3. § 596 võtta järgmiselt: „§ 596. Kin- nistusejaoskonna sekretärid nimetab ame- tisse ja vallandab ametist Kohtu- ja sise- minister kinnistusejaoskonna ülema ettepa- nekul ja abisekretärid — kinnistusejaos- konna ülem.“

147.

Üldkomisjoni

SELETUSKIRI

laevade kokkupõrgete seadusele.

Üldkomisjon ühineb Vabariigi Valitsuse ettepaneku seletuskirjas toodud motiivi- dega.

Üldkomisjon on Vabariigi Valitsuse et- tepaneku vastu võtnud muutmatult.

Üldkomisjon esitab eelnõu Riigikogule vastuvõtmiseks.

148.

Redaktsiooni komisjoni

ETTEPANEK.

(Pealkiri vt. lisa nr. 147.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigiko- gule ette, võtta vastu „Laevade kokkupõr- gete seaduse“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt kolmandal lugemisel vastuvõetud ku- jul ühes järgmiste muudatustega:

1. § 1. teine lõige võtta järgmiselt: Vabariigi Valitsus, Teedeministri ettepane- kul, annab määrusi laevade kokkupõrgete ärahoidmiseks.

2. § 2. võtta järgmiselt: § 2. Iga lae- vajuht on kohustatud laevade kokkupõrkel andma abi teisele laevale ja sellel viibi- vaile isikuile, kuivõrt ta seda teha võib ilma tõsise hädaohuta oma laevale ja sel- lel viibivaile isikuile.

Kokkupõrganud laevade juhid on ko- hustatud võimalust mööda teatama teisele laevale oma laeva nime, kodusadama ja lähte- ning sihtkoha.

3. § 5, esimene rida: kustutada „vas- tavalt“.

4. § 5, neljandas reas ja järgmistes paragrahvides: „süüdlased“ p. o. „süüdi- olevad“.

5. § 5, teine lõige võtta järgmiselt: Samas vahekorras tasuvad süüdiolavad lae-

vad ka kahjud, mis tekkinud laevadele, nende laadungeile, laevaperele, reisijate või teiste isikute asjadele, mis asuvad neil laevadel, ilma solidaarse vastutusega kolmandate isikute ees.

6. § 6 võtta järgmiselt: § 6. Kui laeva juhtis sundloots, siis laevaomanik vastutab lootsi süü läbi tekkinud kokkupõrke eest ainult sel korral, kui laevaperesse kuuluvad isikud ei täitnud kõiki oma kohuseid.

7. § 8, teine rida: manöövrategemise, p. o. manööverdamise.

8. § 11, teine lõige võtta järgmiselt: § 5. viimse lõike viimises lauses ettenähtud nõudeõiguse aegub ühe aasta jooksul, arvates maksmispäevast.

9. § 12. esimene lõige võtta järgmiselt: § 12. Eelmised eeskirjad tulevad kohaldamisele ka siis, kui põrkavad kokku sõjalaevad või muud riigilaevad eralaevadega, kusjuures aga nõuete kohta sõjalaevade ja muude riigilaevade vastu ei ole maksvad § 11. eeskirjad.

10. § 12, teine lõige, teine rida: kelle valitsemisel mainitud laevad on, p. o. kelle valitsemisel on nimetatud laevad.

149.

Üldkomisjoni ettepanek.

LAEVADE PÄÄSTMISE NING NEILE ABIANDMISE JA UPPUNUD NING RAN- DUNUD VARADE SEADUS.

I peatükk.

Hädaohus olevate laevade päästmine ja neile abiandmine.

§ 1. Päästmise ja abiandmise kohta merel kui ka sisevetel hädaohus olevale laevale ja laeval olevale varale on maksvad alljärgnevad eeskirjad.

§ 2. Iga laevajuht on kohustatud kõigile hukkumishädaohus olevatele laevadele ja isikutele abi andma niivõrt, kuivõrt ta seda võib teha ilma tõsise hädaohuta oma laevale ja sellel asuvaatele isikutele.

Laeva omanik ei ole vastutav mainitud kohuse täitmatajätmise eest laevajuhi poolt.

§ 3. Iga abiandmine või päästmine, mis on teostunud kasulikkude tagajärgedega, annab õiguse saada õiglast tasu.

Kui abiandmine või päästmine on jäänud ilma kasuliku tagajärjeta, siis ei ole õigust nõuda tasu.

§ 4. Abiandmine ja päästmine, mis ette võetakse hädaohus oleva laeva tegeliku juhi poolt selgelt väljendatud ning mõistliku keelu vastu, ei anna õigust nõuda tasu.

§ 5. Laeval, mis teist laeva pukseerib, ei ole õigust saada tasu viimasele või sellel

asuvale varale abiandmise või nende päästmise eest, välja arvatud juhud, mil esimene on osutanud erakorralisi teeneid, mida ei saa lugeda pukseerimislepingu täitmiseks.

Sama on maksev laeva kohta, mis teist laeva jääst läbi viib.

§ 6. Õigus saada tasu on ka siis, kui abiandmine on toimunud ühele ning samale omanikule kuuluvate laevade vahel.

§ 7. Tasu suurus määratakse kindlaks poolte kokkuleppel, viimase puudumisel aga kohtu poolt.

§ 8. Kohus määrab kindlaks tasu asjaolude kohaselt, võttes aluseks eriti:

1) kõigepealt: saavutatud tagajärje; päästmisest või abiandmisest osavõtnud isikute pingutused ja teened; hädaohu, mis ähvardas päästetavat või abisaavat laeva, tema meeskonda või muid laeval olevaid isikuid või laadungit, samuti ka päästvat või abiandvat laeva ja abiandmisest või päästmisest osavõtnud isikuid; päästmiseks või abiandmiseks tarvitatud aja; päästjatele või abiandjatele tekkinud kahjud ja kulud, vastutuse riisiko ja muud halbused, mis ähvardasid päästjaid või abiandjaid; nende poolt hädaohu viidud päästmisvahendite väärtuse, vastaval korral arvestades asjaolu, et päästmine või abiandmine on selleks tarvitatud laeva eriliseks tegevusalaks;

2) peale selle: päästetud asjade väärtuse ühes hädaohus olnud veo- ja sõidurahadega.

§ 9. Kokkuleppe puudumisel jaotatakse tasu kõigi päästjate või abiandjate vahel silmas pidades § 8. ettetoodud asjaolusid.

Asjast huvitatud isikute nõudel jaotab tasu kohus.

§ 10. Tasu ei tohi mingil tingimusel ületada päästetud vara väärtust pärast seda, kui sellest on maha arvatud päästetud varal lasuvad tolli- ja muud avalikud maksud kui ka lossimis-, hoidmis-, hindamis- ja müügikulud.

Tasu sisaldab eneses ka päästetud vara toimetamise väljapoole hädaohu ja selleks kasutatud laevade ning muude vahendite kulud.

Päästetud vara väärtuseks loetakse selle müügist saadud summa või selle hinnatud turuväärtus, viimastele juurde arvutades veel saadaolev veo- või sõiduraha.

§ 11. Kui pääste- või abiandeleping on sõlmitud hädaohu vältusel ning hädaohu survel, siis võib kohus kummagi poole nõudel lepingut muuta või tühistada, kui kohus leiab, et kokkulepitud tingimused ei ole õiglased.

Kohus võib kõigil juhtudel kummagi

poole nõudel lepingut muuta või tühistada peale üldiste tsiviilseadustes ettenähtud juhtude ka sel korral, kui tasumäär on silmanähtavalt ebaproportsionaalne päästmis- või abiandmisteenetega.

§ 12. Kohus võib tasu vähendada või tasust ilma jätta, kui abiandjad või päästjad on oma enda süüga esile kutsunud abiandmis- või päästmistarviduse või süüdi on päästetud vara varguses, meelega varjami- ses või muus kuritahtlikus teos.

§ 13. Kui laev või selle laadung päästetakse või neile abi antakse teise laeva poolt, siis jaotatakse pääste- või abiandetasu päästva või abiandva laeva omaniku, laevajuhi ja muu laevapere vahel niiviisi, et kõigepealt laeva omanikule ära tasutakse laevale abiandmisest või päästmisest tekkinud kahjud ning kulud ja ülejäänud summast masinajõul liikuva laeva omanik saab kaks kolmandikku ja purjelaeva omanik poole, laevajuht ja ülejäänud laevapere masinajõul liikaval laeval ühe kuuendiku ja purjelaeval ühe neljandiku kumbki.

Laevaperele, välja arvatud laevajuhile, langev osa jaotatakse kõigi vahel proportsionaalselt palgaga.

Kokkulepped, mis vastu käivad käesoleva paragrahvi eeskirjadele, on maksusetud.

Käesoleva paragrahvi eeskirjad ei ole maksvad laevade kohta, mida kasutatakse töönduslikult päästmiseks või abiandmiseks.

§ 14. Isikutel, kes abiandmist või päästmist põhjustanud hädaohu vältel on päästnud inimesi või selleks kaasa aidanud, on õigus saada õiglase osa sellest tasust, mis antakse laeva ning sellel asuva vara päästmise või sellele abiandmise eest.

Päästetud isikud ei ole kohustatud maksma abiande- või päästetasu.

§ 15. Isikutel, kellel on õigus saada pääste- või abiandetasu, on päästetud asjade pandiõigus tasu pärast kuni vastava kindlustise esitamiseni.

Päästetasu-õiguseliste isikute teada- ande põhjal ei tohi kohalik sadama-, tolli- või piirivalve-valitsus või politsei, kui talle päästmisfakt on tõestunud, lasta päästetud laeva välja viia ega lubada välja anda asju nende omanikule või saajale ilma päästjate või abiandjate nõusolekuta, kuni päästetasu pole õiendatud või selleks pole antud kindlustis, mis päästjate või abiandjate poolt on tunnustatud vastuvõetavaks.

Kui päästetasu-õiguselised isikud keelduvad vastu võtmast või vastuvõetavaks tunnustamast küllaldast kindlustist, siis vastutavad nad päästetasu-võlglastele sellega tekkinud kahjude eest.

§ 16. Nõudja võib esitada kohtulikku nõuet pääste- ja abiandetasu asjus kas kostja elukoha, päästetud või abistatud vara asukoha või päästetud või abistatud laeva kodusadama või koha järgi, kus päästmine või abiandmine lõpule viidi.

Nõudeõigus pääste- või abiandetasu peale aegub kahe aasta jooksul arvates päästmis- või abiandmistööde lõpetamise päevast.

Aegumine katkeb, kui laeva, mida päästeti või abistati, ei saadud aegumistähtaja kestel kinni pidada Eesti territoriaalvetes.

§ 17. Eelmised eeskirjad tulevad kohaldamisele ka päästmise ja abiandmise korral sõjalaevadele ja muudele riigilaevadele kui ka juhul, kui need laevad on andnud abi või päästnud eralaevu, kusjuures aga nende vastu ei tule kohaldamisele § 15 eeskirjad nende suhtes teostatud päästmise või abiandmise kohta.

Tasunõuded riigilaevade päästmise või nende abiandmise eest tõstetakse nende riigiasutiste vastu, kelle valitsemisel mainitud laevad on, nende riigiasutiste asukoha järgi.

Riigi kaubalaevade suhtes maksab käesolevas seaduses kaubalaevade kohta üldiselt seatud kord.

2. peatükk.

Päästmise ning abiandmise korraldamine rannal ja uppunud ning randunud varade päästmine.

I jagu.

Päästmise ning abiandmise korraldamisest rannal.

§ 18. Igaüks, kes saab teada mõne laeva randumisest või laeva teisiti hädaohus viibimisest ranna lähedal ning kes omal jõul ei suuda abi anda, on kohustatud teatama laeva hädaohus viibimisest lähemale rannavanemale või selle puudumisel või tema äraolekul sadama-, piirivalve-, politsei- või tolliasutisele, tuletorni-ülemale või lootsile.

Esimesena teate toojal on õigus saada õiglast tasu vastavalt viidetud ajale ning teistele kuludele.

§ 19. Saades teadet laeva hädaohus viibimisest, on rannavanem kohustatud viibimata ilmuma kohale, pidama korda ning tegema päästmiseks tarvilikke korraldusi.

Rannavanemate puudumisel või nende kohalejõudmiseni võivad neid päästetöödel asendada § 18 märgitud asutiste ametnikud. Rannavanemat asendavatel ametnikudel on päästmise ja abiandmise korraldamisel kõik rannavanema õigused.

§ 20. Igaüks on kohustatud rannava-

nema nõudel abiks olema tema mõistlikkudele korraldustele.

Rannavanemal on õigus tarvitada vee peal hädas olevate inimeste päästmiseks käepärast olevaid laevu ja teisi riistu ka ilma viimaste käsutusõiguseliste isikute nõusolekuta.

Sellest tekkinud tegelikkude kahjude eest makstakse tasu.

Päästeseltside laevu ja päästeriistu võib hädas olevate isikute päästmiseks tarvitada ainult siis, kui seltsi meeskond ise ei asu päästmisele.

Päästetud asjade järele valvamiseks on rannavanemal õigus käsutada kohalikke elanikke, kellel on selle eest õigus saada õiglast tasu.

§ 21. Laeva tegeliku juhi selgelt väljendatud ning mõistliku keelu vastu ei tohi ette võtta pääste- ega abiandmistoiminguid.

Laevajuhil on õigus igal ajal oma kätte võtta rannavanemalt päästetööde edaspidist korraldamist, kusjuures aga ta peab andma tehtud pääste- ja abiandetööde tasu katteks küllaldase kindlustise, mille suuruse määrab rannavanem.

§ 22. Rannavanem on kohustatud nii pea kui võimalik üle kuulama isikuid, kes võiksid anda tarvilikke teateid järgmiste asjaolude kohta:

- 1) laeva nimi ja kirjeldus;
- 2) peremehe nimi ja asukoht;
- 3) laadungi omanikkude nimed;
- 4) laeva lähte- ja sihtkoht;
- 5) laeva hädaohtu sattumise põhjus;
- 6) pääste- ja abiandeteened, ja
- 7) teised teated, mis rannavanem antud juhul peab tarvilikuks.

Ülekuulamine sünnib kirjalikult.

§ 23. Paragrahvides 18 ja 20 märgitud tasud kuuluvad § 8. ettenähtud pääste- ja abiandetasu hulka. Nad arvutatakse § 8. ettenähtud alustel. Vee peal hädasolevate inimeste päästmiseks tehtud kulud (§ 20. teine lõige) tasutakse riigikassast, kui päästjad teisel teel ei ole saanud vastavat tasu.

§ 24. Päästetud asjade kohta seatakse kokku nimekiri ning asjad võetakse hoiule Tolliseadustikus ettenähtud korras.

§ 25. Päästetud asjad antakse välja laevajuhile või tema puudumisel mõnele teisele isikule, kes tõestab oma õiguse neid vastu võtta.

Välja võib anda päästetud asju siiski ainult pärast pääste- või abiandetasu maksmist või selle kindlustamist ning tollitalitust, välja arvatud asjad, mis reisijatele või laevaperele kohe hädatarvilikud.

§ 26. Rannavanem on õigustatud igal ajal ära müüma avalikul enampakkumisel

tema korralduses olevat päästetud vara, kui tema arvates

1) vara väärtus ei ületa 100 krooni, või
2) vara on niivõrt vigastatud või kii-
relt rikkiminev, et teda võimatu hoida hea-
de tagajärgedega, või

3) kui tema väärtus ei kataks hoidmis-
kulusid.

Selle vara vastuvõtu-õiguselise isiku juuresolekul võib niisugust müüki ette võtta ainult tema nõusolekul või kui ta keeldub vara vastu võtmast § 25. alusel.

§ 27. Kui tekib kahtlusi või vaidlusi vastuvõtu-õiguse kohta või kui ei ole võimalik vastuvõtu-õiguselisi kohe kindlaks teha, siis jätab rannavanem päästetud asjad või nende eest saadud raha oma kätte hoiule ning talitab §§ 39—48 väljendatud korras.

2. jagu.

Randunud ning uppunud vara päästmisest.

§ 28. Isikutel, kes päästavad valduseta varasid, mis veest rannale paisatud või randa uhutud, on õigus saada päästetasu 1. peatükis ettenähtud alustel.

§ 29. Igast eelmises paragrahvis mainitud varapäästmisest on päästjad kohustatud viibimata teatama rannavanemale või selle puudumisel või äraolekul kohalikule politseile või piirivalvele, kes asendavad rannavanemat. Vastasel korral kaotavad päästjad õiguse saada päästetasu ning päästetasu läheb Meremeestekodule.

Päästetud asjad antakse mainitud võimude korraldusse.

§ 30. Samasugune õigus (§ 28) ja samasugune kohus (§ 29) on isikutel, kes päästavad: 1) uppunud laevarususeid ja muid asju veepõhjast või 2) ulgumerel või Peipsi järvel hulkuva mahajäetud laeva või muid valduseta asju.

Neil juhtudel tekib see kohus, niipea kui päästja ujuvabinõu maandub pärast päästmist Eesti randa või jääb siin ankrusse; see kohus langeb ära, kui päästja ujuvabinõu vahepeal on maandunud või ankrusse heitnud mõne teise riigi rannas ning päästjad päästetud asjad on andnud nende omanikkude või vastava ametivõimu korraldusse.

§ 31. Rannavanem on kohustatud päästjat üle kuulama päästmisaja, -koha ja -asjaolude kui ka nõutava päästetasu määra suhtes, hoolitsema päästetud vara hoidmise eest ja vastaval korral päästetust teatama tollivõimudele.

§ 32. Käesolevas peatükis väljendatud viisil päästetud varadele kohaldatakse §§ 24 ja 26 eeskirjad.

Kui on võimalik kohe kindlaks teha vas-

tuvõtu-õiguselist isikut, siis antakse asjad temale välja § 25 seatud alusel. Teistel juhtudel talitatakse §§ 39—48 ettenähtud korras.

§ 33. Kui sõiduvetes, reidil või sadamas laev või laevarusud või laeva päraldised abitulult ümber kanduvad või on randunud või uppunud, nii et nende tõttu laevasõit takistub, siis on Teedeministeeriumi poolt määratud asutis õigustatud neid kõrvaldama.

§ 34. Kui mõni eelmises paragrahvis märgitud juht esile kutsub takistus-hädaohu laevasõidule, siis on laevajuht või tema asetäitja kohustatud niisugusest juhust ajaviitmata teatama lähemale rannavanemale või selle puudumisel sadama-, piirivalve-, politsei- või tolliasutisele või tuletorni-ülemale.

§ 35. Niipea kui vastav asutis on nähtavalt asunud paragrahvis 33 märgitud takistuste kõrvaldamisele või asjaosalistele teada on andnud kõrvaldamisele asumisest, siis ei tohi ilma selle asutise loata takistusi enam kõrvaldada ning laevalt või rusudelt midagi ära viia.

§ 36. Tegelikude kõrvaldamiskulude katteks võib asutis kõrvaldatud asjad ära müüa avaliku enampakkumise teel, kui asjaosaliste poolt neid kulusid ei tasuta või ei anta nende kulude tasumiseks küllaldest kindlustist.

§ 37. Laeva või laevarusude kõrvaldamise korral ulatub eelmises paragrahvis märgitud müügiõigus ka kõigi asjade peale, mis olid laeval või rusudel momendil, mil asutis asus nende kõrvaldamisele, välja arvatud laevapere ja reisijate isiklikud asjad ning postisaadetised.

§ 38. Kui müügist saadud summa ületab kõrvaldamiskulud, siis talitatakse ülejäägiga käesoleva seaduse §§ 39—48 eeskirjade järgi.

3. jagu.

Kuulutuste kaudu väljakutsumise kord päästmise ja abiandmise asjus.

§ 39. Rannavanema kohuseks on temast oleneval viisil leida isikuid, kellel õigus päästetud asju vastu võtta, ja nende leidmisel talitada § 25. kohaselt.

Kui teisiti ei ole võimalik kindlaks teha isikuid, kes oleksid õigustatud päästetud asju vastu võtma, siis tuleb toimetada mainitud isikute väljakutsumist kuulutamise kaudu allpool määratud korras.

§ 40. Kuulutused avaldatakse Riigi Teatajas ning rannavanema äranägemisel ühes loetavamas ajalehes; samuti pannakse need kuulutused välja lähemas sadamakon-

toris ja muudes kohtades rannavanema äranägemisel.

Kui päästetud asjade väärtus rannavanema arvates ei ületa 50 krooni, võib Riigi Teatajas kuulutamine ära jääda.

§ 41. Nõuete avaldamiseks kuulutustes määratav tähtaeg ei tohi ületada 6 kuud ega olla lühem kui neli nädalat.

§ 42. Kuulutamise kaudu (§ 41) kutsutakse kõiki päästetud asjade vastuvõtu-õiguselisi isikuid avaldama oma nõuded rannavanemale. Pärast tähtaja möödumist avaldatud nõudeid ei võeta päästetud asjade korraldamisel rannavanema poolt arvesse.

§ 43. Kui kuulutamise peale ei ilmu määratud tähtajaks isikuid, kes oleksid õigustatud asju vastu võtma, antakse asjad pärast tollitalituse ning pääste- ja abiandetasu tasumist Meremeestekodule.

§ 44. Kui kuulutuse põhjal on avaldatud nõudeid, antakse asjad välja § 25 kohaselt.

Kui rannavanem leiab olevat nõudmise tõestatud, sünnib asjade väljaandmine kohe, teistel juhtudel pärast väljakuulutatud tähtaja möödumist.

§ 45. Isikutel, kellel on õigus päästetud asju vastu võtta, kuid kes määratud tähtaja jooksul oma nõudeid ei avaldanud, on õigus nõuda asjade vastuvõtjate (§ 44) käest kahjutasu, kuivõrt viimased asjade vastuvõtmisega on rikastunud.

§ 46. Juhul kui asjade vastuvõtu õigus on vaieldav, kuulub asi lahendamisele üldises nõudekorras.

Niisugustel juhtudel ei anna rannavanem asju välja, vaid teatab asjaosalistele asjade väljaandmise keeldumisest hiljemalt kahe nädala jooksul, arvates kuulutuses antud tähtaja möödumisest, ühtlasi teada andes vastaval korral teiste nõudjate nimed.

Esimeses lõikes märgitud nõuded tuleb esitada kuue kuu jooksul arvates kuulutuses antud tähtaja möödumisest.

Kui mainitud tähtaja jooksul ei ole nõuet esitatud, lähevad päästetud asjad või nende eest saadud raha Meremeestekodule.

§ 47. Paragrahv 46. märgitud nõuded alluvad vastava rannavanema asukoha kohtutele.

Nõudepalvele lisatakse juurde selle palve ärakiri, mis kohtu poolt saadetakse rannavanemale.

§ 48. Eeltoimetuste kui ka väljakutse kulud kuuluvad § 10. märgitud kulude hulka.

4. jagu.

Üldisest järelevalvest päästeasjades ja rannavanematest.

§ 49. Paragrahvides 18—48 märgitud päästmis- ja abiandmisasjade üldine juhti-

mine ning järelevalve on Teedeministri kohuseks, kes seda teostab veeteede valitsuse kaudu.

§ 50. Rannavanemate kohused panakse Teedeministri määramisel politsei või piirivalve või tolliametnikkude või tule- torni-ülemate või lootside peale vastava ministri nõusolekul, või eraisikute peale viimaste nõusolekul.

§ 51. Oma tegevuse alal vastutavad rannavanemad ühel alusel riigiteenijatega.

§ 52. Pääste- ning abiandetasu asjus on rannavanemal või teda asendaval isikul samad õigused kui teistel päästjatel või abiandjatel päästetasu suhtes.

3. peatükk.

Lõpp- ja elluviimis-eeskirjad.

§ 53. Teedeministril on õigus kokku- leppel Kohtu- ja siseministriga ja vastaval juhul ka Majanduseministriga anda juht- nõore §§ 18—52 märgitud päästetööde kor- raldamise alal, eriti päästetud asjade hoid- mise ja müügi kui ka asjaomaste ametivõi- mude koostöö kohta päästmisel ja abiand- misel.

§ 54. Käesoleva seaduse maksmahak- kamisega kaotavad maksvuse Kaubanduse seaduse (VSK XI k. 2. j. 1903. a. väljaanne) §§ 499—557.

§ 55. Käesolev seadus hakkab maksta 1. juulist 1930. a.

SELETUSKIRI.

Üldkomisjon ühineb Vabariigi Valitsuse ettepaneku seletuskirjas toodud motiividega.

Üldkomisjon on valitsuse ettepanekust peatükk 3. välja jätnud Tolliseadustiku §§ 90, 92—94 muutmise osa (eelnoõ § 54) põhjusel, et ei ole kohane eriseaduse osana muuta teist eriseadust. Tolliseadustiku §§ 90, 92—94 muutmise esitab üldkomis- jon eriettepanekuna Riigikogule.

Eelnõu üksikasjade juures seletab üld- komisjon järgmist:

§ 8 p. 1 loetus ei ole lõplik, vaid on näitlik.

§ 20 II lõikes lisati selguse mõttes pä- rast „käsutusõiguseliste“ juurde sõna „isi- kute“, mõeldes „isikute“ all nii füüsilisi, kui ka juriidilisi isikuid.

§ 22 p. 2 kustutati sõnad „laeva oma- niku või“, kuna „peremees“ haarab „oma- niku“ ära, sest mereseadustes on „pere- mees“ tarvitatud üldmõistena ja „omanik“ erimõistena.

§ 23 viimne lause on lähema selguse saamise mõttes ümber redigeeritud. Mõte on see, et ainult inimeste päästmiskulud

kantakse riigikassast ja ainult sel puhul, kui päästjad teisalt väärilist tasu ei ole saanud.

§ 30 lisati p. 2. juurde sõnad „või Peipsi järvel“, seega laiendati p. 2 eeskiri osaliselt sisevete ja nimelt Peipsi järve peale. Sisuliselt on see laiendamine soovit- tav, sest Peipsi järv kui suurem veekogu asub kahe riigi piires, kus p. 2 ettenäh- tud juhtumised võivad aset leida.

Teised parandused on puht redaktsioo- nilised ja ei vaja erilist seletust.

Üldkomisjon esitab eelnõu Riigikogule vastuvõtmiseks.

150.

Redaktsiooni komisjoni

ETTEPANEK.

(Pealkiri vt. lisa nr. 149.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigiko- gule ette, võtta vastu „Laevade päästmise ning neile abiandmise ja uppunud ning ran- dunud varade seaduse“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt III lugemisel vastuvõetud kujul järgmiste muudatustega:

1. „I peatükk“ p. o. „1. peatükk“ (s. o. araabia numbriga).

2. § 2, teine rida: kustutada sõna „nii- võrt“.

3. § 2. teine lõige võtta järgmiselt: Laevaomanik ei ole vastutav, kui laevajuht jätab täitmata selle kohuse.

4. § 3 võtta järgmiselt: § 3. Iga ka- sulikkude tagajärgedega teostunud abiand- mine või päästmine annab õiguse saada õiglast tasu.

Kui abiandmine või päästmine on jää- nud kasuliku tagajärjeta, siis ei ole õigust nõuda tasu.

5. § 4 võtta järgmiselt: § 4. Abiand- mine ja päästmine, mis võetakse ette häda- ohus oleva laeva tegeliku juhi mõistliku ja selgesti väljendatud keelu vastu, ei anna õigust nõuda tasu.

6. § 7 esimene rida: kustutada sõna „kindlaks“, ja teine rida sõna „aga“.

7. § 8. esimene lõige võtta järgmiselt: „§ 8. Kohus määrab tasu asjaolude koha- selt, võttes eriti aluseks:“.

8. § 8. teine lõige, esimene rida: kus- tutada „1)“.

9. § 8. kolmas lõige, esimene rida: kustutada „2)“.

10. § 9 võtta järgmiselt: § 9. Kokku- leppe puudumisel jaotatakse tasu kõigi päästjate või abiandjate vahel, silmas pida- des § 8. ettetoodud asjaolusid.

Asjasthuvitatud isikute nõudel jaotab tasu kohus.

11. § 12, teine rida: kustutada sõna „enda“.

12. § 13. algus võtta järgmiselt: „§ 13. Kui laeva või selle laadungi päästab või neile abi annab teine laev, siis jaotatakse...“.

13. § 13. kolmas lõige võtta järgmiselt: „Käesoleva paragrahvi eeskirjadele vastukäivad kokkulepped on maksvusetud.“

14. § 14. algus võtta järgmiselt: „Isikuil, kes abiandmist või päästmist põhjustanud hädaohu vältel päästnud inimesi või selleks aidanud kaasa, on õigus...“.

15. § 15. esimene lõige võtta järgmiselt: § 15. Isikuil, kel on õigus saada pääste- või abiandetasu, on päästetud asjade pandiõigus tasu kindlustamiseks kuni vastava kindlustise esitamiseni.

16. § 16. teine lõige, teine rida: pärast sõna „jooksul“ panna koma.

17. § 17. teine lõige võtta järgmiselt: Tasunõudet riigilaevade päästmise või neile abiandmise eest tõstetakse nende riigiasutuste vastu, kelle valitsemisel on tähendatud laevad, nende riigiasutuste asukoha järgi.

18. § 20. teine lõige, viimne rida: viimaste, p. o. nende.

19. § 21. esimene lõige võtta järgmiselt: § 21. Laeva tegeliku juhi mõistliku ja selgesti väljendatud keelu vastu ei tohi võtta ette päästmis- ega abiandmistoiminguid.

20. § 25. teine lõige võtta järgmiselt: Välja anda võib päästetud asju pärast pääste- või abiandetasu maksmist või selle kindlustamist ning tollitalitusi, välja arvatud reisijaile või laevaperele kohe hädatarvilikud asjad.

21. § 26. punkt 3. võtta järgmiselt: 3) kui selle väärtus ei kataks hoidmiskulusid.

22. § 27 võtta järgmiselt: § 27. Kui tekib kahtlusi või vaidlusi vastuvõtuõiguse kohta või kui ei ole võimalik vastuvõtuõiguselisi kohe kindlaks teha, jätab rannavanem päästetud asjad või nende eest saadud raha oma kätte hoiule ning talitab §§ 39—48 korras.

23. „2. jagu“, p. o. „II jagu“ (s. o. rooma numbriga).

24. § 29 võtta järgmiselt: § 29. Igast eelmises paragrahvis tähendatud varapäästmisest päästjad on kohustatud viivitamata teatama rannavanemale või selle puudumisel või äraolekul kohalikule politseile või piirivalvele, kes asendavad rannavanemat. Vastasel korral kaotavad päästjad õiguse saada päästetasu ning see läheb Mere-meestekodule.

Päästetud asjad antakse nimetatud võimude korraldusse.

25. § 30 võtta järgmiselt: § 30. Samasugune õigus (§ 28) ja samasugune kohus (§ 29) on isikuil, kes päästavad: 1) uppunud laevarusuid ja muid asju vee-põhjust või 2) ulgumerel või Peipsil hulkuva mahajäetud laeva või muid valduseta asju.

See kohus tekib neil juhtudel, kui päästja ujuvabinõu tuleb pärast päästmist Eesti randa või jääb siia ankrusse; see kohus langeb ära, kui päästja ujuvabinõu vahepeal on läinud teise riigi randa või seal ankrusse heitnud ning päästjad on andnud päästetud asjad nende omanikkude või vastava ametivõimu korraldusse.

26. § 32. teine lõige võtta järgmiselt: Kui on võimalik kohe teha kindlaks vastuvõtuõiguseline isik, siis antakse asjad temale välja § 25. alusel. Teistel juhtudel talitatakse §§ 39—48 korras.

27. § 34 võtta järgmiselt: § 34. Kui mõni eelmises paragrahvis märgitud juhused kutsuvad esile takistusehädaohu laevasõidule, on laevajuht või tema asetäitja kohustatud niisugusest juhusest teatama ajaviitmata lähemale rannavanemale või selle puudumisel sadama-, piirivalve-, politsei- või tolliasutusele või tuletorni-ülemale.

28. § 35 võtta järgmiselt: § 35. Kui vastav asutus on nähtavalt asunud paragrahv 33. märgitud takistuste kõrvaldamisele või asjaosaliste teatanud kõrvaldamisele asumisest, siis ei tohi ilma selle asutuse loata takistusi enam kõrvaldada ning laevalt või rusudelt midagi ära viia.

29. § 36 võtta järgmiselt: § 36. Tege-likkude kõrvaldamiskulude katteks võib asutus kõrvaldatud asjad müüa avalikul enampakkumisel, kui asjaosalised neid kulusid ei tasu või ei anna nende kulude tasumiseks küllaldast kindlustist.

30. § 37, kolmas rida: mõndil, p. o. ajal.

31. „3. jagu“ p. o. „III jagu“ (s. o. rooma numbriga).

32. § 39. teine lõige võtta järgmiselt: Kui teisiti ei ole võimalik teha kindlaks isikuid, kes oleksid õigustatud päästetud asju vastu võtma, siis kutsutakse nimetatud isikud välja kuulutamisega allpool määratud korras.

33. § 42 võtta järgmiselt: § 42. Kuulutamise kaudu (§ 41) kutsutakse kõik päästetud asjade vastuvõtuõiguselised isikud avaldama oma nõuded rannavanemale. Pärast tähtaja möödumist avaldatud nõudeid rannavanem ei võta päästetud asjade korraldamisel arvesse.

34. § 44. teine lõige võtta järgmiselt:

Kui rannavanem leiab nõudmise olevat tõestatud, antakse asjad kohe välja, teistel juhtudel pärast väljakuulutatud tähtaja möödumist.

35. § 45 võtta järgmiselt: § 45. Isikuil, kel on õigus päästetud asju võtta vastu, kuid kes määratud tähtaja jooksul ei avaldanud oma nõudeid, on õigus nõuda asjade vastuvõtjailt (§ 44) kahjutasu, kui võrt viimased asjade vastuvõtmisega on rikastunud.

36. § 46 võtta järgmiselt: § 46. Juhul, kui asjade vastuvõtuõigus vaieldav, kuulub asi lahendamisele üldises nõude korras.

Niisugustel juhtudel rannavanem ei anna asju välja, vaid teatab asjaosalistele asjade väljaandmisest keeldumisest hiljemalt kahe nädala jooksul, arvates kuulutuses antud tähtaja möödumisest, ühtlasi teatades vastaval korral teiste nõudjate nimed.

Esimeses lõikes märgitud nõuded tulevad esitada kuue kuu jooksul, arvates kuulutuses antud tähtaja möödumisest.

Kui nimetatud tähtaja jooksul ei ole esitatud nõuet, lähevad päästetud asjad või nende eest saadud raha Meremeestekodule.

37. § 47. teine lõige võtta järgmiselt: Nõudepalvele lisatakse juurde ärakiri; viimase saadab kohus rannavanemale.

38. „4. jagu“, p. o. „IV jagu“ (s. o. rooma numbriga).

151.

Maakomisjoni ettepanek.

LINNADE JA ALEVITE MAAGA VARUSTAMISE SEADUSE MUUTMISE SEADUS.

Linnade ja alevite maaga varustamise seaduse (RT 113 — 1927) § 2 ja 8 muudetakse ning pannakse maksuma järgmises redaktsioonis:

§ 2. Käesoleva seaduse § 1 tähendatud maad lähevad kohaliku linna või alevi omavalitsuse valdamisele arvates 1. maist 1928.

Vabariigi Valitsusel on õigus kohaliku linna või alevi omavalitsuse valdamisele anda ka neid § 1 tähendatud maid, mis on arvatud või arvatakse linna või alevi administratiivpiiridesse pärast 30. dets. 1927.

Ühes maadega annab Põllutöoministeerium üle ka kolmandate isikutega sõlmitud maade või ehitiste tarvitamise lepingud ning vastav omavalitsus astub Põllutöoministeeriumi õigustesse ja kohustesse.

Põllutöoministeeriumi ja linna- või alevivalitsuse vahel käesoleva paragrahvi esimese lõike järgi üleantavate varade tarvitamise kohta sõlmitud lepingud kaotavad maksvuse arvates 1. maist 1928, ja teise

lõike järgi üleantavate varade kohta — arvates nende üleandmise päevast.

§ 8. Käesoleva seaduse § 2 esimese lõike alusel omavalitsuste omanduseks ülelaidud maade kohta kolmandate isikutega sõlmitud kasutuslepingud kaotavad maksvuse arvates 1. maist 1930, ja sama § 2 teise lõike alusel üleantud maade kohta — kahe aasta möödumisel arvates üleandmise päevast, kui kohalik linna- või alevivolikogu ei tunnusta tarvilikuks maakasutaja soovil lepingu edasikestmist kuni lepingu tähtaja lõpuni või kui leping ei lõpe varem. Vabariigi Valitsuse sellekohase otsuse alusel sõlmitud lepingud jäävad jõusse.

Kui linna- või alevivolikogu ei tunnusta tarvilikuks maakasutaja soovil lepingu edasikestmist, siis on linna või alevi omavalitsus kohustatud tasuma maakasutajale selle läbi tekkinud kahjud ja äravõetud maadel asuvate ning tema poolt püstitatud ehitiste, tööstusettevõtete sisseseade, tehtud maaparanduste, tema omanduseks tunnustatud metsa ja viljapuude ning -põõsaste väärtuse.

SELETUSKIRI.

Küsimuse lahendamiseks, mida käsitleb käesolev seadus, on esitatud 5. märtsil 1930 rkl. O. Gustavson'i ja J. Klesment'i poolt „linnade ja alevite maaga varustamise seaduse täiendamise seaduse“ eelnõu (paljundus 120/89 — 1930) ja Vabariigi Valitsuse poolt 28. V 1930 „linnade ja alevite maaga varustamise seaduse muutmise seaduse“ eelnõu (V. Val. prot. nr. 36, p. V-6).

Sisult käsitlevad mõlemad eelnõud Linnade ja alevite maaga varustamise seaduse §§ 2 ja 8 muutmist selles mõttes, et oleks võimalik omavalitsustele üle anda neid maid, mis administratiivpiiridesse arvatud pärast „Linnade ja alevite maaga varustamise seaduse“ jõusseastumist.

Lähemad põhjused muutmise tarviduseks on toodud mõlemi eelnõu seletuskirjas.

Maakomisjon võttis aluseks Vabariigi Valitsuse poolt esitatud seaduseelnõu ja tegi eelnõus ainult ühe muudatuse, võttes § 8 esimeses lõikes pärast sõnu „...ei tunnusta tarvilikuks maakasutaja soovil lepingu edasikestmist“ sõnad „kuni lepingu tähtaja lõpuni“, sellega alla kriipsutades, et endistel maakasutajatel ei ole õigust nõuda selle paragrahvi järgi lepingute edasikestmist kauema aja peale, kui enne maade linnade või alevite kätte minemist sõlmitud rendilepingus ette nähtud.

Pikemaid vaidlusi tekitas maakomisjo-

nis § 8 teine lõige. Selle lõike vastu toodi ette, et selle vastuvõtmine sünnitaks linnadele ja alevitele ülesaatuid raskusi, kuna selle lõike järgi on rendilepingu lõpetamise korral sama paragrahvi esimeses lõikes tähendatud alustel linnad ja alevid kohustatud tasuma endistele rentnikkudele suuri summasid, mida nad ei näinud ette 1928. aastal, kui maad linnadele ja alevitele üle anti ja nad Linnade ja alevite maaga varustamise seaduse § 3. põhjal planeerimise kavad nende maade kohta kokku pidid seadma. Selle tõttu oli üks ettepanek, teine lõige kustutada.

Teiseks vaieldi vastu sellele, et eelnoole antakse tagasiulatav jõud, ja soovitati täiendada § 8. kolmanda lõikega järgmises redaktsioonis: „Käesoleva paragrahvi teine lõige on maksev ainult maade suhtes, mis antakse linna- või aleviomavalitsuse valdamisele käesoleva seaduse § 2 teise lõike põhjal“.

Kolmandaks leiti, et teeks erilisi raskusi seadusele tagasiulatava jõu andmisega koormata linna- ja aleviomavalitsusi uute kuludega neil juhtudel, kui rendilepingute lõpetamist endiste rentnikkudega nõuab linna ja alevi planeerimise kava teostamine. Tehti ettepanek, võtta teises lõikes pärast sõnu „...soovil lepingu edasikestmist“ sõnad „ja kui rendilolevate maade kohta rendilepingute edasikestmine kuni nende tähtaja lõppemiseni ei takista linna planeerimise kava teostamist (§ 3)“.

Kõik parandused lükatigi aga maakomisjoni enamuse poolt tagasi ja võeti muudatusteta vastu § 8. teine lõige Vabariigi Valitsuse redaktsioonis, põhjendusega, et kui linnad ja alevid tarvilikuks peavad jooksivaid rendilepinguid lõpetada, siis peavad nad ka tasuma kõik kahjud, mis selle läbi tekivad endistele rentnikkudele.

152.

Üldkomisjoni

PARANDUSE-ETTEPANEK

linnade ja alevite maaga varustamise seaduse muutmise seadusele (Maakomisjoni ettepanek).

Seaduse sissejuhatav osa võtta vastu järgmiselt:

„Linnade ja alevite maaga varustamise seaduse (RT 113 — 1927) §§ 2, 8 ja 10 muudetakse ning pannakse maksma järgmises redaktsioonis:“.

§ 8 võtta vastu järgmises redaktsioonis:

„§ 8. Linna või alevivalitsusel on volikogu otsusel õigus enne tähtaega taganeda kasutuslepingust maade kohta, mis käes-

oleva seaduse § 2. teise lõike alusel üle läinud omavalitsuse omaks, kui linna või alevi planeerimiskava või avalikkude asustiste, või üldistes huvides vajalikkude ettevõtete teostamine tingib nimetatud lepingutest taganemise. Lepingust taganemisele kohaldatakse Balti Eraseaduse § 4125. eeskirjad.

Eelmine lõige ei kitsenda nimetatud lepingutest taganemise ja nende lõpetamise võimalusi, mis ette nähtud lepingutes enestes ja tsiviilseadustes.

Omavalitsus on kohustatud tasuma maakasutajale lepingust taganemise läbi tekkinud kahjud, eriti aga maakasutaja poolt äravõetud maal teostatud ehituste, ettevõtete sisseseadete, tehtud maaparanduste, maakasutaja omanduseks tunnustatud metsa ja viljapuude ning põõsaste väärtuse. Ei lepi pooled tasu suuruse kohta kokku, siis määratakse see kohtu korras kummagi poole nõudel. Tasu maksatakse maakasutajale välja hiljemalt tema lahkumisel kohalt.

Eelmise lõike põhjal makstakse kahjutasu ka nendele maakasutajatele, kelle kasutuslepingud kaotasid maksvuse arvates 1. maist 1930 Linnade ja alevite maaga varustamise seaduse § 8 (RT 113 — 1927) põhjal. Omavalitsustel jääb volikogu otsusel õigus seni, kui maakasutajalt pole maad üle võetud või maad teistele isikutele edasi antud, uuendada endistel tingimustel ja tähtajani nimetatud lepinguid, vabanedes seeläbi kahjutasu maksmise kohustusest; seesugusel lepingu uuendusel võib omavalitsus eraldada osa maast, mis vajalik planeerimiskava või avalikkude asustiste või üldhuvides vajalikkude ettevõtete teostamiseks, uuendusest välja jätta ja jätta selle osa kohta leping uuendamata, kui see ei takista kasutamast maad endiseks otstarbeks, missugusel juhul kahjutasu kohustus jääb püsima ainult selle eraldatud maa-ala kohta.“

§ 10 võtta vastu järgmises redaktsioonis:

„§ 10. Krundi kasutajal isikul on eesõigus ühe tema kasutada oleva krundi saamiseks kruntide väljaandmisel käesoleva seaduse alusel“.

SELETUSKIRI.

Riigikogu otsustas 27. juunil 1930 linnade ja alevite maaga varustamise seaduse muutmise seaduse § 8 anda üldkomisjoni ühes M. Punga ja A. Lauri parandustega.

Üldkomisjon tuli otsusele, et linna- ja alevivalitsustele tuleks õigus anda ülevõetavate maade kasutamislepingutest taga-

neda ainult sel korral, kui linna või alevi planeerimise kava või avalikkude asutiste või üldistes huvides vajalikkude ettevõtete teostamine tingib nimetatud lepingutest taganemise. Sel korral langeks tarvidus ära tunnustada maksvusetuks kõik kasutamislepingud, mis üle lähevad linna- või alevivalitsustele. Et lepingud üle lähevad linna- ja alevivalitsustele muutmata, siis on loomulikult taganemine lepingust lubatud ka siis, kui lepingus eneses taganemise õigus ette on nähtud. Üldkomisjon laiendas lepingust taganemise õiguse ka nende juhtude peale, mis maksvates tsiviilseadustes sisalduvad.

Üldkomisjon ühines valitsuse ja maakomisjoni seisukohaga tasumaksmise asjus maakasutajatele lepingust taganemise läbi tekkinud kahjude eest, nii et kahjutasu nõudmise õigus üldistes tsiviilseadustes ettenähtud alustel on ka nendel maakasutajatel, kelle kasutuselepingud kaotasid maksvuse arvates 1. maist 1930. Üldkomisjon arvas õigeaks omavalitsustele õigus anda selleks, et vabaneda tähendatud kahjutasu maksmise kohustusest, uuendada lepinguid, mis maksvuse kaotasid arvates 1. maist 1930, kuid selle juures peavad lepingu tingimused ja tähtaeg endisteks jääma, niivõrt kui maakasutajalt ei ole maad juba üle võetud või maad teistele isikutele edasi antud. Ei oleks otstarbekohane juba juriidilisse jõusse astunud sündmusi ning kolmandate isikutega sõlmitud lepinguid uue seaduse läbi tühisteks tunnustada. Et aga linna- ja alevivalitsustel võimalik oleks väljatöötatud planeerimise kavu teostada, arvas üldkomisjon tarvilikuks omavalitsustele õigus anda lepingu uuendamisel eraldada osa maast, mis vajalik planeerimise kava teostamiseks. Sarnasel korral jääks muus osas leping muutmata, kuid eraldatud maaosa kohta jääksid maksma eeskirjad kahjutasu maksmise kohta eelpoolkirjeldatud ulatuses.

Ühenduses valitsuse ja maakomisjoni poolt vastuvõetud seisukohaga kahjutasu asjus nende maade ja nende päraldiste eest, mille kohta lepingud maksvuse kaotasid, arvates 1. maist 1930, ja missugune kahjutasu küsimus käesolevas muutmise seaduses lahendust leiab, oleks liigne maksma jätta linnade ja alevite maaga varustamise seaduse § 10 teine lõige niivõrt, kui see lõige sedasama küsimust käsitleb. Ainult eeskirjad kahjutasu suuruse kindlaks tegemise kohta (tähendatud lõike kaks viimast lauset) tuleksid üle võtta muudetud § 8-da teksti, mille läbi see küsimus lahendatakse ühtlaselt kõikide maade kohta, nii nende kohta, mis enne käesolevat muutmise sea-

dust linnade ja alevite poolt üle võetud, kui ka nende maade kohta, mis pärast seda üle võetakse. Niisugusel korral jääks tähendatud seaduse § 10-dast maksma ainult esimene lõige, millise lõike üldkomisjon vastu võttis asjaoludest tingitud redaktsioonilise muudatusega.

153.

Redaktsiooni komisjoni ETTEPANEK.

(Pealkiri vt. lisa nr. 151.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette, võtta vastu „Linnade ja alevite maaga varustamise seaduse muutmise seaduse“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt III lugemisel vastuvõetud kujul järgmiste muudatustega:

1. § 2, esimene rida: § 1 tähendatud, p. o. § 1 nimetatud.
2. Sama paragrahvi kolmas lõige, kolmas ja neljas rida: õigustesse ja kohustesse, p. o. õigustesse ja kohustustesse.
3. § 8, neljas lõige, kuues rida: tingimustel ja tähtajani nimetatud, p. o. tingimustel ja endise tähtajani nimetatud.
4. Sama paragrahvi sama lõige, kümnes rida: kustutada „uuendusest välja jätta“.

154.

Riigikogu liikmete O. Gustavson'i ja J. Klesment'i ettepanek.

LINNADE JA ALEVITE MAAGA VARUSTAMISE SEADUSE TÄIENDAMISE SEADUS.

Linnade ja alevite maaga varustamise seadus (RT 113 — 1927) täiendatakse §§ 2¹ ja 8¹ järgmises redaktsioonis:

§ 2¹. Maad, mis arvatud alevite administratiivpiirkonda pärast 1. maid 1928. a., lähevad kohaliku alevi omavalitsuse valdamisele, arvates 1. maist 1930. a. § 2-ses ettenähtud alustel, kusjuures Põllutöministeeriumi ja alevivalitsuse vahel üleantavate varanduste tarvitamise kohta sõlmitud lepingud kaotavad maksvuse, arvates 1. maist 1930. a.

§ 8¹. Käesoleva seaduse § 2¹ järgi omavalitsuse omanduseks ületäinud maade kohta kolmandate isikutega sõlmitud kasutuslepingud kaotavad maksvuse, arvates 1. maist 1932. a., § 8 ettenähtud tingimustel.

SELETUSKIRI.

Linnade ja alevite maaga varustamise seaduse järgi võidi võtta korraldamisele ainult need linnade ja alevite riiklikku maa-

tagavarasse kuuluvad maad, mis olid arvatud tähendatud omavalitsuste administratiiv piirkonda kuni 1. maini 1928. Kus linnade ja alevite administratiiv piiride laiendamine sündis hiljem, seal tekkis ülesaatuid raskusi tähendatud maade korraldamisel, sest Linnade ja alevite maaga varustamise seaduse § 2-ses ja § 8-s ettenähtud tähtajad ei saanud seal kohaldamisele tulla. Linnade suhtes saadi raskustest üle sel teel, et linnade (Kuresaare, Paide) administratiiv piirkonna laiendamisel seaduseandlikul teel vastavatesse seadustesse sisse võeti linnade ja alevite maaga varustamise seaduse ettenähtud tähtaegade muutmise. Alevite suhtes, milliste administratiiv piirkondade määramine teatavasti sünnib administratiiv korras, ei saadud seda teed tarvitada. Ja selle tagajärjel on mitmed alevid (Sindi Pärnumaal j.t.) sattunud raskesse seisukorda: maad on neile määratud, aga nende korraldamisele ei saada asuda. Et tähendatud alevitele appi tulla ja neilegi võimaldada oma maid korraldada, selleks ongi esitatud käesolev seaduseelnõu. Soovitatav oleks, et Riigikogu käesoleva eelnõu võtaks vastu hiljemalt aprillikuu algupoolel.

155.

ETTEPANEK.

Riigikogu otsustab:

Linnade ja alevite maaga varustamise seaduse täiendamise seadus, Riigikogu liikmete O. Gustavson'i ja J. Klesment'i ettepanek (paljundus 7. IV 1930 nr. 120/89) arutamisel ära võtta.

SELETUSKIRI.

Vabariigi Valitsuse poolt on esitatud samadel põhimõtetel, mida sisaldab käesolev eelnõu, „Linnade ja alevite maaga varustamise seaduse muutmise seadus“, mis maakomisjoni poolt vastu võetud 17. juunil 1930 ja esitatud Riigikogule.

Sellepärast tuleb käesolev eelnõu arutamisel ära võtta.

156.

SELETUSKIRI

Londonis 1929. a. sõlmitud maailma postikonventsiooni ja kokkulepete kinnitamise seadusele.

Üldkomisjon ühineb Vabariigi Valitsuse ettepaneku seletuskirjas toodud motiividega.

Käesoleva konventsiooni ja kokkulepped on heaks kiitnud ka väliskomisjon.

Üldkomisjon esitab käesoleva seaduseelnõu Riigikogule vastuvõtmiseks.

157.

**Redaktsiooni komisjoni
ETTEPANEK.**

(Pealkiri vt. lisa nr. 156.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette, võtta vastu „Londonis 1929. a. sõlmitud maailma postikonventsiooni ja kokkulepete kinnitamise seaduse“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt III lugemisel vastuvõetud kujul muudatusteta.

158.

**Redaktsiooni komisjoni
ETTEPANEK**

lõhkeainete, kaltsium-karbiidi, atsetüleeni, laskeriistade ja püssitongide seaduse kohta.

(Vabariigi Valitsuse ettepanek seletuskirjaga vaata „III Riigikogu protokollide Lisad“, lisa nr. 100, veerg 981—990. Üldkomisjoni ettepanek seletuskirjaga vaata „Riigikogu IV koosseisu täielikud protokollid“, lisa nr. 72, lhk. 92—96.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette, võtta vastu „Lõhkeainete, kaltsium-karbiidi, atsetüleeni, laskeriistade ja püssitongide seaduse“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt III lugemisel vastuvõetud kujul järgmiste muudatustega:

1. § 3. teine lause võtta järgmiselt: Tähendatud vabrikud seatakse sisse ja avatakse tööstusettevõtete kohta ettenähtud korras (Suur-, kesk- ja väiketööstuse seadus RT 28 — 1920).

2. § 4. esimene lause võtta järgmiselt: Lõhkeainetevabrikute omanikeks ja pidajaks, samuti valitsejaks ja tegelikeks tööhajatajaks võivad olla ainult Eesti Vabariigi kodanikud.

3. § 5. esimene lõige võtta järgmiselt: Lõhkeainetevabrikud peavad asuma eemal linnade ja alevite piirest, raudtee alla võõrandatud maa-alast, igasuguseist hooneist, ehitusist, avalikest teist ja laevasõidujõgedest ning -kanaleist.

4. § 7 võtta järgmiselt: § 7. Lõhkeainetevabrikute ja nende ladude järelevalve teostamiseks määrab Majanduseminister tarviduse korral erilised inspektorid, kellele vabrikute omanikud peavad andma tarvitada eluruumid vabrikute juures.

5. § 8 võtta järgmiselt: § 8. Majanduseministril on õigus toimetada lõhkeainetevabrikute järelevalvet komandeerita-

vate ametnikkude kaudu. Ka kohalikul prefektil on õigus toimetada järelevaatust. Prefekt teatab järelevaatuse tagajärgedest Majanduseministrile.

6. § 11. esimene lause võtta järgmiselt: Vabrikuomanik või -pidaja tasub riigile inspektorite (§ 7) ülalpidamiseks tarvilikud summad, samuti vabrikute järelevaatusele ametnikkude komandeerimise (§ 8) kui ka lõhkeainete uurimise (§ 2) kulud.

7. § 12 võtta järgmiselt: § 12. Majanduseminister annab, kokkuleppel Kohtu- ja sise- ning Hariduse- ja sotsiaalministriga, lähemad määrused vabrikute ja nende ladude ehitamise ja pidamise, lõhkeainete väljaandmise, vabrikutes töötamise, vabrikute järelevalve teostamise ja järelevaatuse toimetamise kohta.

§ 14 võtta järgmiselt: § 14. Püssirohuvabrikute omanikeks ja pidajaiks, samuti valitsejaiks ja tegelikeks tööjuhatajaiks võivad olla ainult Eesti Vabariigi kodanikud. Tegelikuks tööjuhatajaks võib olla isik, kellele Majanduseminister annab sellekohase loa, arvestades ta hariduslikku ettevalmistust ja praktilisi kogemusi lõhkeainete alal.

9. § 15 võtta järgmiselt: § 15. Püssirohuvabrikuid võib seada sisse ja avada § 3. ettenähtud korras.

10. § 16. esimene lõige võtta järgmiselt: Püssirohuvabrikud peavad asuma eemal linnade ja alevite piirest, raudtee alla võõrandatud maa-alast, igasuguseist hoonest, ehitusist, avalikest teist ja laevasõidujõgedest ning -kanalitest.

11. § 20 võtta järgmiselt: § 20. Majanduseminister annab, kokkuleppel Kohtu- ja sise- ning Hariduse- ja sotsiaalministriga, lähemad määrused püssirohuvabrikute ja nende ladude ehitamise ja pidamise, püssirohu väljaandmise, vabrikuis töötamise, nende järelevalve teostamise ja järelevaatuse toimetamise kohta.

12. § 23 võtta järgmiselt: § 23. Mäetööstuses tarvilikkude lõhkeainete eralaod käivad Mäeseaduse (RT 30 — 1927) eeskirjade alla.

13. § 25 võtta järgmiselt: § 25. Majanduseminister annab oma äranägemisel, ära kuulunud Kohtu- ja sise- ning Kaitseministri arvamised, loa jahipüssirohu ja muude lõhkeainete ladude sisseseadmiseks ja nende avamiseks. Majanduseministrium saadab ära kirjad väljaantud tunnistustest kohalikule prefektile teadmiseks.

Kohalik prefekt annab tunnistused jahipüssirohuga kauplemiseks kauplusis.

14. § 29. viimne lause võtta järgmi-

selt: Kohalik prefekt kinnitab need raamatud oma allkirjaga ja pitsatiga.

15. § 36. esimene lõige võtta järgmiselt: Era püssirohu- ja muude lõhkeainete laod peavad asuma eemal linnade ja alevite piirest, raudtee alla võõrandatud maa-alast, igasuguseist hoonest, ehitusist, avalikest teist ja laevasõidujõgedest ning -kanalitest.

16. § 37 võtta järgmiselt: § 37. Era püssirohu- ja muude lõhkeainete laod võivad asetseada gruppides, kuid tingimusel, et iga laohoone oleks piiratud mullavalliga, et neis hoones hoitava püssirohu ja muu lõhkeaine üldhulk ei ületaks 4500 kg ja et ühes ja samas kohas mitme sarnase püssirohu- või muu lõhkeaine lao ja gruppide asetamisel kaugus gruppide vahel ei oleks alla 1 km.

17. § 38 võtta järgmiselt: § 38. Eraisikuil ei tohi olla kaasas raudteid, laevul ja avalikes sõidukeis mitte üle 2 kg püssirohtu ega muid lõhkeaineid, ning seejuures ainult neis pakkides, milles püssirohu või muu lõhkeaine lastud välja laost (kauplustest). Eraisikuile kuuluvat püssirohtu ja muud lõhkeainet, suuremal määral kui 2 kg, veetakse raudteid ja laevul määruse alusel, mis antakse § 39 ettenähtud korras.

Eraisikuile on lubatud jahipüssirohtu kaasa võtta ka püssirohusarvedes, kuid mitte üle 2 kg.

18. § 39 võtta järgmiselt: § 39. Majanduseministril on õigus, kokkuleppel Kohtu- ja sise- ning Kaitseministriga, anda määrusi ladude sisseseadmise ja neis jahipüssirohu ja muude lõhkeainete hoidmise ja müümise kohta. Teedeminister, kokkuleppel Majanduse- ning Kohtu- ja siseministriga, annab määrused püssirohu ja muude lõhkeainete veo kohta.

19. § 40. lõpp võtta järgmiselt:täitmata jätmise tõttu hädadoht ähvardab, teeb kohalik prefekt korralduse lao sulgemiseks ja algatab ühtlasi süüdlaste kohtulikku jälgimist.

20. § 44. teine ja kolmas lause võtta järgmiselt: Tähendatud vabrikud seatakse sisse ja avatakse tööstuseettevõtete kohta ettenähtud korras (Suur-, kesk- ja väiketööstuse seadus RT 28 — 1920). Majanduseministrium teatab kohalikule prefektile vabrikute sisseseadmise ja avamisest.

21. § 47. teine lause võtta järgmiselt: Tähendatud vabrikud ja laboratooriumid seatakse sisse ja avatakse tööstuseettevõtete kohta ettenähtud korras (Suur-, kesk- ja väiketööstuse seadus RT 28 — 1920).

22. § 48. esimene lõige võtta järgmiselt: Püssitongide vabrikud ja pürotehnilised laboratooriumid peavad asuma eemal:

23. § 49 võtta järgmiselt: § 49. Püssitongide vabrikuis ja pürotehnilisis laboratooriumes ei tohi hoida korraga üle 20 kg püssirohtu või muid lõhkeaineid.

159.

Rahaasjanduse komisjoni ettepanek. MAAL ASUVATE KINNISVARADE MAK- SUSEADUSE MUUTMISE SEADUS.

Seadusest liikumata varanduse maksu kohta maal (RT 18/19 — 1920) muudetakse §§ 1, 2, 4, 5, 6, 8, 24, 27, 38 ja 40 ning pannakse maksma järgmises redaktsioonis:

§ 1. Kinnisvarade (liikumata varanduste) maksu alla kuuluvad kõik maakondades olevad maad, hooned ja vabrikud, ning töökojad ühes neis olevate masinate ja sisseseadetega.

Selle seaduse alusel võetakse maksu riigi heaks ka alevites asuvate kinnisvarade pealt, kui neid ei maksustata linnades ja alevites asuvate kinnisvarade riigimaksu seaduse järgi (sead. 6. juunist 1910. a.).

§ 2. Kinnisvarademaksust on vabas-
tatud:

- 1) kasuta ja tuluta maad ja veed;
- 2) üldiseks tarvitamiseks määratud riigi, omavalitsuste ja usuühingute ning nende liitude, kui ka heategeliste, hoolekandeliste ja hariduslike seelste ja ühiste ning nende liitude päralt olevad varandused ehk nende osad (kirikud, surnuaiad, palvemajad, muuseumid, platsid, lastekodud, vanadekodud, ravilad j.n.e.);
- 3) kaitsemetsad; kunstlikud metsais-
tandused (istutatud metsa) 30 a. jooksul peale nende istutamist, kui nendes metsaraiumist ette võetud pole;

4) riigi raudteeliin ühes raudtee jaoks eraldatud maaribaga ja hoonetega, mis määratud raudtee liikumise alalhoidmise otstarbeks, samuti ka eraraudteede sama otstarbega kinnisvarad, kui need on määratud üldiseks tarvitamiseks, tagavaramaad raudteejaamade laiendamiseks — arvates järgnevast poolaastast peale raudteevalitsusele üleandmist;

5) ühenduste ühes nende juurde kuuluvate päraldistega (Maanteede seaduse § 10);

6) Riigi- ja omavalitsuse asutuste, ja kaitseväe tarvitada ning ühtlasi nende omanduses olevad hooned ja hoonete osad; kaitseväele ja kaitseväele kasutamiseks antud maa-alad, nagu laske- ja laagriplat-
sid, poligoonid, aerodroomid j.n.e., arvates nende kinnisvarade kaitseväele ja kaitseväele üleandmisele järgnevast poolaastast;

7) põllu- ja metsamajanduse hooned, välja arvatud need, mis kaubanduslike ja tööstuslike ettevõtete kasutada, või välja üüritakse;

8) ühe paari kividega tuuleveskid; väikesed ettevõtted, mis tegutsevad ainult oma majapidamise tarveteks; jõumasina-
d, milliseid tarvitatakse peaaesjalikult põllu-
majanduslikeks otstarbeks;

9) vabrikute ja teiste tööstusettevõtete päralt olevad tööliste eluhooned, koolima-
jad ja muud heategevaks otstarbeks mää-
ratud hooned, kui nad üürile ei ole antud;

10) liikuvad vahendid vabrikute ning
töökodade toodete ja materjalide alalhoid-
miseks, vedamiseks ja kandmiseks, samuti
ka vahendid ja tööriistad, mis ei kuulu ma-
sinate ega masinataoliste sisseseadete
hulka;

11) kinnisvarad, milliste maksumäär
alla ühe krooni.

§ 4. Kinnisvaramaksu võetakse maa
pealt üle riigi 8. veebruari 1923. aasta Kin-
nisvarade hindamise seaduse ja, kus see
puudub, 4. juuni 1901. a. hindamise sea-
duse põhjal toimetatud maade klassitamise
alusel arvatud puhaskasu järgi. Üksikud
maade valdused või nende osad, mis on
seni klassitamata, kuid klassitamisele kuu-
luvad 1923. a. hindamise seaduse alusel,
maksustatakse kõlbliku maa pindala järgi.

Kinnisvara-maksu maa pealt võetakse
21 senti iga puhtakasurubla pealt või kus
hindamine läbi viimata — 50 senti iga
põllu- ja metsamajanduslikult kasutatud
maa ha pealt.

§ 5. Maksu hoonete pealt võetakse 3
senti iga puhtakasurubla pealt ja 1923. a.
Kinnisvarade hindamise seaduse põhjal
hinnatud hoonete pealt 1,5% puhtakasust
(tulust) ning sama seaduse § 8 viimases
lõikes tähendatud kinnisvarade pealt 1,5%
nende puhtakasust.

§ 6. Tööstusettevõtetele kuuluvate
ehitiste, sisseseadete ja masinate pealt võe-
takse maksu 0,56 senti iga hinnatud väär-
tuse rubla pealt ehk 7 senti iga puhtakasu-
rubla pealt.

§ 8. Maksualuste kinnisvarade nime-
kirjade kokkuseadmist, nende väljasaatmist
valla- ja alevivalitsustele ja lähemate juht-
nõõride andmist kinnisvarade nimekirjade
pidamiseks ja korrashoidmiseks, samuti ka
maksude sissenõudmiseks toimetab Riigi
Kinnisvarade Maksuamet, kes ka kinnisva-
rade hindamise- ja toimetulnud muutuste
kohta vallavalitsustele teated saadab.

§ 24. Politseiprotokoll saadetakse Kin-
nisvarade Maksuametile, kes laseb teha
kindlaks tarvilikul korral Katastriameti
kaudu koha peal kahju suuruse ja paneb

ette kõik asjasse puutuva materjali kinnisvarade maksukomisjonile. Kinnisvarade maksukomisjon otsustab, kas maks tuleb kustutada tervelt või osalt. Nimetatud komisjoni otsusest antakse teada maksjale politsei kaudu. Kui hävinud ehk rikutud vara oli kindlustatud, siis kaetakse temal lasuv võlg kindlustusmaksust, kui aga vara oli kindlustamata, siis kustutatakse võlg maha, välja arvatud sel juhul, kui vara hävitati või rikuti omaniku tahtmisel.

§ 27. Maks nõutakse sisse sellelt isikult, kelle päralt on kinnistusraamatu järgi valdus, või isiku käest, kes kinnistusraamatute järgi valduse põlise rendi või obrokilepingu alusel omandanud; viimasel on õigus tasutud maksu varatarvitajalt tagasi nõuda. Riiklikust maatagavarast planeerimiskorras eraldatud, kuid kinnistamata valduste pealt võetakse maksu nende valdajatelt.

§ 38. Selle seaduse põhjal sissetulnud maks kui ka viivitusraha jaotatakse iga kuu riigi, maakondade, alevite (kui seal selle seaduse põhjal maksu nõutakse) ja valdade vahel, kusjuures riik saab ühe neljandiku kogu sissetulnud maksust ja viivitusrahast, maakond — kaks neljandikku, ja vald või alev — ühe neljandiku maksust ja viivitusrahast, mis on sisse tulnud nende piirides asuvate kinnisvarade pealt.

Põllumajandusliku maauksuse pealt, mis asub mitme valla või alevi administratiivpiires, tasutakse kinnisvaramaks selle valla või alevi järgi, kus asub maksustatava maauksuse majapidamine.

§ 40. Maksuinspektorid on kohustatud mitte vähem kui üks kord aastas valla- ja alevivalitsustes revideerima, kas üksikute maksjate kohta maks õieti on määratud, kas riigile kuuluvad summad õieti sisse on võetud ja kas nad õigel ajal panga osakonda on edasi antud. Maksuinspektori korraldusel võib tähendatud revideerimist toimetada ka abimaksuinspektor või maksuinspektori käsutusametnik (aktsiisikontrolör). Revideerimise ulatuse ja tagajärgede kohta teeb revideerija akti.

II o s a.

Käesoleva seaduse maksmahakkamisega kaotavad maksvuse „Seaduse liikumata varanduste maksu kohta maal“ (RT 18/19 — 1920) §§ 3 ja 9, „Liikumata varanduse maksu seaduse muutmise seadus“ (RT 4 — 1921) ja „Maamaksu tõstmise seadus Petserimaal ja Naroovatagustes valdades“ (RT 159 — 1922).

SELETUSKIRI.

Rahaasjanduse komisjon ühines üldiselt Vabariigi Valitsuse poolt esitatud seadus-

eelnõuga ja motiividega, tehes eelnõus redaktsioonilisi ja tehnilise iseloomuga parandusi.

Peale tähendatu on § 1. märkus paragrahi teiseks lõikeks ümber redigeeritud ja välja jäetud eeslinnade maksustamise võimalus, mis sisuliselt ei sobinud käesolevasse seadusse ja mille tulud vaevalt tehnilise töö ära tasuksid.

§ 4. teises lõikes tehnilise arvutamise hõlbustamiseks ja ümarakstegemise mõttes on võetud 47 sendi asemele 50 senti.

160.

Redaktsiooni komisjoni ETTEPANEK.

(Pealkiri vt. lisa nr. 159.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette, võtta vastu „Maal asuvate kinnisvarade kinnisvaramaksu seaduse muutmise seaduse“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt III lugemisel vastuvõetud kujul järgmistele muudatustega:

1. § 1 võtta järgmiselt: „§ 1. Kinnisvarade (liikumata varanduste) maksu alla kuuluvad kõik maakondades olevad maad, hooned, vabrikud ja töökojad ühes neis olevate masinatega ja sisseseadetega.

Käesoleva seaduse alusel maksustatakse riigi heaks ka alevites asuvad kinnisvarad, kui neid ei maksustata Linnades ja alevites asuvate kinnisvarade riigimaksu seaduse järgi (VSKK 1910. a. nr. 113, art. 1199).“

2. § 2. kolmas ja neljas lõige võtta järgmiselt: 2) üldtarvitamiseks määratud riigi, omavalitsuste ja usuühingute ning nende liitude, kui ka heategevusliikude, hoolekandeliste ja haridusliikude ühingute ning nende liitude päralt olevad varad või nende osad (kirikud, surnuaiad, palvemajad, muuseumid, platsid, lastekodud, vanadekodud, ravilad jne.);

3) kaitsemetsad; istutatud metsad 30 a. jooksul pärast nende istutamist, kui neis metsaraiumist pole võetud ette.

3. § 4 võtta järgmiselt: „§ 4. Maa pealt võetakse kinnisvaramaksu 8. veebruaril 1923. a. Väljaspool linnu ja aleveid asuvate kinnisvarade hindamise seaduse — ja seal, kus nimetatud seaduse järgi ei ole toimetatud hindamist, 4. juuni 1901. a. Liivi kubermangu kinnisvarade hindamise seaduse (VSKK 1901. a., nr. 69, art. 1392) — põhjal toimetatud maade klassitamise alusel arvatud puhaskasu järgi. Seni klassitamata, kuid 8. veebruaril 1923. a. hindamise seaduse alusel klassitamisele kuuluvad üksikute maade valdused või nende

osad, maksustatakse kõlbliku maa pindala järgi.

Kinnisvaramaksu maa pealt võetakse 21 senti puhta'kasurublalt või, kus hindamine teostamata, 50 senti põllu- ja metsamajanduslikult kasutatud maa hektaarilt.“

4. § 6 võtta järgmiselt: „§ 6. Tööstuseettevõtetele kuuluvailt ehitistelt, sisse-seadetelt ja masinailt võetakse maksu 0,56 senti hinnatud väärtuse rublalt ehk 7 senti puhtakasurublalt.“

5. § 8 võtta järgmiselt: „§ 8. Maksuduste kinnisvarade nimekirjade koostamist, nende saatmist valla- ja alevivalitsustele toimetab ja lähemaid juhtnööre kinnisvarade nimekirjade pidamiseks ja korraldumiseks, samuti ka maksude sisse-nõudmiseks annab riigi kinnisvarade maksuamet, kes ka saadab teated vallavalitsustele kinnisvarade hindamise ja toimunud muutuste kohta.“

6. § 24 võtta järgmiselt: „§ 24. Politsei protokoll saadetakse kinnisvarade maksuametile, kes laseb teha kindlaks tarvilikul korral katastri ameti kaudu koha peal kahju suuruse ja esitab kõik asjasse puutuva materjali kinnisvarade maksukomisjonile. Kinnisvarade maksukomisjonile võtab, kas maks tuleb kustutada tervelt või osalt. Nimetatud komisjoni otsusest teatatakse maksjale politsei kaudu. Kui hävinud või rikutud vara oli kindlustatud, siis kaetakse sellel lasuv võlg kindlustusemaksust, kui vara oli kindlustamata, siis kustutatakse võlg, välja arvatud juhud, kui vara hävitati või rikuti omaniku tahtel.“

7. § 27 võtta järgmiselt: „§ 27. Maks nõutakse sisse isikult, kelle päralt on kinnistuseraamatu järgi valdus, või isikult, kes kinnistuseraamatute järgi valduse omandanud põlise rendi või obrokilepingu alusel; viimasel on õigus nõuda tagasi tasutud maksu varatarvitajalt. Riiklikust maatagavarast planeerimiskorras eraldatud, kuid kinnistamata valdustelt võetakse maksu nende valdajailt.“

8. § 38 võtta järgmiselt: „§ 38. Käesoleva seaduse põhjal sissetulnud maks kui ka viivituseraha jaotatakse iga kuu riigi, maakondade, alevite (kui seal käesoleva seaduse põhjal maksustatakse) ja valdade vahel, kusjuures riik saab ühe neljandiku kogu sissetulnud maksust ja viivituserahast, maakond — kaks neljandikku ja vald või alev — ühe neljandiku maksust ja viivituserahast, mis on sisse tulnud nende piires asuvalt kinnisvaradelt.“

Põllumajanduslikult maaüksuselt, mis asub mitme valla või alevi administratiivpiires, tasutakse kinnisvaramaks selle valla

või alevi järgi, kus asub maksustatava maaüksuse majapidamine.“

9. § 40 võtta järgmiselt: „§ 40. Maksuinspektorid on kohustatud vähemalt kord aastas revideerima valla- ja alevivalitsustes, kas üksikute maksjate kohta maks õieti määratud, kas riigile kuuluvad summad õieti sisse võetud ja kas nad õigel ajal antud edasi panga osakonda. Maksuinspektori korraldusel võib revideerida ka maksuinspektori abi või maksuinspektori käsutusametnik (aktsiisikontrolör). Revideerimise ulatuse ja tagajärgede kohta teeb revideerija akti.“

161.

Omaavalitsuse komisjoni ettepanek.

MAANTEEDE SEADUSE MUUTMISE SEADUS.

I o s a.

Maanteede seaduse (RT 48 — 1928) §§ 7, 18, 30, 36, 38 ja 60 muudetakse ning pannakse maksma järgmises redaktsioonis:

§ 7. Teede laiuks määratakse, arvates tee pealispinda kaldast kaldani, nõlvadeta ja kraavideta:

I klassi teedel vähemalt 7 meetrit,	
II „ „ „ 6 „	
III „ „ „ 4 „	

Erakulul ehitatavate avalikkude ja samuti talveteede laiuks arvatakse vähemalt 4 meetrit, jalgteede laiuks $\frac{3}{4}$ meetrit.

§ 18. Teedeminister, ära kuulates vastavate alevi- ja maavolikogude arvamisi, määrab alevi piirkonda läbistavad teed, mis ehitatakse ja hoitakse korras alevi piirkonna ulatuses maavalitsuse korraldusel maavalitsuse teedekapitali arvel. Teisi avalikke teid alevi piirkonnas ehitatakse ja hoitakse korras alevi korraldusel ilma maavalitsuse teedekapitali osavõtuta.

Teed linna administratiiv piiridest kuni linna ehituspiirkonnani ehitatakse ja hoitakse korras linnavalitsuse korraldusel, linna kulul, Teedeministeeriumi teedekapitali toetusel. Linna ehituspiirkonda läbistavate teede ehitamiseks võib Teedeministeerium toetust anda Teedeministeeriumi teedekapitalist.

§ 30. Maavalitsuste teedekapitalide heaks võetakse alates 1930 aastast järgmiseid makse:

1) lisakinnisvaramaksu: riigimetsadelt, samuti teistel väljaspool linnu ja alevi maakonna piirides olevatelt kinnisvaradelt, mis ei ole vabastatud kinnisvaramaksust;

lisakinnisvaramaksust maavalitsuste teedekapitali heaks on vabastatud: a) põllumajanduslikult kasutatavad kinnisvarad, mis võtavad osa teetegemisest naturaalkohustuse alusel (§§ 25 ja 26) ja b) hooned, mille puhtakasurublaade summa ühe üksusena hinnatud maksuobjekti pealt ei ületa 35 puhtakasurubla;

2) peale selle lisapõhiärimaksu: a) väljaspool linnu maakonna piirides asuvatelt kaubanduse- ja tööstuseasutustelt ja töonduste ning laoruumide pealt, välja arvatud kandekauplused, b) hanke- ja töövõtete pealt, mille täitmise koht on maakonna piirides, välja arvatud hanke- ja töövõtted, mida ettevõtted, mis lit. a nimetatud, võivad enese peale võtta ilma eraldi äritunnistusi hanke- või töövõtte jaoks lunastamata, c) veokaupluste pealt, mille pidajad on äritunnistuse lunastamisel üles andnud oma elukoha maakonnas või selle maakonna piiridesse kuulavas linnas või alevis.

Eelmise lõike p. 1 põhjal võetava maksu ülemmääraks on: vabrikute ja tööstusasutiste ehitustelt, sisseseadetelt ja masinatelt — ühekordne, kõigilt teistelt kinnisvaradelt kahekordne kinnisvaramaksu summa.

Eelmise lõike p. 2 põhjal võetava maksu ülemmääraks on: veokauplustelt — üks kolmandik põhiärimaksu summast; hanke- ja töövõtete mitme maakonna piires, kui hanke- või töövõtte summa ületab Kr. 300.000.— kahekordne hanke- või töövõtte põhiärimaksu summa; kõigilt teistelt — summa, mis võrdub nende põhiärimaksuga. Kui ettevõtte teostab Ärimaksu seaduse põhjal hanke- või töövõtet ilma eraldi äritunnistust lunastamata, siis loetakse nimetatud ülemmäärad selle hanke- või töövõtte jaoks üldiselt ettenähtud põhiärimaksu alusel.

Maksunormid — välja arvatud järgnevatel lõigetes ettenähtud erandid — kinnitatakse maavolikogude ettepanekul Majanduseministri poolt kokkuleppel Teedeministriga.

Hanke- või töövõtete pealt võetavad maksunormid — juhul, kui hanke- või töövõtte täitmise koht on mitmes maakonnas — määrab kindlaks. Majanduseminister kokkuleppel Teedeministriga, võttes aluseks vastavate maakondade piirides hanke- ja töövõtete jaoks määratud maksunormid. Sel alusel määratud maksust saadud summad jagab Teedeminister vastavate maavalitsuste vahel, silmas pidades neis maakondades täitmisele kuuluvate hanke- või töövõtteosade väärtust ja neis maakondades maksivad maksunorme.

Lisapõhiärimaksu normid hanke- ja töövõtete, milliste täitmise koht on maal ja

milliseid ettevõtteid, mis esimese lõike p. 2 lit. a alusel maksu alla ei kuulu, võivad Ärimaksu seaduse põhjal enese peale võtta ilma eraldi äritunnistust lunastamata, määratakse Majanduseministri poolt kokkuleppel Teedeministriga. Sel alusel määratud maksust sissetulnud summad jagatakse võrdselt nende maakondade vahel, mille piirides teotsemise eest lisapõhiärimaksu on võetud.

Maksuasjade toimetamine, nagu: maksude määramine, maksnikkude vastulausetete ja kaebuste vastuvõtmine ning arutamine, viivituseprotsentide ning trahvide määramine ja maksu sissenõudmine sünnib samadel alustel, samades asutistes ja korras, mis ette nähtud kinnisvara- ja põhiärimaksude jaoks, vastavalt sellele, kumma alusel teedekapitali heaks maksu võetakse.

Majanduseminister kokkuleppel Teedeministriga annab käesoleva paragrahvi eeskirjade elluviimiseks määrusi, milles eriti kindlaks tehakse maksunormide kinnitamiseks esitamise ja tasumise tähtajad.

§ 36. Projektid ja eelarved uute teede ja sildade ehituste ja põhjalikkude paranduste kohta, mis teostatakse riigi kulul, toetusel või maavalitsuse teedekapitali arvel, kinnitab Teedeministeerium. Kui teostatakse ehitust Teedeministeeriumi poolt väljaantud tüübilise projekti järgi, ei vaja projekt erilist kinnitamist.

Erakordsetel juhtudel, kui ehitus või parandus on möödapääsemata tarvilik katkestatud liikumise jaluleseadmiseks või liikumise katkestamise ärahoidmiseks, on maavalitsus kohustatud viibimata — projekti kinnitamist ootamata — algama töid, kui-võrt need tarvilikud liikumise jaluleseadmiseks või kindlustamiseks, teatades tööde algusest Teedeministeeriumile. Kui maavalitsus viivitab selle kohustuse täitmisega — ei ole alanud töid või ei ole täitnud töid Teedeministri poolt määratud tähtajaks, võib Teedeministeerium korraldada tähen-datud tööde teostamist, kinni pidades töödeks vajalikud summad maavalitsuse teedekapitalile ministeeriumilt kuuluvatest summadest.

Käesoleva paragrahvi põhjal Teedeministeeriumi korraldusel tehtud tööd annab ministeerium maavalitsusele üle.

§ 38. Riigi kulul või toetusel või teedekapitali arvel ettevõetavate teede ja sildade ehitus- ja parandustööde tarviduse ning hulga teevad kindlaks vastavad maa- ja linnavalitsused, nad seavad kokku tähen-datud tööde teostamiseks maa- või linnavalikogude poolt antud juhtnööride järgi tarvilikud tegevuskavad ja aasta tuludekulude eelarved ja aasta-aruanded, mis esi-

tatakse Teedeministrile kinnitamiseks. Tegevuskavad seatakse kokku üheks või mitmeks aastaks. Teedeministril kokkuleppel Kohtu- ja siseministriga on õigus käesolevas paragrahvis ettenähtud eelarvete ja aruannete kokkuseadmiseks ning esitamiseks anda määrusi.

§ 60. Ülemjärelvalve kõigi maanteede üle kuulub Teedeministeeriumile.

Teedeministeeriumil on maanteede ehitamise ja korrashoiu alal õigus: revideerida omavalitsusi, nõuda neilt ja kontrollida rahalisi ja tehnilisi andmeid, eelarveid ning aruandeid. Teedeministril on õigus anda tarvilikke määrusi ja eeskirju tähendatud andmete, tehniliste eelarvete ja aruannete kokkuseadmiseks ja esitamiseks, tööde väljaandmiseks, hanke- ja töövõtete lepingute sõlmimiseks ning täitmiseks. Majanduseminister kokkuleppel Teedeministriga annab määrusi maavalitsuste teedekapitalide summade arvestamiseks, hoidmiseks ning tarvitamiseks.

II osa.

Maanteede seaduse § 30 (RT 48 — 1928) põhjal 1929. a. kinnitatud maksunormid — välja arvatud järgmises lõikes ettenähtud erandid — kaotavad maksvuse ja maksude sissenõudmine nende alusel lõpetatakse. Summad, mis laekunud nende normide alusel määratud maksude tasumiseks, arvatakse Maanteede seaduse § 30 põhjal pärast käesoleva seaduse maksamahakkamist teedekapitalide heaks määratavate lisakinnisvara või lisapõhiärimaksu arvele, vastavalt sellele, kas laekunud maks oli võetud kinnisvaralt või äriettevõttelt, kuna isikutele, kelle kinnisvarad pärast käesoleva seaduse maksamahakkamist ei kuulu lisakinnisvaramaksu alla, makstakse maavalitsuste korraldusel tagasi nendelt kinnisvaradelt 1929. a. normide alusel sissenõutud summad, kui need isikud 3 kuu jooksul, arvates käesoleva seaduse maksamahkkamise päevast, esinevad sellekohaste palvetega.

Eelmise lõike eeskirjad ei maksa kaubandus- ja tööstusettevõtetelt 1929 aasta eest põhiärimaksu alusel määratud maksunormide ega nende alusel maksude sissenõudmise kohta.

1930. aasta lisakinnisvara- ja lisapõhiärimaksud teedekapitalide heaks määratakse ja tasutakse Majanduseministri poolt kokkuleppel Teedeministriga määratud tähtaegadel.

Majanduseminister kokkuleppel Teedeministriga annab määrusi käesoleva osa elluviimiseks.

SELETUSKIRI.

Käesolev Vabariigi Valitsuse poolt esitatud eelnõu anti Riigikogu juhatusel 7. II 30. otsusega omavalitsuse komisjoni, rahandusliku külje suhtes rahaasjanduse komisjoni. Nende komisjonide poolt on eelnõus tehtud järgmised muudatused.

§ 7. muutis rahaasjanduse komisjon Teedeministeeriumi soovil I klassi teede kohta senises seaduses ettenähtud laiust 8 meetri asemel 7 meetri peale, leides, et senine laiuse alammäär on liiga suur, mis uute teede ehitamise ja teede korrashoiu ülearu kulukaks teeb.

§ 18. tegi rahaasjanduse komisjon redaktsioonilise paranduse, võttes „klassiteede“ asemele „teed“, mida kindlaks määrab Teedeminister. Parandus on tingitud sellest, et linnades ja alevites klassiteid ei ole.

§ 30. alandas rahaasjanduse komisjon kinnisvaralt teedekapitali heaks võetavat maksu, määrates lisakinnisvaramaksu ülemmääraks vabrikute ja tööstuseasutuste ehitustelt, sisseseadetelt ja masinatelt — ühekordse, kõigilt teistelt kinnisvaradelt — kahekordse kinnisvaramaksu summa, mille juures hooned, mille puhtakasurublade summa ühe üksusena hinnatud maksuobjektilt ei ületa 35 puhtakasurubla, maksust vabastati; lisapõhiärimaksu laiendas komisjon ka alevites asuvate kaupluste peale. Peale selle kustutas rahaasjanduse komisjon sellest paragrahvist osa, mis nägi ette üldistest maksunormidest erandite tegemise — eeldusel, et maksukomisjonile jääb niigi õigus lisakinnisvara maksu ajatada, pikendada ja jätta ära samadel alustel, nagu kinnisvaramaksugi.

§ 36. muudeti redaktsiooni selguse mõttes ja võeti lause „ei alga töid või ei täida töid“ asemele „ei ole alanud töid või ei ole täitnud töid“.

§ 38. Rahaasjanduse komisjoni poolt on selle paragrahvi lõppu võetud lause, mis eelarvete ja aruannete kokkuseadmiseks määruste andmisel näeb ette Teedeministri kokkulepet Kohtu- ja siseministriga, kelle võimkonda ka seniste seaduste järgi kuulus sellel alal määruste andmine.

§ 60 võeti vastu rahaasjanduse komisjoni täiendusega, et teedekapitali summade arvestamise ja hoidmise ning väljamaksmise kohta on määruste andmise õigus Teedeministril kokkuleppel Majanduseministriga, kelle ülesandeks on üldine järelvalve riigi rahanduse üle.

Teist osa täiendati rahaasjanduse komisjoni poolt teise lõikega, mis vajalik selgitavas mõttes 1929. a. lisapõhiärimaksust

laekunud summade määramise kohta. Need summad arvatakse 1929. a. sissetulekuna maavalitsuste teedekapitalidesse.

Omavalitsuse komisjon, lõplikult läbi vaadates Maanteede seaduse muutmise seaduse, ühineb rahaasjanduse komisjoni seisukohtadega, välja arvatud § 60. viimises reas, kus rahaasjanduse komisjon soovitas sõna „tarvitamiseks“ asemele võtta „väljamaksmiseks“.

162.

Omavalitsuse komisjoni

PARANDUSE-ETTEPANEKUD

maanteede seaduse muutmise seaduse juurde.

Võtta üles uus § 7-a järgmises redaktsioonis:

§ 7-a. Teed, mis arvatud klassiteedeks ja mis rajatud enne Maanteede seaduse (RT 48 — 1928) maksamahakkamist, jäävad kuni nende ümberehitamiseni endisesse laiusesse.

§ 18 võtta vastu järgmises redaktsioonis:

§ 18. Teedeminister, ära kuulates vastavate alevi- ja maavolikogude arvamisi, määrab alevi piirkonda läbistavad teed, mis ehitatakse ja hoitakse korras maavalitsuse korraldusel maavalitsuse teedekapitali arvel. Teisi avalikke teid alevi piirkonnas ehitatakse ja hoitakse korras alevivalitsuse korraldusel ja kulul.

SELETUSKIRI.

Riigikogu otsustas 13. mail 1930 maanteede seaduse muutmise seaduse II lugemisel anda § 18 tagasi omavalitsuse komisjoni.

Omavalitsuse komisjon, uuesti kaaludes § 18., pidas silmas, et Maanteede seadus üldiselt korraldab teid, mis asuvad maakondade piires. Seda tõestab Maanteede seaduse üldine mõte ja eriti § 5, mis ütleb, et maanteed — I klassi teed — määrab Vabariigi Valitsus Teedeministri ettepanekul, ära kuulates vastavate maavolikogude arvamised ja ettepanekud; II klassi teed määrab Teedeminister, ära kuulates vastavate maavolikogude arvamised ja ettepanekud, III klassi ja talveteed määrab maavalitsus, ära kuulates vastavate vallavolikogude arvamised.

Sellest tuleb järeldada, et Maanteede seaduse alla käivad teed, mis asuvad maakonna piires ja kuhu ulatub maaomavalitsuse ja vallaomavalitsuse võim. Väljavõtte-na sellest kõneleb Maanteede seaduse § 18

linnadest ja alevitest ning puudutab neid kitsal alal. Maanteede seaduse § 18. aga ei muuda Linna-, Alevi- ja Ehitusseadust. Need eriseadused jäävad maksma.

Teed linnades ja alevites rajatakse linna ja alevi plaani kohaselt.

Alevi piirkonna (plaani) ja selle muudatused kinnitab Kohtu- ja siseminister alevivolikogu ja maavolikogu otsustel (Aleviseaduse § 8). Alevi omavalitsuse võimkonna teede alal määravad Aleviseaduse § 3. p. 1. ja 4., §§ 5 ja 6 ning Ehitusseaduse § 177. Võib kahelda, kas Ehitusseaduse §§ 181—184 on maksvad alevite kohta. Tegelikult on Teedeministeerium arvestanud alevite teede suhtes Ehitusseaduse eeskirju ja ei loe alevites olevaid teid alluvaiks Maanteede seaduse üldeeskirjadele. Seda arvesse võttes otsustas omavalitsuse komisjon esitada § 18. esimese lõike sisult muutmata (redaktsiooniliste parandustega) Riigikogule vastuvõtmiseks. § 18. teise lõike otsustas omavalitsuse komisjon kustutada, kuna linnade piires asuvate sildade ja teede ehitamiseks ja korrahoiuks on Teedeministeeriumil võimalik linnadele toetusi määrata Maanteede seaduse §§ 17. ja 21. alusel.

§ 7-a. Kuna Maanteede seaduse § 7. on mõnel pool mõistetud nii, et endiste klassiteede osasid, mis laiemad, kui § 7. eeskirjad nõuavad, võidakse omavoliliselt kitsendada (üles künda või muul teel ära kasutada) kuni § 7. ettenähtud laiusteni, ja kuna nüüd käesoleva muutmise seaduse korras I klassi teede minimaal-laiust veelgi vähendatakse, siis võib see asjaolu veel rohkemgi põhjustada arusaamatusi sellel alal, ja arvesse võttes, et Maanteede seadus enne Maanteede seadust rajatud teede laiusest lähemalt ei kõnele, otsustas omavalitsuse komisjon täiendada eelnõu selgitava § 7-a, milles rõhutatakse, et klassiteid ei tohi kitsendada muidu kui ehitamise, ümberehitamise ja parandamise korras, ja nende teede senine laius, mis määratud Eestimaa ja Liivimaa maanõunikkuude kolleegiumi otsustega ja enne Maanteede seadust maksnud seaduslike korralduste põhjal, peab edasi kestma.

163.

Redaktsiooni komisjoni

ETTEPANEK.

(Pealkiri vt. lisa nr. 161.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette, võtta vastu „Maanteede seaduse muutmise seaduse“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt III lugemisel vastuvõetud kujul järgmiste muudatustega:

1. § 30. esimene lõige võtta järgmiselt: § 30. Maavalitsuste teedekapitalide heaks võetakse, alates 1930. aastast, järgmisi maksusid:

2. § 30, p. 1), seitsmes rida: maksuobjekti pealt, p. o. maksuobjektilt.

3. § 30. p. 2 võtta järgmiselt: 2) peale selle lisapõhiarimaksu: a) väljaspool linnu maakonna piires asuvailt kaubanduse- ja tööstuseasutustelt ja tööndustelt ning laduruumidelt, välja arvatud kandekauplused, b) hanke- ja töövõtetelt, mille täitmise koht on maakonna piires, välja arvatud hanke- ja töövõtted, mida ettevõtted, mis lit. a nimetatud, võivad enese peale võtta ilma eraldi äritunnistusi hanke- või töövõtte jaoks lunastamata, c) veokauplustelt, mille pidajad on äritunnistuse lunastamisel üles andnud oma elukoha maakonnas või selle maakonna piiresse kuulavas linnas või alevis.

4. § 30. p. 2. teine lõige võtta järgmiselt: Eelmise lõike p. 1. põhjal võetava maksu ülemmääraks on: vabrikute ja tööstuseasutuste ehitustelt, sisseadetatelt ja masinatelt — ühekordne, kõigilt teistelt kinnisvaradelt kahekordne kinnisvaramaksu summa.

5. § 30. p. 2. neljas lõige võtta järgmiselt: Maksunormid — välja arvatud järgnevatel lõigetes ettenähtud erandid — kinnitab maavolikogude ettepanekul Majanduseminister kokkuleppel Teedeministriga.

6. § 30. p. 2. viies lõige; esimene rida: Hanke- või töövõtete pealt, p. o. Hanke- või töövõtetelt.

7. § 30. p. 2. viies lõige, teine ja kolmas rida: määrab kindlaks Majanduseminister, p. o. määrab Majanduseminister.

8. § 30. p. 2. kuues lõige, neljas ja viies rida: määratakse Majanduseministri poolt, p. o. määrab Majanduseminister.

9. § 36. teine lõige, kolmas rida: viibimata, p. o. viivitamata.

10. § 38. kolmas ja neljas rida: nad seavad kokku tähendatud, p. o. nad koostavad tähendatud.

164.

Rahaasjanduse komisjoni ettepanek. MAATULUNDUSEKAPITALI SEADUS.

I. Kapitali moodustamine.

§ 1. Põllumajanduse, põllumajandusliku tööstuse ja kalanduse finantseerimiseks asutatakse Pikalaenu panga juurde maatulundusekapital.

§ 2. Kapital moodustatakse:

1) ühispäämatalituste laenufondist (RT 85/86 — 1924);

2) linatööstuse laenu seaduses (RT 35 — 1926) ettenähtud summadest;

3) kalameeste riiklikust laenufondist (RT 30 — 1929);

4) põllumajandusliste kutsekoolide ja katsejaamade riiklise toetuslaenu fondist (RT 83/84 — 1924);

5) põllumajandusliste õpperaamatute kirjastamise laenu seaduses (RT 83/84 — 1924) ettenähtud summadest;

6) sorteerimispunktide riikliku laenu seaduses (RT 83 — 1926) ettenähtud summadest;

7) Eesti Vabariigi 1928/29. a. kulude ja tulude lisaeelarves nr. 2. (RT 24 — 1929) põllupidajate seemnevilja muretsemisel laenu andmiseks ettenähtud Kr. 1.250.000.— (Operatsiooni fondid. Peatükk III § 6);

8) põllumajandusliku toetuslaenu fondist (RT 2 — 1929);

9) edaspidi kapitali täienduseks määratavatest summadest;

10) kapitali kasutamisest saadud summadest ja

11) käesoleva seaduse § 23. tähendatud võlakirjade vastu saadud summadest.

Kapitali kantakse fondid ja laenu seadusega 1. juuliks 1930. a. ühes lepingute, kohustuste ja õigustega.

II. Kapitali valitsemine.

§ 3. Maatulundusekapitalist laenude andmise vajaduse, otstarbekohasuse, laenude suuruse, kestvuse ja kindlustuste määramiseks, kindlustuste hindamiseks kuika Põllutööstusministeeriumi poolt kokkuseatud eelarvete ja Pikalaenu panga poolt kokkuseatud aruannete läbivaatamiseks asutatakse maatulundusekapitali nõukogu, mis asub Pikalaenu panga juures ja koosneb: esimehest ja vähemalt kolmest liikmest, keda kinnitab ametisse 3 aastaks Vabariigi Valitsuse Põllutööstusministri ettepanekul ja Põllutööstusministeeriumist, Majanduseministeriumist ning Pikalaenu pangast igast ühest üks esindaja.

Iga aasta lahkub nõukogust Vabariigi Valitsuse poolt ametisse kinnitatutest üks liige, alguses loosiga, pärast ametivanuse järgi. Lahkunu nõukogu liikme võib esitada uuesti ametisse kinnitamiseks.

Nõukogu liige on kohustatud hoidma salajas teateid, mida tema saab ametikohuste täitmisel laenusajate või laenusoovijate kohta. Nõukogu liikmed vastutavad oma tegevuse eest üldistel alustel riigiteenijatega. Avaldab nõukogu liige ametalalisi saladusi või mõjuva põhjuseta ei võta osa kolmest järgnevast nõukogu koosolekust, siis on õigus nõukogul Põllutööstus-

nistri kaudu või ministri omal algatusel esitada ta ametist tagandamiseks Vabariigi Valitsusele.

§ 4. Nõukogu koosolekuid peetakse tarviduse järgi. Päevakord ja koosoleku kutsed saadetakse kätte nõukogu liikmetele nõukogu esimehe korraldusel vähemalt kolm päeva enne koosolekut.

§ 5. Nõukogu koosolekud on otsusevõimelised, kui koos on vähemalt kolm liiget, nende hulgas esimees või tema ase-täitja.

Otsused tehakse liht häälteenamusega. Häälte pooleks langemisel otsustab esi-mehe hääl. Nõukogu koosolekute üle pee-takse protokoll, millele kirjutavad alla kõik osavõtjad. Kui nõukogu liige ei ole rahul enamuse tehtud otsusega, siis on tal õigus esitada kirjalikult oma eriarvamine ja nõu-da selle protokollimist. Kui nõukogu esi-mees ei ole rahul enamuse tehtud otsusega, siis antakse küsimus otsustamiseks Põllu-tööministrile, kelle otsus on lõpulik.

Nõukogu asjaajamist teostab Pikalaenu pank.

§ 6. Nõukogu liikme tasu nõukogu koosolekutest osavõtmise eest ja sõidu-ning päevarahad ja tasu hindajatele mak-setakse Vabariigi Valitsuse poolt määratud suuruses.

§ 7. Maatulundusekapitali valitseb Pi-kalaenu pank, kelle ülesandeks on:

1) Maatulundusekapitali nõukogu poolt määratud laenude väljaandmine.

2) Nõukogu poolt määratud laenukind-lustuste võtmine, valitsemine ja hoidmine.

3) Laenude ja nende tähtjaliste mak-sude sissenõudmine.

4) Tähtjaliste maksude pikendamine maatulundusekapitali nõukogu otsuste ko-haselt.

5) Maatulundusekapitali kasutamise aruannete kokkuseadmine ja esitamine Maatulundusekapitali nõukogule.

§ 8. Maatulundusekapitali laenuope-ratsioone võib Pikalaenu pank teostada kas vahetult või teiste asutuste kaudu ja kaas-vastutusel.

§ 9. Pikalaenu pank ei vastuta oma kapitalidega kahjude eest, mis võivad tek-kida maatulundusekapitalist väljaantud lae-nudelt, või nende sissenõudmisega ühendu-ses olevatelt kuludelt, niisugused kahjud kaetakse maatulundusekapitalist.

Käesoleva seadusega Pikalaenu panga peale pandud ülesannete mittekorraliku täitmise eest vastutavad Pikalaenu panga juhatus ja ametnikud ühistel alustel riigi-teenistuses olevate isikutega.

§ 10. Maatulundusekapitali arvepida-mine ja aruandmine sünnib lahus Pikalae-

nu panga arvepidamisest ja aruandmisest Majanduseministri poolt kokkuleppel Põl-lutööministriga ja Riigikontrolõriga kinni-tatud määruste põhjal.

§ 11. Maatulundusekapitali valitsemi-sega ühenduses olevate kulude katteks saab Pikalaenu pank tasu väljaantud laenudelt 1/2% aastas igakuuliste laenu saldode alu-sel. Kui laene antakse teiste asutuste kau-du ja kaasvastutusel (§ 8) Vabariigi Vali-tuse määruste alusel, kaetakse lisakulud, mis ei või tõusta väljaantavalt laenusum-malt üle 1 1/2% aastas, laenusaaaja arvel.

§ 12. Põllutööministril ja maatulun-dusekapitali nõukogul on õigus oma esi-dajate kaudu igal ajal kontrollida Pikalae-nu panga poolt kapitali arvel tehtud ope-ratsioone ning nõuda Pikalaenu pangalt tarvilikke teateid laenude seisukorra üle.

§ 13. Maatulundusekapitalist väljaan-tud laenude tingimuste täitmise järeleval-vet teostab maatulundusekapitali nõukogu kokkuleppel Põllutööministriga ja Pikalae-nu pangaga.

III. Kapitali kasutamine.

§ 14. Kapitali summasid kasutatakse:

1) laenu andmiseks ühistegelistele ühi-sustele piimatalituste, eksporttapamajade ja lina ümbertöötamise tööstuse hoonete ehi-tamiseks, samuti nende ettevõtete sissesea-dete muretsemiseks kui ka samadeks ots-tarveteks tehtud eralaenude tasumiseks;

2) laenu andmiseks viljasorteerimis-punktide asutamiseks, sooharimise ja maa-tulundusemasinate ja riistade ning sugu-loomade muretsemiseks;

3) laenu andmiseks ühistegelistele ja teistele ettevõtetele seemnevilja kokkuost-miseks, kui ka üksikutele põllupidajatele oma tarbeks seemnevilja, väetuste ja jõu-söötade ostmiseks;

4) laenude andmiseks põllupidajatele teravilja pantimisel;

5) laenu andmiseks põllupidajatele, nende hulka arvatud väikemaa- ja väike-majapidajad, nende aia-, põllu- või heina-saakide hävinemisel kas rahe, põua, liig-vee, tormi või hädaohtlike taimelai-guste ja kahjurite läbi, kui ka koduloomade hukkumisel õnnetuste tagajärjel;

6) laenu andmiseks kalameestele, kala-meeste ühisustele ja nende liitudele püü-niste, liht- ja mootorpaatide, sump-lae-vade ning paadimootorite soetamiseks, ka-la hoiuruumide ehitamiseks ja kalakasvan-duse korraldamiseks ning laenu andmiseks looduslike õnnetuste läbi kannatanud kalameestele;

7) laenu andmiseks põllumajanduslik-kude kutsekoolide ja katsejaamade ning

nendega ühenduses olevate majapidamiste hoonete ehitamiseks, koolide ja katseajamade sisseseadmiseks ja põllumajandusliku kirjanduse kirjastamiseks;

8) käesoleva seaduse § 23. tähendatud võlakirjade vastu saadud summade tagasimaksmiseks ja intresside ning võlakirjade väljaandmisega seotud kulude tasumiseks;

9) kapitali valitsemisega seotud kulude (§§ 6 ja 11), samuti võimalikkude kahjude katmiseks, mis tekkinud kapitali operatsioonidelt (§ 9).

§ 15. Käesoleva seaduse § 14 p. p. 1, 2 ja 6 alusel antavad laenud ei või tõusta üle 75% laenu abil soetatava või eralae-nude abil soetatud ehituse ja sisseseade või inventari väärtusest.

§ 16. Laenud antakse: a) kinnis- või vallasvara või väärtpaberite pantimisel; b) pangagarantiide kindlustusel; c) vekslite või võlakohustuste vastu, millel peale laenusaaaja allkirja peab olema vähemalt kahe maksuvõimelise isiku pealkiri või vastutus-pealkiri.

Pandi hinnatud väärtus, maha arvatud kinnisvaral lasuvad võlad, peab olema vähemalt 25% kõrgem antavast laenust.

Kinnis- ja vallasvara hindamise alused ja korra määrab maatulundusekapitali nõukogu. Ühenduses varanduste hindamisega, pantide võtmisega ja nende hoidmisega maatulundusekapitali nõukogul ja Pikalae-nu pangal tekkivad kulud kannab laenu-soovija maatulundusekapitali nõukogu poolt määratud normide alusel.

§ 17. Laenu kindlustuseks panditud vallasvara võib jääda laenusaaaja pidamisele, kusjuures kõik muudatused vallasvara koosseisus ja väärtuses võivad sündida ainult panga nõusolekul. Samasel korral kuulutatakse laenusaaaja kulul pantimisest ja pandist vabastamisest Riigi Teatajas ja pannakse sellekohane teadaanne üles panditud varanduse hoiukohta nähtavale kohale, võimaluse korral kinnitatakse üksikute asjade külge pantimise tähised.

Panditud vallasvara, mille suhtes täidetud kõik need nõuded, loetakse käsipandiks ja sellele ei või panna aresti kolmandate isikute nõudmiste rahuldamiseks ega kuulu see võlgniku maksujõuetusel tema konkurssmassi enne, kui tasutud maatulundusekapitali laen ühes intressidega ja muude lisakohustustega. Panditud vallasvara võõrandamine ja teistele isikutele pandiks andmine on tühine, kui asjad olid vastavalt varustatud panditähistega või kui võõrandamine toimub ruumis või platsil, kus pantimise teadaanne vastavalt üles pandud.

Laenusaaajat, tema volinikku või teeni-

jat, kes ilma panga nõusolekuta võõrandab või pandib laenusaaaja pidamisele jäetud panditud vara, karistatakse nagu seadusega määratud kätteusaldatud võõra vara raiskamise ning omastamise eest.

§ 18. Kui panditud varanduse väärtus väheneb, on laenusaaaja kohustatud andma lisakindlustusi vastavas väärtuses või laenu vastavalt tasuma. Vastasel korral, samuti kui laenusaaaja ei tasu tähtpäevaks laenu või selle osa, asutakse viibimata laenu sissenõudmisele. Pikalaeenu pank on õigustatud oma äranägemise järgi ära müüma võla sissenõudmiseks panditud varandust või sisse nõudma võlga laenusaaaja muust varandusest, kui ta peab seda otstarbekohasemaks, kusjuures ühe või teise tee valik ei võta temalt õigust, käsitada hiljem teist sissenõudmise teed.

Panditud vallasvara müük sünnib panga juhatuse korraldusel ilma kohtuta, kusjuures börsihinnata varandus müüakse avalikul enampakkumisel, kuna börsihinnalisi kaupu võib juhatuse müüa ka ilma enampakkumiseta börsihinna alusel. Kui müügist saadud summast üle jääb pärast panga võla tasumist, kantakse ülejääk laenusaaaja heaks tema arvele.

Laenusaajal ei ole õigust panga vastu tõsta nõudmisi kahjude pärast, mis temale võiksid tekkida panditud varanduse müümise viivitamise tõttu või müügi tähtaja ning koha valiku tõttu panga poolt.

§ 19. Maatulundusekapitalist võib anda laenusid kuni 35 aasta peale. Laenude intresside suurus määratakse laenude liikide järele kuni 3% aastas. Intressid makstakse poole aasta viisi ette iga aasta 1. jaanuarist ja 1. juulist arvates.

Laenud, mis välja antud § 14 p. p. 3 ja 4 põhjal, kuuluvad tasumisele hiljemalt 18 kuu jooksul laenu väljaandmise päevast arvates.

Võlakirjade realiseerimisest (§ 23) saadud summade arvel antavate laenude intresside suuruse määrab Vabariigi Valitsus.

§ 20. Tähtajaks maksmata summad loetakse võlaks ja nendelt arvatakse 1% kuus trahvi, lugedes poolikud kuud terve-teks.

§ 21. Kui laenusaaaja ei ole laenu tarvitanud selleks määratud otstarbeks, nõutakse laen sisse vastuvaidlemata korras ühes intressidega ja trahviga 1% kuus arvates laenu saamise päevast kuni tasumise päevani.

§ 22. Aasta jooksul kapitali arvel sisetulevate summade tarvitamine määratakse iga aasta kindlaks eelarve korras. Põllutööstusteeringumi poolt kokkuseatud ja maatulundusekapitali nõukogu poolt vastuvõe-

tud eelarve kinnitab Vabariigi Valitsus Põllutöoministri ettepanekul.

§ 23. Nõuavad § 14. loetletud otstarbed aasta jooksul suuremaid summasid, kui maatulundusekapitali samal ajal sisse tulnud, on Vabariigi Valitsusel õigus Majanduseministri ettepanekul katta puuduv osa § 22. ettenähtud piirides summadega, mis saadakse eriliste riigikassa võlakirjade vastu kas deposiidi või muudest allikatest.

Tähendatud võlakirju võib riigikassa tarvilikul määral anda välja tähtajaga kuni 5 aastani, kusjuures võlakirju ei tohi välja anda üle nelja miljoni krooni.

Võlakirjad antakse välja maatulundusekapitali arvel ja need on kindlustatud § 2. tähendatud sissetulevate summadega.

Võlakirjade põhjal riigikassa kanda võetavad kohustused tasutakse maatulundusekapitali arvel sissetulnud summadest, võlakirjades tähendatud tähtpäevadel.

Võlakirjade tähtaja, protsentide määra, nimiväärtuse, vormi ja muud tingimused määrab Vabariigi Valitsus Majanduseministri ettepanekul.

IV. Ikaldusekahjud.

§ 24. Laenude andmiseks § 14 p. 5. nimetatud otstarveteks peab olema maatulundusekapitali kasutamise iga-aastasest eelarves ettenähtud 100.000 krooni, missugune summa peab olema sularahana Pika-laenu pangas eelarve vastuvõtmise ajal. Samaks otstarbeks laenude andmiseks peab olema alati vaba § 23 tähendatud võlakirjade realiseerimisest saadud summadest 1 miljon krooni suuruses.

§ 25. Paragrahv 14 p. 5. tähendatud laenu aia-, põllu- ja heinasaakide hävinemise korral antakse nendele kahjukannatajatele, kelle saakidest kokku on hävinenud vähemalt 50% ja kui kahju kogusumma on vähemalt 50 krooni.

Rahekahju juhtudel võib anda laene ka siis, kui kõigist saakidest kokku on hävinenud vähem kui 50%, kuid kui üksikust viljasaagist on hävinenud 80% või üle selle ja kui kahju kogusumma on vähemalt 50 krooni.

Koduloomade hukkamisel õnnetuste läbi antakse laenu nendele kahjukannatajatele, kelle kahjusumma on vähemalt 50 krooni ja kui kahjukannataja ei saa toetust loomataudide vastu võitlemise seaduse alusel (RT 60 — 1923).

Laenu antakse eeskätt neile kahjukannatajatele laenusoovijatele, kelle kahjud on võrdlemisi protsendilisel suuremad.

§ 26. Põllupidajal, kellele on sündinud kahju ja kes soovib saada laenu käesoleva seaduse § 14 p. 5. alusel, tuleb võimali-

kult kohe peale kahju sündimist vastava teadaandega pöörata kohaliku vallavalitsuse poole. Vallavalitsus on kohustatud teadet edasi saatma § 28 tähendatud komisjoni esimehele taimesaakide hävinemisel hiljemalt kolme päeva jooksul ja loomade hukkamisel hiljemalt 24 tunni jooksul.

§ 27. Kahju põhjused ja suuruse selgitab kohal ja määrab kohalik kahjude hindamiskomisjon, kes kogub tarvilikke andmeid laenuandmise vajaduse üle ning teeb ettepaneku toetuslaenu vajaduse ja määra kohta.

§ 28. Kohalik kahjude hindamiskomisjon koosneb Põllutöoministeeriumi poolt määratud asjatundjast esimehena, maavalitsuse poolt määratud esindajast ja kohaliku vallavalitsuse poolt määratud esindajast — tegelikust põllupidajast.

Loomakahjude hindamisel kuulub komisjoni koosseisu maavalitsuse esindaja asemel kohalik politsei esindaja.

Komisjonile annab tarvilised ruumid tasuta kasutada vallavalitsus.

Komisjoni kutsub kokku esimees. Komisjoni asjaajamist teostab kohalik vallavalitsus omal kulul.

§ 29. Kohaliku kahjude hindamiskomisjoni kahjude selgitamise ja hindamistoimetuse ning laenuvajaduse ettepanekud, samuti ka kohaliku kahjude hindamiskomisjoni tegevuse kohta esitatud protestid vaatab läbi ja otsustab maakonna kahjude hindamiskomisjon, kes ka määrab laenude suurused maatulundusekapitali nõukogu poolt antud krediidi ja laenu normide piirides.

Maakonna komisjoni otsused kohaliku kahjude hindamiskomisjoni kahjude selgitamise ja hindamistoimetuse asjus, samuti ka kohaliku kahjude hindamiskomisjoni tegevuse kohta esitatud protestide asjus on lõplikud.

§ 30. Maakonna kahjude hindamiskomisjon asub maavalitsuse juures ja koosneb Põllutöoministeeriumi poolt määratud asjatundjast esimehena, maavalitsuse esindajast, Majanduseministreeriumi esindajast ning selle kohaliku kahjude hindamiskomisjoni esimehest aruandjana, missuguse valla kahjud arutusel, ja ühest tegelikust põllupidajast maavalitsuse määramisel.

Komisjoni kutsub kokku esimees. Komisjon on otsusevõimeline, kui ilmunud üle poole liikmetest, nende hulgas esimees.

Komisjonile annab tarvilised ruumid tasuta kasutada maavalitsus.

Komisjoni asjaajamist teostab maavalitsus maakonna kulul.

§ 31. Maakonna kahjude hindamiskomisjoni koosoleku aeg, koht ja päevakord

teatatakse riigikontrollile, kellel on õigus oma esindajate kaudu võtta osa sõnaõigusega komisjoni istungist.

§ 32. Maakonna kui ka kohaliku (§§ 28 ja 30) kahjude hindamiskomisjoni esimeesteks võib Põllutöoministerium määrata asjatundjaid oma ametkonnast või teiste isikute hulgast, kes Põllutöoministeriumi eelarve summadest palka saavad.

§ 33. Maakonna kahjude hindamiskomisjoni laenude määramise otsused kinnitab maatulundusekapitali nõukogu.

Juhtudel, kui ei ole määratud maakonna kahjude hindamiskomisjoni, täidab maatulundusekapitali nõukogu ka kõik maakonna kahjude hindamiskomisjoni ülesanded.

§ 34. Ikalduselaenude määramisel võtab aruandjana maatulundusekapitali nõukogu koosolekust osa vastava maakonna kahjude hindamiskomisjoni või selle puudumisel vastava kohaliku kahjude hindamiskomisjoni esimees, kellel on koosolekul sõnaõigus.

§ 35. Kohalikkude ja maakonna kahjude hindamiskomisjonide sõidukulud ja päevarahad, mis tekivad ühenduses kahjude hindamisega ja laenude määramisega tasutakse järgmiselt:

a) Põllutöö- ja Majanduseministeriumi esindajatele — vastavate ministeriumide summadest riigiteenijate ametisõitude tasuseaduse alusel;

b) maavalitsuse esindajatele — maavalitsuste määramisel maakonna summadest;

c) vallavalitsuse esindajatele — vallavalitsuste määramisel valla summadest.

Kui kahjude hindamisel selgub, et aia-, põllu- ja heinasaakidest on hävinenud vähem kui 25%, siis kannab hindamisega ühendusesolevad kulud isik, kelle kahjusid hinnati.

§ 36. Kahjude hindamiskomisjonid moodustatakse Põllutöoministri korraldusel.

V. Lõppmäärused.

§ 37. Käesoleva seaduse maksmahakamisel lõpetatakse laenude andmine alljärgnevate seaduste alusel:

1) Põllumajandusliste õpperaamatute kirjastamise laenu seadus (RT 83/84 — 1924);

2) Põllumajandusliste kutsekoolide ja katsejaamade riiklise toetuslaenu fondi seadus (RT 83/84 — 1924 ja RT 41 — 1928);

3) Ühispiimatalituste laenufondi seadus (RT 85/86 — 1924);

4) Linatööstuse laenu seadus (RT 35 — 1926);

5) Sorteerimispunktide riikliku laenu seadus (RT 83 — 1926);

6) Põllumajandusliku toetuslaenu fondi seadus (RT 2 — 1929);

7) Riigi 1928/29. a. lisaelarve nr. 2 arvel eelkrediidi määramise seadus (RT 17 — 1929);

8) Kalameeste riikliku laenufondi seadus (RT 30 — 1929);

9) Põllumajandusele määratud krediidide kasutamise seadus (RT 30 — 1929);

Kuni käesoleva seaduse maksmahakamiseni nimetatud seaduste alusel antud laene võib maatulundusekapitali nõukogu laenusaja vastava kirjaliku sooviavalduse põhjal üle viia käesoleva seaduse tingimistele.

§ 38. Kui maatulundusekapital kasvab üle kahekümne miljoni krooni, kantakse ületav osa riigituludesse.

SELETUSKIRI.

Rahaasjanduse komisjonis leiti Vabariigi Valitsuse poolt esitatud maatulundusekapitali seaduseelnõu liiga puudulik olevat, kuna temas oli jäetud lahtiseks, see on määruste korraldada, kapitali valitsemise ja laenude määramise ning viimasega ühendusesolevad küsimused. Ka jättis Vabariigi Valitsuse poolt esitatud eelnõu lahtiseks laenudelt võetava protsendi määra ja laenude kestuse ning paljud teised küsimused.

Tähendatud põhjustel tuli seaduseelnõu rahaasjanduse komisjonis Vabariigi Valitsuse teadmisel täielikult ümber töötada.

Maatulundusekapitali arvati kõik § 2. nimetatud fondid ja laenud seisuga 1. juuliks 1930. Samast ajast lähevad üldise kapitali valitsemise korra alla kõik laenud, mis välja antud enne maatulundusekapitali seaduse jõusseastumist.

Kapitalist laenude andmise ja kapitali valitsemise ülesanded on ära jaotatud maatulundusekapitali nõukogu ja Pikalaenu panga vahel, kusjuures maatulundusekapitali nõukogu oleks kapitali kasutamise sisuline juht ja korraldaja, kuna Pikalaenu pank oleks kapitali tehniline valitseja ja vajalikkude operatsioonide toimetaja.

Erinõukogu moodustamine leiti tarvilikuks sellepärast, et Pikalaenu panga nõukogu võib olla ka mitte küllalt asjatundlik kõigis neis põllumajanduslikkudes küsimustes, mis on vajalikud maatulundusekapitali kasutamisel, sest Pikalaenu pank on pea-

miselt laevanduse ja tööstuse (olguigi põllumajandusliku tööstuse) finantseerija ning töötab puht kommerts alustel. Viimaseid aluseid ei saa maatulundusekapitali kasutamisel igakord esiplaanile tõsta, vaid seal tuleb rohkem eesõigustada otstarbekohasust. Ka ei ole võimalik maatulundusekapitali summade kasutamist anda Pikalaenu panga nõukogu kätte sellepärast, et siis ei ole vastutajat väljaantud laenude eest, kuna põhikirja järgi Pikalaenu pank ei saa vastutada võõraste kapitalide eest. Eri-nõukogu kaudu on aga kapitali kasutamises lõplikuks vastutajaks Põllutöominister, kuna nõukogu esimehel, kelle määrab ametisse Vabariigi Valitsus, on laenuküsimumste otsustamisel õigus anda küsimust lõplikuks otsustamiseks Põllutöoministrile. Eri-nõukoguga on ka loodud side Põllutöoministeriumiga, kelle ülesanne on meie põllumajanduse üldine edendamine, millega käsilähes peab käima ka põllumajanduslik laenupoliitika. Nii on erinõukogul võrreldes Pikalaenu panga nõukoguga mitmed paremsed, kuna teisest küljest mingisuguseid lisakulusid ei tee, sest Pikalaenu panga tasu oleks pidanud siis vastavalt suurem olema, kui laenude määramine j.n.e. oleks läinud Pikalaenu panga nõukogu kätte.

Pikalaenu panga kätte jääks asja tehniline korraldamine ja läbiviimine, mille eest temale makstakse tasu protsentides aastast igakuulise laenusaldode alusel, see on $\frac{1}{24}$ prots. iga kuu laenude saldolt.

Maatulundusekapitali laenuoperatsioone võib Pikalaenu pank teostada ka tefste asutuste kaudu ja kaasvastutusel, mis on tarvilik selleks, et massilisi laene, nagu seda on seemnevilja-, ikalduse- ja kalameestelaenud, ei ole tehniliselt võimalik välja anda otsekohe Pikalaenu pangast, vaid siin tuleb kohalikkude asutuste kaasabi tarvitada. Viimased tunnevad lähemalt laenusoovijaid, seepärast jääb neil juhtudel laenu andmise või mitteandmise küsimuse lõplik otsustamine nende asutuste hooleks, selle eest peavad nad aga ise väljaantud laenude eest olema kaasvastutajaks Pikalaenu panga ees. Tasu saaksid need asutused kuni $1\frac{1}{2}\%$ aastast nende kaudu ja kaasvastutusel väljaantud laenudelt, kusjuures tasumaksimine sünniks laenusaaaja arvel.

Kapitalisummade kasutamises muudeti valitsuse ettepanekut selles mõttes, et jäeti välja laenude andmine tööstuste asutamiseks ja selleks tarvilikkude ehituste aluse maa-ala omandamiseks, kuna tööstuse asutamise ja selleks tarviliku maa-ala omandamise kulud on niivõrt väikesed võrreldes

tööstuse hoonete ehitamise ja sisseseadete muretsemise kuludega, et neid peab suutma ikkagi tööstuse asutaja ise kanda. Edasi jäeti välja laenude andmine lina- ja muude maatulundusesaaduste ümbertöötamise tööstuste asutamiseks üksikutele isikutele, kuna üksik isik asutab tööstuse ikka ainult äri otstarbel, mispärast ei ole õigustatud temale soodustatud laenu andmine summadest, mis määratud põllumajanduse edendamiseks.

Laenusaaajate kohta võeti üles kitsendused selleks, et ära hoida tööstuste asutamist või inventari soetamist puht laenukapitaliga, mida ei saa rahvamajanduslikult õigeaks pidada. Antavad laenud ei või tõusta üle 75% laenu abil soetatava või eralaenu abil soetatud ehituse ja sisseseade või inventari väärtusest.

Laenude kestuse ülemmääraks määrati 35 aastat, mis vastab praeguste põllumajanduslikkude kutsekoolide ja katsejaamade laenude kestusele. Laenudelt võetava intressi ülemmääraks määrati 3%. Protseudi üldist alandamist peeti tarvilikuks põllumajanduse praeguse raske seisukorra pärast. Laenude kestuse, samuti ka intressi määra üksikute laenude liikide juures määraks kindlaks maatulundusekapitali nõukogu.

Kuna kapitali omasummad on võrdlemisi väikesed, seepärast näeb seadus ette võlakirjade väljaandmise võimaluse riigikassa poolt, millest saadud summadega võiks rahuldada erakorralisi suurendatud krediidi nõudmisi. Praegu on võlakirjade väljaandmise võimalused küll väga väikesed, kuid ajajooksul võib selles asjas seisukord muutuda, ja maatulundusekapitali seadus on ju mõeldud pikema aja peale.

Kuna võlakirju ei saa realiseerida selle intressimääraga, mida näeb ette kapitali seadus, siis on jäetud Vabariigi Valitsusele õigus kindlaks määrata intressimäärade nende laenude jaoks, mis antakse välja võlakirjade realiseerimisest saadud summadest.

Iga-aastase kapitali kasutamise eelarve seab kokku Põllutöoministerium. Sellega saab Põllutöoministerium täielikult kokkukõlastada laenupoliitikat oma üldise põllumajanduse edendamise kavaga. Eelarve võtab vastu maatulundusekapitali nõukogu ja kinnitab Vabariigi Valitsus. Kuna eelarvet kokkuseadvad vastuvõtvad ja kinnitavad asutused teotsevad vahet pidamata aasta läbi, siis annab siin tähendatud kord kapitalile erilise painduvuse ja teeb ta kohandatavaks ka üksikuile erakorralisile ja ootamatuile muudatusile, mis võivad nõuda kiiret krediitide ümberpaigutamist.

Ikaldusekahjude jaoks on iga-aastases

kapitalikasutamise eelarves ette nähtud 100.000 krooni vaba rahana, missuguse summaga seniste kogemuste järgi saab katta harilikke rahekahjusid ja loomade hukkumisi. Suuremate ikaldusekahjude jaoks on reserveeritud 1 miljon krooni võlakirjade realiseerimisest saadud summadest. Seega on kindlustus olemas, et ikaldusekahjude jaoks alati teatud summad olemas on.

Üldjoontes jäi ikaldusekahjude hindamise ja laenude andmise kord niisuguseks, nagu seda näeb ette praegumaksev põllumajandusliku toetuselaenu fondi seadus, välja arvatud see, et kaob ikaldusekahjude hindamise peakomisjon, kelle asemel otsustab küsimused lõplikult maatulundusekapitali nõukogu.

Seadus määrab ka lähemalt ära, kes kannab hindamiskomisjonide kulud ja muretseb neile tarvilikud ruumid. Praegumaksvas seaduses oli see enam üldiselt tähendatud, mispärast tuli ette arusaamatusi. Asjata kulude ärahoidmiseks, mis toob enesega kaasa ikaldusekahjude hindamine, on ette nähtud, et juhul, kui saakidest on hävinenud vähem kui 25%, siis kannab kõik hindamisega ühendusesolevad kulud isik, kelle kahju hinnati.

165.

Redaktsiooni komisjoni ETTEPANEK.

(Pealkiri vt. lisa nr. 164.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette, võtta vastu „Maatulundusekapitali seaduse“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt III lugemisel vastuvõetud kujul järgmistest muudatustega:

1. § 3. esimene ja teine lõige võtta järgmiselt: „§ 3. Maatulundusekapitalist laenude andmise vajaduse, otstarbekohasuse, laenude suuruse, kestuse ja kindlustuste määramiseks, kindlustuste hindamiseks kui ka Põllutöoministeriumi poolt koostatud eelarvete ja Pikalaenu panga poolt koostatud aruannete läbivaatamiseks asutatakse maatulundusekapitali nõukogu, kes asub Pikalaenu panga juures ja koosneb: esimehest ja vähemalt kolmest liikmest, keda kinnitab ametisse 3 aastaks Vabariigi Valitsus Põllutöoministri ettepanekul, ja Põllutöoministeriumi, Majanduseministeriumi ning Pikalaenu panga esindajaist, igast üks esindaja.

Igal aastal lahkub nõukogust Vabariigi Valitsuse poolt ametisse kinnitatuist üks liige, alguses loosiga, pärast ametivanuse

järgi. Nõukogu lahkunud liige võidakse esitada uuesti ametisse kinnitamiseks.“

2. Sama paragrahvi kolmas lõige, viies rida: põhjusega ei võta osa, p. o. põhjusega puudub.

3. § 5, teine lõige, teine lause võtta järgmiselt: Häälte poolenemisel otsustab esimehe hääl.

4. § 9, esimene lõige, kolmas rida: sissenõudmisega ühenduses olevatelt kuldelt, p. o. sissenõudmisega seotud kuldelt.

5. Sama paragrahvi teine lõige, teine rida: mittekorraliku täitmise eest, p. o. korratu täitmise eest.

6. § 10 võtta järgmiselt: „§ 10. Maatulundusekapitali arvepidamine ja aruandmine teostub lahus Pikalaenu panga arvepidamisest ja aruandmisest määruste põhjal, millised kinnitab Majanduseminister kokkuleppel Põllutöoministriga ja Riigikontrolöoriga.“

7. § 15 teine rida: ei või tõusta üle 75%, p. o. ei või ületada 75%.

8. § 17, teine lause võtta järgmiselt: „Sel korral kuulutatakse laenusaaaja kulul pantimisest ja pandist vabastamisest Riigi Teatajas ja pannakse sellekohane teadaanne panditud varanduse hoiukohta nähtavale kohale, võimaluse korral kinnitatakse üksikute asjade külge panditähised.“

9. § 19, esimene lause võtta järgmiselt: „Maatulundusekapitalist võib anda laenusid kuni 35 aastaks.“

10. § 23, teine lõige võtta järgmiselt: „Nimetatud võlakirju võib riigikassa anda välja tarvilikul määral tähtajaga kuni 5 aastani, kusjuures võlakirju ei tohi anda välja üle nelja miljoni krooni.“

11. § 24, teine rida: kustutada sõna „olema“ ja kolmandas reas sõna „ettenähtud“ asemele võtta „ette nähtama“.

12. Sama paragrahvi lõpust kustutada sõna „suuruses“.

13. § 26, teise lause algus võtta järgmiselt: Vallavalitsus on kohustatud saatma edasi teate § 28 tähendatud...

14. § 28, kolmas lõige võtta järgmiselt: Vallavalitsus annab komisjonile tarvilised ruumid tasuta kasutada.

15. § 30, kolmas lõige võtta järgmiselt: Maavalitsus annab komisjonile tarvilised ruumid tasuta kasutada.

16. § 35, viies lõige, teine rida: hindamisega ühendusesolevad, p. o. hindamisega seotud.

17. V. Lõppmäärused, p. o. Lõppeeskirjad.

166.

Haridusekomisjoni ettepanek.

MEISTRITE, ÕPPINUD TÖÖLISTE JA TÖÖSTUSÕPILASTE SEADUS.

(Vabariigi Valitsuse ettepanek seletuskirjaga vaata ka „III Riigikogu protokollide Lisad“, lisa nr. 70, veerg nr. 729—736.)

I. Üldeeskirjad.

§ 1. Käesoleva seaduse ulatusse kuuluvad meistrid, õppinud töölised ja tööstusõpilased alamalloetletud tööstusettevõtetes:

1) mäekaevandused, kivimurrud, turbatööstus ja igasugused teised ettevõtted, kus maapõuevarasid maapinnast välja tuuakse;

2) ettevõtted, kus saadusi valmistatakse, ümber töötatakse, puhastatakse, parandatakse, kaunistatakse, lõpetatakse, müügi- ehitise valmistatakse, lõhutakse, hävitatakse või kus aineid ümber luuakse, tööstus-siseseadeid või abinõusid lammutatakse, igasugust liikumis- ja elektrijõudu saavutatakse, transformeeritakse ja üle antakse, samuti ka laevaehtus;

3) ettevõtted igasuguste ehituste, hoonete, raudteede, tänavraudteede, sadamate, laevatehaste, muulide, kanalite, veeteede, maanteede, tänavate, tunnelite, sildade, viaduktide, mustavee kanalisatsiooni ja -torude, kraavide, kaevude, telegraafi, telefoni ja elektri sisseadete, gaasivabrikute, veevärkide, ehitamiseks või muude ehitustööde tegemiseks, samuti ka ettevõtted, millel ülesandeks nende uuesti ülesehitamine, korrashoidmine, parandamine, ümberehitamine või lammutamine, aga ka alusmüüride ja igasuguste teiste eeltööde tegemine ülalnimetatud ehituste ja hoonete jaoks;

4) ettevõtted inimeste ja asjade veoks maanteedel, tänavatel, raudteedel, mere- ja siseveeteedel kui ka kaupade tõstmiseks dokkides, sadamasildadel ja ladudes.

II. Meistrid.

§ 2. Meistriks vastaval tööalal loetakse isik, kes sellena kohaliku tööstusametis juures registreeritud.

§ 3. Kohalik tööstusamet registreerib meistrina vastaval tööalal isikuid, kes vähemalt 25 aastat vanad ja kes:

1) sellel tööalal õiendanud meistriksami käesoleva seaduse alusel;

2) omandanud meistrikutse Tööstuslike koolide seaduse § 41. (RT 1 — 1926) või Tallinna tehnikumi põhikirja § 32. (RT 81/82 — 1920) põhjal;

3) omandanud meistri kutse Vene riigis enne 15/28. novembrit 1917;

4) omandanud õppinud töölise (selli) kutse enne 15/28. novembrit 1917 ning kuni käesoleva seaduse maksmahakkamiseni vähemalt viie aasta jooksul omal alal töötanud, või

5) omandanud meistri kutsetunnistuse, mis on välja antud enne käesoleva seaduse maksmahakkamist mõne töösturite või meistrite organisatsiooni või tööstus- või käsitöetevõtte valdaja poolt ja kui tööstusamet selle tunnistuse andmise põhjendatuks loeb.

§ 4. Meistril on õigus õpetada tööstusõpilasi.

§ 5. Meister võib tööstusametiga loal õpilasi juhtida ka oma tööala sugulasaladel, millised määrab tööstusliku kutseoskuse nõukogu. Meistril ei ole tarvis tööstusametiga luba õpilaste õpetamiseks sugulasaladel, kui ta juures töötab vastaval sugulasalal meister või õppinud töölise.

§ 6. Meistriksami võib õiendada õppinud töölise, kes vähemalt kolm aastat omal alal töötanud.

Vastava kutselise õppeasutuse haridusega isikule võib tööstusliku kutseoskuse nõukogu meistriksami õiendamiseks anda soodustusi eelkutsu (õppinud töölise) ja õppeaja suhtes, kusjuures aga kutse taotleja peab olema vähemalt kolm aastat töötanud vastaval alal või juhtinud tööstusettevõtet.

§ 7. Korraldused eksami korra, nõutavate ainete ja teadmiste ulatuse ning meistritunnistuse andmise korra kohta töötab välja tööstusliku kutseoskuse nõukogu ja paneb maksma Hariduse- ja sotsiaalminister.

Eksamimaksu suuruse määrab tööstusliku kutseoskuse nõukogu. Eksamimaks ei tohi tõusta üle 50 krooni.

Eksamimaksu maksab eksamialune ainult üks kord.

III. Õppinud töölised.

§ 8. Õppinud tööliseks vastaval tööalal loetakse isik, kes registreeritud tööstusametis juures ja kes:

1) õiendanud õppinud töölise kutseeksami käesolevas seaduses ettenähtud korras;

2) lõpetanud tööstuskooli (RT 1 — 1926);

3) omandanud õppinud töölise (selli) kutse Vene riigis enne 15/28. novembrit 1917, või

4) omandanud õppinud töölise kutsetunnistuse, mis on välja antud enne 1. jaan. 1930 mõne töösturite või meistrite

organisatsiooni või tööstusettevõtte valdaja poolt.

§ 9. Õppinud töölisel on õigus ise- seisvalt õpetada tööstusõpilasi ettevõttes, kus ei ole üle kolme töölise, õpilased ühes arvatud.

§ 10. Õppinud töölise kutseeksami võib õiendada tööstusõpilane õppeaja mõ- dumisel, kui ta avalikõigusliku tööstusõpi- laste kooli või selle aset täitvad avalikõi- guslikud kursused on lõpetanud.

Kui eksamineeritav on õppinud kohas, kus ei ole tööstusõpilaste kooli või sellele vastavaid kursusi, siis võib tööstusõpilane tulla eksamile ka ilma, et ta oleks lõpetanud tööstusõpilaste kooli või sellele vasta- vad kursused.

§ 11. Kolme aasta kestel, arvates käesoleva seaduse maksamahakkamisest, on isikul, kes ei ole täitnud § 10. ettenäh- tud tingimusi, õigus õiendada õppinud töö- lise eksami, kui nad on töötanud ühel alal vähemalt 4 aastat või sama aja kestel juh- tinud tööstusettevõtet sel alal.

§ 12. Korraldused eksami korra, nõu- tavate ainete, oskuse ja teadmiste ulatuse ning õppinud töölise tunnistuse andmise korra kohta töötab välja tööstusliku kutse- oskuse nõukogu ja paneb maksma Hari- duse- ja sotsiaalminister.

Eksamimaksu stuuruse määrab tööstus-liku kutseoskuse nõukogu. Eksamimaks ei tohi tõusta üle 10 krooni.

Eksamimaksu maksab eksamialune ain- nult üks kord. Eksamimaksu tasub ette- võtja, kelle juures õpilane õppuse lõpetas.

IV. Tööstusõpilased.

§ 13. Tööstusõpilaseks loetakse alg- koolikohuse täitnud isik, kes astunud õppe- lepingu põhjal tööstusettevõttesse käesole- vas seaduses ettenähtud tööala kutseoskuse õppimiseks.

§ 14. Tööstusõpilasi võib pidada töös- tusettevõttes, kus praktilise kutseoskuse õppimine ja vastavatel tehnilistel abinõu- del praktiseerimine võimalik ja kus tege- lik tööjuhataja omab inseneri, meistri või õppinud töölise (§ 9) kutse alal, millel teostub õpilaste õpetamine, ühe aasta kes- tel, arvates käesoleva seaduse maksma- hakkamise päevast, võib tööstusliku kutse- oskuse nõukogu oma äranägemisel lubada õppelepingu sõlmimist ettevõttes, mille val- daja või tegelik tööjuhataja omal erialal on vähemalt kuus aastat isiklikult töötanud või sama aja kestel juhtinud tööstusette- võtet sel alal, kuigi ta ei oma meistri ega õppinud töölise kutset.

§ 15. Õppeleping sõlmitakse kirjali- kult ja peab sisaldama järgmist:

- 1) lepingu sõlmimise aeg ja koht;
- 2) lepingut sõlmivate poolte nimed;
- 3) õpitava tööala lähem nimetus;
- 4) õppeaja algus ja selle kestus;
- 5) prooviaja kestus piirides 1—3 kuud;
- 6) tööstusettevõtte valdaja kohustused õpilase vastu õpetusliku külje suhtes;
- 7) palgatingimused ja maksutähtajad, samuti ka korteri ja toitluse tingimused, kui viimased muretsetakse ettevõtte val- daja poolt;

- 8) õpilase kohustused;
- 9) päevade arv, mis õpilasele antakse iga aasta kestel oma tarviduste täitmiseks, peale pühapäevade, pühade ja kooliskäi- mise aja, kusjuures tööstusliku kutseoskuse nõukogu võib määrata selliste päevade alam- ja ülemmäära.

§ 16. Õppeaeg ei või kesta üle 4 aasta. Õpilasele annab ettevõtte valdaja õppeaja lõpetamise kohta tunnistuse.

§ 17. Paragrahv 15 p. 5 nimetatud prooviaja kestel võib üks või teine pool lõ- petada lepingu põhjusi nimetamata; proovi- aeg arvatakse õppeaja hulka.

§ 18. Kui õppelepingut ei lõpetata prooviaja kestusel (§ 17), siis peab töös- tusettevõtte valdaja saatma poolte allakir- jutatud õppelepingu kolmes eksemplaris kohaliku tööoskuseametile registreerimiseks ühes arstitunnistusega õpilase tervisliku kõlblikkuse kohta vastava tööala õppimi- seks.

Arstitunnistus õpilase kõlblikkuse kohta vastaval kutsealal õppimiseks võetakse enne prooviaja algust.

Lepingu registreerimata jätmise korral teatatakse hiljemalt 15 päeva jooksul mõle- matele pooltele tööoskuseametile sellekohane motiveeritud otsus.

§ 19. Õpilast ei või rakendada töödele, mis ei ole seotud tööstuses tehtavate töö- dega või ei vii teda edasi tööstusala oskuse õppimisel.

§ 20. Õpilasele antakse lepingu sõlmi- misel tööstusettevõtte valdaja poolt testaat- raamat, mille vormi kinnitab tööstusliku kut- seoskuse nõukogu ja kuhu märgitakse töös- tusettevõtte valdaja poolt õpilase õppimis- käik.

§ 21. Kui õpilane õpib tööala oma va- nemate või eestkostjate juures, siis langeb ära lepingu sõlmimise nõue; õppevahekor- rast tuleb teatada kohaliku tööoskuse- ametile.

§ 22. Õpilase üleminekul ühest töös- tusettevõtetest teise võetakse arvesse õppe- aeg eelmises tööstuses ainult siis, kui selle ettevõtte valdaja või kohaliku tööoskuse- ameti poolt on tehtud märkus testaat- raa- matusse õppevahekorra lõpetamise üle.

§ 23. Õppeleping lõpeb enne õppeaja lõppu:

1) kui mõlemad pooled nõusoleku avaldavad;

2) kui tööstusettevõtte valdajalt võetakse õigus õpilasi pidada, ja

3) kui töökuseamet tunnistab mõjuvaks põhjuseks asjaolu, millega üks pooltest põhjendab õppelepingu lõpetamise vajadust.

§ 24. Kui õppeleping on mõjuval põhjusel lõppenuks tunnistatud (§ 23) lepingu rikkumise pärast kas ettevõtte valdaja või õpilase poolt, võib kahjusaaja kohtu teel kahjutasu nõuda.

V a r i a n t: I lõige võtta vastu järgmiselt: „Kui õppeleping on mõjuval põhjusel lõppenuks tunnistatud (§ 23) lepingu rikkumise pärast kas ettevõtte valdaja või õpilase poolt, siis on lepingut rikkunud pool kohustatud maksma teisele poolele selle nõudmisel — ettevõtte valdaja 75 krooni ja õpilane 25 krooni.

Eelmises lõikes tähendatud kahjutasu nõudmise õigus kustub kuu möödumisel, arvates päevast, millal õppelepingu lõpetamise otsus seaduslikku jõusse on astunud.

Tasunõudmised kahjude eest, mis tekkinud ühele lepinguosalisele teise süü läbi väljaspool lepingu tingimusi, lahendab kohus üldises tsiviilseadustes ettenähtud korras.

§ 25. Igast õppelepingu lõppemisest ja lõpetamisest on ettevõtte valdaja kohustatud teatama kohalikele töökuseametile 15 päeva kestel, arvates lepingu vahekorra lõppemise päevast.

§ 26. Kui tööstusõpilane on omandanud kutseoskuse enne õppelepingus ettenähtud õppeaja lõppu, siis võib töökuseamet, ära kuulates tööstusettevõtte valdaja või juhataja arvamise, lubada tööstusõpilast eksamile ja eksami õiendamise korral lubada õppelepingu lõpetamist.

§ 27. Õppelepingud on tempelmaksust vabad.

V. Töökuseametid.

§ 28. Linnades, kus tööstusliku kutseoskuse nõukogu selle tunnistab tarvilikuks, kutsutakse ellu tööstusliku kutseoskuse puutuvate küsimuste lahendamiseks ja otsustamiseks kutseoskuse nõukogu poolt antud iuhnõõride alusel kohalikud töökuseametid, millistele kuuluvate ringkondade piirid määrab kutseoskuse nõukogu.

Eriti on töökuseameti ülesandeks:

1) eksamite korraldamine ja oskustunnistuste andmine;

2) meistrite ja õppinud tööliste registreerimine;

3) tööstusõpilaste ja õppelepingute registri pidamine;

4) õppelepingu rikkumise kohta esitatud kaebuste lahendamine;

5) õppekohtade juhatamine õpilaseks astuda soovijaile;

6) ettevõtte valdajale õpilaste pidamise keelamine, kui õpilane ettevõttes satub kõlblusvastastele mõjudele;

7) ettevõtte valdajale õpilaste pidamise keelamine, kui ettevõtte valdaja või tegelik tööjuhataja, kes õpilastega kokku puutub, põeb kroonilist või parandamatut haigust, mis õpilasele võib kardetavaks saada. Vastavate haiguste nimekirja seab kokku Tervishoiu-hoolekande valitsus;

8) ettevõtte valdajale õpilaste pidamise keelamine oma äranägemisel, kui ettevõtte valdajat või tegelikku tööjuhatajat kohtulikult karistatakse õiguste piiramisega;

9) ettevõtte valdajale õpilaste pidamise keelamine või nende arvu piiramine ettevõttes, kui valdaja saadab eksamile korduvalt nõrgalt ettevalmistatud õpilasi, samuti ka siis, kui õpetamine sünnib puudulikult ja töökuseameti korduvate hoiatuste peale ei tule parandusi;

10) ettevõtte valdajale õpilaste pidamise keelamine, kui ettevõtte valdaja või tegelik tööjuhataja korduvalt rikub käesolevat seadust või selle põhjal antud määrusi, samuti õppelepinguid;

11) loaandmine õppinud tööliste eksami õiendamiseks enne kindlaksmääratud õppeaja lõppu.

§ 29. Eelmises paragrahvis ettenähtud õpilaste pidamise keelamine võib olla ajutine või jäädav, kuid p. p. 9. ja 10. põhjal võib õpilaste pidamist esimest korda keelata mitte enam kui kolmeks aastaks.

§ 30. Töökuseameti otsuste vastu võib kaebust tõsta tööstusliku kutseoskuse nõukogule kuu aja jooksul töökuseameti otsuste teadaandmise päevast arvates. Kaebused esitatakse töökuseametile, kes kaebuse ühes asja kohta käivate andmetega edasi saadab tööstusliku kutseoskuse nõukogule.

§ 31. Töökuseamet koosneb tööstusõpilaste- või tööstuskooli juhatajast kui esimehest — Hariduse- ja sotsiaalministri määramisele ja tööstusliku kutseoskuse nõukogu poolt määratud kahest alalisest liikmest — üks ettevõtjate ning üks tööliste hulgast.

Eksami korral täiendatakse töökuseameti koosseisu kolme ajutise liikmega, keda nimetab iga tööala jaoks eraldi (§ 35 p. 1) tööstusliku kutseoskuse nõukogu; need

peavad olema selle tööala meistrid, õppinud töölised või eriasjatundjad, millel sünnib eksamineerimine. Igale liikmele määratakse asemik. Alaliste liikmete ja nende asemikute volitused kestavad kolm aastat.

Täiendatud tööskuseameti koosolek on seaduslik, kui sellest osa võtab vähemalt neli liiget. Otsused tehakse häälteenamusega. Häälte poolekslangemisel on maksev otsus, mille poolt hääletas tööskuseameti juhataja.

§ 32. Küsimuste arutamise koha ja aja kohta saadab tööskuseamet teate asjaosalistele pooltele. Pooltel on õigus tööskuseametile kirjalikke seletusi anda ning küsimuse arutamisel suusõnaliste seletustega esineda.

Tööskuseametil on õigus kutsuda asjatundjaid osa võtma oma istungitest sõnaõigusega.

§ 33. Tööskuseameti kulud nähakse ette Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi eelarves.

§ 34. Tööskuseametil on oma pitser.

VI. Tööstusliku kutseoskuse nõukogu.

§ 35. Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi juurde asutatakse tööstusliku kutseoskuse nõukogu tööstusliku kutseoskuse küsimuste arutamiseks ja otsustamiseks.

Eriti on tööstusliku kutseoskuse nõukogu ülesandeks:

1) nende tööalade nimekirja koostamine ja täiendamine, millistel õppimine sünnib käesoleva seaduse alusel kokkukõlas käesoleva seaduse § 1.; nimekiri ja selle täiendused avaldatakse Riigi Teatajas ning hakkavad maksma kolme kuu möödumisel, arvates nende väljakuulutamise päevast;

2) õppeaja kestuse määramine iga tööstusala või selle haru kohta;

3) tööskuseametite kodukorra väljatöötamine ja maksmapanemine;

4) meistri ja õppinud tööliste eksamimaksu määramine;

5) tööskuseametite vastu tõstetud kaebuste läbivaatamine ja otsustamine;

6) määruste kavade koostamine ja esitamine Hariduse- ja sotsiaalministri kaudu Vabariigi Valitsusele kinnitamiseks Tööstuslikkude koolide seaduse § 40. alusel;

7) nende isikute nimekirja pidamine, kellele käesoleva seaduse § 14. alusel on antud õpilaste pidamise õigus;

8) juhtnõuandmine tööskuseametitele õpilaste arvu kindlaksmääramisel üksikutes ettevõtetes;

9) õppekontrolli teostamine oma volinikkude kaudu tööstusettevõtetes.

§ 36. Tööstusliku kutseoskuse nõukogu koosneb kuuest liikmest: ühest Hari-

duse- ja sotsiaalministeeriumi, ühest Majanduseministeeriumi, ühest Kaubandus-tööstuskoja IV sektsiooni, ühest Kaubandus-tööstuskoja V sektsiooni ja kahest töölisühingute üleriikliku keskorganisatsiooni esindajast. Viimased kaks Hariduse- ja sotsiaalministri määramisel töölisühingute üleriikliku keskorganisatsiooni poolt esitatud kandidaatide hulgas; juhusel kui töölisühingute üleriikliku keskorganisatsiooni poolt ei esitata kandidaate, määrab viimased kaks nõukogu liiget Hariduse- ja sotsiaalminister oma äranägemise järgi. Kaubandus-tööstuskoja, samuti töölisühingute üleriikliku keskorganisatsiooni esindajad peavad olema mõne tööstusala meistrid, õppinud töölised või mõne tööstusala eriasjatundjad. Nõukogu esimeheks on Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi esindaja.

Esindaja volituse kestuse määrab teda saatev asutus. Igale nõukogu liikmele määratakse asemik.

§ 37. Nõukogul on õigus kutsuda asjatundjaid sõnaõigusega osa võtma oma istungitest.

§ 38. Nõukogu asjaajamise ligem kord määratakse nõukogult vastuvõetud ning Hariduse- ja sotsiaalministrilt kinnitatud kodukorras.

Nõukogu kulud kaetakse Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi eelarves ettenähtud summadest ja ta asjaajamine teostub sama ministeeriumi kaudu.

§ 39. Nõukogu koosolekud on otsusvõimsed, kui neist osa võtab vähemalt pool liikmete arvust, nende hulgas nõukogu esimees. Otsused tehakse lihtsa häälteenamusega. Häälte tasakaalu puhul on juhataja hääel otsustav.

Küsimuste arutamise koha ja aja kohta saadab nõukogu teate asjaosalistele pooltele. Pooltel on õigus anda nõukogule kirjalikke seletusi ning küsimuse arutamisel esineda suusõnaliste seletustega.

§ 40. Nõukogu liikmete päeva- ja sõidurahad tasutakse Hariduse- ja sotsiaalministri poolt kinnitatud määrade järgi.

§ 41. Tööstusliku kutseoskuse nõukogu koosolekute üle peetakse protokoll, millele kirjutavad alla kõik osavõtjad. Ei ole mõni nõukogu liige rahul tehtud otsusega, on tal õigus esitada oma eriarvamine kirjalikult ja nõuda selle protokolleerimist.

Nõukogu protokollid saadetakse seitsme päeva kestel Hariduse- ja sotsiaalministrile. Küsimused, mille kohta Hariduse- ja sotsiaalminister kahe nädala kestel on avaldanud vastulause, tulevad nõukogus uuesti otsustamisele. Nõukogu uus otsus, samuti otsus, mille kohta tähendatud aja

jooksul vastulauset ei ole avaldatud, on lõplik.

Nõukogu lõpliku otsuse peale võib kaevata Riigikohtule administratiivkohtu korras ühe kuu kestel otsuse teadaandmise päevast arvates.

§ 42. Tööstusliku kutseoskuse nõukogul on oma pitser.

§ 43. Tööstusliku kutseoskuse nõukogu ja tööoskuse ameti kirjavahetus, kui ka nende poolt väljaantavad ja nendele esitatakse paberid, on tempelmaksust vabad.

VII. Seaduse maksmahakkamine.

§ 44. Käesolev seadus hakkab mak-
ma 1. juulist 1930. Käesoleva seaduse
maksmahakkamisega kaotavad maksvuse
Vabriku- ja käsitööstuseseaduse (VSK XI k.
II j. 1913. a. väljaanne) §§ 353—385.

SELETUSKIRI.

Vabariigi Valitsuse poolt esitati III Riigikogule meistrite, õppinud tööliste ja tööstusõpilaste seadus. Seadus arutati läbi sotsiaal-, hariduse- ning üldkomisjonis ja esitati Riigikogule vastuvõtmiseks. III Riigikogu aga ei suutnud seadust vastu võtta, seepärast esitas Vabariigi Valitsus selle uuesti IV Riigikogule.

Seadus oli arutamisel üld- ning haridusekomisjonis. Haridusekomisjon, läbi arutades käesoleva seaduse ning sama seaduse juurde esitatud üldkomisjoni paranduse-ettepanekud, ühines suuremalt osalt üldkomisjoni paranduse-ettepanekutega ja motiividega, mis oleksid järgmised.

§ 1. Sõnad: „kokkukõlas käesoleva seaduse § 30 p. 2“ kustutatud, selle asemele tehtud vastav saade § 35. p. 1.: p. 2 ettevõtete alla, kus saadusi valmistatakse, ei kuulu üld- kui ka haridusekomisjoni seletuse järgi põllumajanduslik tööstus.

§ 3. p. 4. juurde lisatud sõnad: „vähemalt viie aasta jooksul“, sest et on soovitatav, et meistikutse taotleja tegelikult oma alal oleks pikema aja jooksul teotsenud.

§ 3. p. 5. juurde lisatud sõnad: „ja kui tööoskuseamet selle tunnistuse andmise põhjendatuks loeb“. See lisandus on selleks, tarvilik, et oleks kontroll meistikutse tunnistuste kohta, kui neid tunnistusi välja on andnud enne käesoleva seaduse maksmahakkamist eraisikud — tööstuse- või käsitöövõtte valdajad.

§ 5. Viimne lisalause redigeeritud järgmiselt: „kui ta juures töötab vastaval sugulasalal meister või õppinud tööline“, sest kui õpilasi võib õpetada õppinud tööline, siis võib seda muidugi teha ka meister.

§ 6. Tekst täpsemalt redigeeritud.

§ 7. Kustutatud sõnad: „kokkuleppel Kaubanduse-tööstusministriga“. Hariduse- ja sotsiaalministri kontroll on küllaline.

§ 8. Redaktsioonilised parandused. Selle paragrahvi p. 4. on sõnad: „enne käesoleva seaduse maksmahakkamist“ asendatud sõnadega: „enne 1. jaan. 1930“, et takistusi teha õppinud tööliste fiktiivsete kutsetunnistuste väljaandmisele.

§ 10. Esimene lõige selgemini redigeeritud. Teises lõikes välja jäetud lisalause: „mil puhul... ulatuses“, sest eksami ulatus võib tööoskuseameti kodukord kindlaks teha.

§ 11. Sõna „vastaval“ asendatud sõnaga „ühel“, et seaduse mõttele kindlamat sisu anda.

§ 12. Kustutatud sõnad: „kokkuleppel Kaubanduse-tööstusministriga.“ V. § 7.

§ 13. Selguse mõttes tehtud parandus, et tööstuseõpilaseks loetakse algkoolikohuse täitnud isik. Sõna „mingisuguse“ asendatud sõnadega: „käesolevas seaduses ettenähtud“, seaduse mõtte täpsemaks väljendamiseks.

§ 14. Kustutatud: „sama aja kestel“, sest et tähendatud kitsendus ei ole oluliselt põhjendatud ja paiskaks segi tekkinud juriidilised vahekorrad. Teised muudatused on tehtud täpsema väljendamise otstarbel.

§ 16. Sõna „antakse“ asendatud sõnadega „annab ettevõtte valdaja“, sest et säärane sõnastus määrab ära isiku, kes on kohustatud välja andma tunnistuse õpilasele.

§ 18. Üldkomisjon oli sõnad „kolmes eksemplaris“ asendanud sõnaga: „ärakirja“, sest tööoskuseametil olevat küllalt sellest, kui temale õppelepingu ärakiri esitatakse, kuna lepingu eksemplari poolte kätte peavad jääma. Haridusekomisjon, leides, et niikuinii tulevad lepingud kolmes eksemplaris teha, ja et loomulikum oleks, kui ka pooltel oleksid käes tööoskuseameti poolt kinnitatud lepingud, ei ühinenud üldkomisjonis tehtud parandusega, vaid võttis vastu § 18. valitsuse redaktsioonis, võttes klambritesse „§ 15. p. 5.“ asemele saate „§ 17“.

§ 23. Kustutatud sõna: „vahekord“, sest et juriidiline vahekord võib poolte vahel edasi kesta ka pärast õppelepingu lõppemist. Punkt 1. selguse mõttes redigeeritud järgmiselt: „Kui mõlemad pooled selleks nõusoleku avaldavad.“ Punkt 3. juurde lisatud redaktsioonis: „Kui tööoskuseamet tunnistab mõjuvaks põhjuseks asjaolu, millega üks pooltest põhjendab õppelepingu lõpetamise vajadust.“ Niisugune määrus on tingitud sellest, et seaduses võimatu on ette näha kõiki neid juhtumisi, mis õppelepingu lõpetamiseks põhjust võivad anda.

Sellepärast on tarvilik, et kompetentsel asutusel — töökuseametil — õigus oleks mõjuval põhjusel õppelepingut lõpetada. Üldised alused, millel tsiviilõigus võimaldab lepingute lõpetamist poolte vahel, ei ole kohaldatavad neis tihedais vahekordis, mis valitsevad ettevõtja ja õpilase vahel.

§ 24 (endised §§ 24—26). Ühenduses määrusega, mis § 23. p. 3. vastu võetud, tulid lihtsustada §§ 24.—26. määrused. Nende viimaste määruste sisu võeti kokku uues paragrahvis (§ 24). Selles uues paragrahvis on ette nähtud kord, kuidas ja missugustel alustel kahjusaja pool kahjutasu nõudmist teostada võib. Seejuures on kahjutasu ülemmäär (75 ja 25 kr.) ära jäetud, sest et üksikuil juhtumisel oleks säärane ülemmäär maksvus ülekohtune.

Haridusekomisjonis tegi Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi esindaja ettepaneku, jätta ära esimese lõike viimne lause: „võib kahjusaja kohtu teel kahjutasu nõuda“; selle asemele võtta: „siis on lepingut rikkunud pool kohustatud maksuma teisele poolele selle nõudmisel — ettevõtte valdaja 75 kr. ja õpilane 25 kr.“

See ettepanek sai ühepalju häali poolt ja vastu ja tuleb Riigikogule otsustamiseks variandina.

§ 25 (end. § 27). Sõna „ettevõtja“ asendatud sõnadega „ettevõtte valdaja“. Teatamise kohustus laiendatud ka sellele juhtumisele, kui õppelepingu tema lõpu tähtaja kättejätmisel lõpeb.

§ 28 (end. § 38). Tehtud redaktsioonilised parandused. Kustutatud sõna „kohalikk“ kui liigne.

§ 31 (end. § 41). Üldkomisjonis oli esimeses lõikes seatud üles nõudmine, et töökuseameti liige tööliste hulgast oleks õppinud tööline. Haridusekomisjon ei ühinenud üldkomisjoni ettepanekuga, leides, kui säärast nõudmist ei ole liikme kohta ettevõtjaist, siis ei peaks olema ka säärast nõudmist liikme vastu tööliste hulgast, ja kustutas sõna „õppinud“.

Juurde lisatud kolmas lõige, milles täiendatud töökuseameti koosoleku asjaajamise kord ette nähtud.

§ 32 (uus). See paragrahv on uus ja on redigeeritud otstarbega, et garanteerida asjaosaliste poolte õigusi nende asjade arutamisel töökuseametis.

§ 33 (end. § 41. 3. lõige). Sõna „vastava“ asendatud sõnadega „Hariduse- ja sotsiaal“.

§ 35 (end. § 30). P. 1. pärast sõnu „käs oleva seaduse alusel“ võetud sõnad: „kokkukõlas käs oleva seaduse § 1.“ P. 6. sõnad: „vastavas korras“ asendatud sõna-

dega „Hariduse- ja sotsiaalministri kaudu“. P. 7: Parandatud ekslik saade § 15-le.

§ 36 (end. § 31). Valitsuse poolt oli täiendav ettepanek, 9-liikmelise nõukogu asemele võtta 7-liikmeline. Üldkomisjon vähendas tööstusliku kutseoskuse nõukogu koosseisu 6 peale, neist: kaks valitsuse esindajat — juhatajana Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi esindaja ja liikmena Majanduseministeeriumi esindaja, kaks ettevõtjate esindajat — kaubanduse-tööstusekoja ettepanekul ja kaks tööliste esindajat — töölisorganisatsioonide ettepanekul. Juhul, kui töölisorganisatsioonid keelduvad kandidaate esitamast, seda võib oletada, kuna eraorganisatsioonid kohustada ei saa, määrab viimased kaks nõukogu liiget Hariduse- ja sotsiaalminister. Juurde lisatud nõudmine, et ettevõtjate ja tööliste esindajad oleksid mõne tööstuseala meistrid, õppinud töölised või eriasjatundjad.

Haridusekomisjon võttis vastu paranduse, mille järgi nõukogu koosneks kahest töölisühingute üleriikliku keskorganisatsioonide esindajast.

§ 38 (end. § 33). Ära märgitud, kes koostab ja kes kinnitab nõukogu kodukorra.

§ 39 (end. § 34). Juurde lisatud 2. lõige vastavalt § 32. eeskirjale.

§ 41 (end. § 36). Ümber redigeeritud 2. ja 3. lõige selleks, et kaebuste korda kindlaks määrata.

§ 43 (uus). Tööstusliku kutseoskuse nõukogu ja töökuseamet on oma sisu järgi asutused hariduse ja kutseoskuse levitamiseks ja sellepärast peaks nende kirjavahetus, nende poolt väljaantavad ja neile esifatavad paberid tempelmaksust vabad olema.

§ 44 (end. § 43). Kustutatud sõnad: „kolm kuud pärast ta väljakuulutamist Riigi Teatajas“ ja selle asemele võetud: „1. juulist 1930.“ § 44 valitsuse ettepanekust kustutatud kui üleaarne, sest Vabariigi Valitsusel on määruste andmise õigus olemas juba põhiseaduse alusel.

167.

Üldkomisjoni ettepanek. NOTARIAALSEADUSE §§ 288, 292 JA 293 MUUTMISE SEADUS.

Notariaalseaduse §§ 288, 292 ja 293 muudetakse ja pannakse maksuma järgmises redaktsioonis:

§ 288. Kinnistusjaoskonnas on ülem, tarviduse järgi üks või kaks sekretäri ja abisekretäri ning tarviline arv kantselei-ametnikke. Linnade kinnistusjaoskonda-

des, kus kinnistamisasjade arv väike, võib sekretäri ja abisekretäri amet ära jääda.

§ 292. Kinnistusjaoskonna sekretärid nimetatakse ametisse ja vallandatakse ametist Kohtu- ja siseministri poolt kinnistusjaoskonna ülema ettepanekul ja abisekretärid — kinnistusjaoskonna ülema poolt.

§ 293. Sekretäri surma, haiguse või ametist vallandamise või kõrvaldamise korral täidab ajutiselt ta kohuseid abisekretär. Abisekretäril on õigus kinnistusjaoskonna ülema sellekohase korralduse põhjal täita sekretäri kohuseid ka sekretäri ametikohustel oleku ajal.

Tööjaotuse sekretäride vahel määrab Kohtu- ja siseminister kinnistusjaoskonna ülema ettepanekul.

SELETUSKIRI.

Üldkomisjon ühineb Vabariigi Valitsuse ettepaneku seletuskirjaga.

Üldkomisjon on Vabariigi Valitsuse ettepanekus teinud ainult redaktsioonilisi muudatusi.

Üldkomisjon esitab eelnõu Riigikogule vastuvõtmiseks.

168.

Redaktsiooni komisjoni

ETTEPANEK.

(Pealkiri vt. lisa nr. 167.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette, võtta vastu „Notariaalseaduse §§ 288, 292 ja 293 muutmise seaduse“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt III lugemisel vastuvõetud kujul järgmiste muudatustega:

1. § 292 võtta järgmiselt: „§ 292. Kinnistusejaoskonna sekretärid nimetab ametisse ja vallandab ametist Kohtu- ja siseminister kinnistusejaoskonna ülema ettepanekul ja abisekretärid — kinnistusejaoskonna ülem.“

2. § 293. esimene rida võtta järgmiselt: „§ 293. Sekretäri surma, haiguse, ametist vallandamise“.

169.

Üldkomisjoni ettepanek.

OOPIMUMI JA TEISTE UIMASTAVATE AINETE SISSE- JA VÄLJAVEO NING MÜÜGI SEADUS.

§ 1. Suitsetamiseks ümbertöötatud oopiumi sisse- ja väljavedu on keelatud.

§ 2. Ümbertöötamata oopiumi, morfiimi, heroini ja teisi enam kui 0,2% morfiini või 0,1% heroini sisaldavaid oopiumi-

preparaate, kookalehti, kokaiini ja enam kui 0,1% kokaiini sisaldavaid preparaate võib sisse ja välja vedada ainult tervishoiu- ja hoolekandevalitsuse poolt väljaantavate lubade põhjal.

Tervishoiu- ja hoolekandevalitsusel on õigus oma määrustega täiendada eelmises lõikes loetletud ainete nimestikku teiste uimastavate ainetega.

Sisse- ja väljavedu tuleb teostada kolme kuu jooksul loa väljaandmise päevast arvates, millise aja möödumisel kaotavad maksvuse antud load. Sisse- ja väljaveolubasid ei tohi keegi üle anda teisele isikule või asutisele.

§ 3. Paragrahv 2 nimetatud uimastavate ainete ja preparaatide sisse- ja väljaveolubasid kaubandus- ja farmatseutiliseks saadusteks ümbertöötamise otstarbeks antakse ainult niisugustele firmadele ja isikutele, kes nendest valmistavad arstlikke vahendeid või kellel on õigus kaubelda I järgu mürgiste ja kangemõjuliste ainetega. Enne loaandmist selgitatakse palve esitaja elukutse, isiklik ustavus ja loa vajadus.

Load § 2 nimetatud uimastavate ainete ja preparaatide müügiks antakse ainult üheaastase tähtajaga.

§ 4. Loasaamise palves tähendatakse, mis otstarbeks uimastav aine või preparaat sisse või välja veetakse, missugustes ruumides teda hoitakse, müüakse ja ümbertöötatakse.

§ 5. Paragrahv 2 nimetatud aineid ja preparaate lubatakse välja saata ainult niisugustele firmadele või isikutele, kes on sisseveomaal saanud vastava loa ülalnimetatud uimastavate ainete ja preparaatide ostmiseks.

§ 6. Paragrahv 2 nimetatud uimastavate ainete ja preparaatide sisse- ja väljavedu sünnib Tallinna tolliameti kaudu. Tallinna tolliamet teatab tervishoiu- ja hoolekandevalitsusele sisse- või väljaveo teostanud firma või isiku nime, uimastava aine hulga ja kust ning kellelt uimastav aine on sisse veetud või kuhu ja kellele see on välja veetud.

§ 7. Oopiumi ja muid § 2 nimetatud uimastavaid aineid ja preparaate tuleb hoida lukustatud kappides või ruumides, lahus teistest ainetest.

§ 8. Firmad ja isikud, kel õigus § 2 tähendatud ainetega kaubelda, võivad neid aineid müüa ainult apteekidele ja isikutele või asutistele, kellele tervishoiu- ja hoolekandevalitsus andnud vastava loa.

Tervishoiu- ja hoolekandevalitsus annab load oopiumi ja teiste uimastavate ainete muretsemiseks isikuile, kes vajavad neid aineid ja preparaate teaduslikuks ots-

tarbeks, kui eriharidus ja isiklik ustavus kindlustab, et neid aineid ei tarvitata kurjasti. Samuti antakse need load ka § 3. tähendatud firmadele ja isikutele. Load antakse tähtajaga mitte üle ühe aasta.

Apteekidel on õigus § 2. nimetatud aineid ja preparaate muretseda ilma loata, kuid välja anda tohivad apteegid neid aineid ja preparaate ainult arstitähaga arstlikuks otstarbeks, silmas pidades maksvaid seadusi ja määrusi.

§ 9. Apteekidel, firmadel ja isikutel, kellele on antud õigus oopiumi ja teiste uimastavate ainete ja preparaatidega kaubelda, peavad olema tervishoiu- ja hoolekandevalitsuse poolt kinnitatud nõorraamatud nende ainete ja preparaatide saamise ja väljaandmise registreerimiseks ning nende kohta aruandmiseks.

Isikutel, kes on saanud oopiumi või teisi uimastavaid aineid ja preparaate teaduslikuks uurimiseks, tuleb nende ainete tarvitamise kohta raamatut pidada.

Käesolevas paragrahvis tähendatud raamatute vorm, kui ka nende pidamise ja aruandmise kord määratakse Hariduse- ja sotsiaalministri määrusega.

SELETUSKIRI.

Üldkomisjon muutis paragrahvide järjekorra. §§ 1—6 käsivad oopiumi ja teiste uimastavate ainete sisse- ja väljavedu, § 7 nende ainete hoidmist, § 8 ainete müüki sisemaal ja § 9 aruandmist ja raamatupidamist.

§ 2. on täiendatud uue lõikega, mille järgi tervishoiu- ja hoolekandevalitsusel õigus on paragrahvi esimeses lõikes tähendatud ainete nimestikku täiendada teiste ainete, kui tarvidus peaks tekkima mõne uimastava aine kohta seaduses ettenähtud korda maksma panna või kui selleks rahvusvaheliselt kokku lepatakse.

§ 6. järgi võib käesoleva seaduse alla käivate uimastavate ainete sisse- ja väljavedu sündida ainult Tallinna tolliameti kaudu. Kui neid aineid sisse või välja veetakse läbi teiste piiripunktide (Valk, Narva), peavad nad väljavedamisel olema ära antud Tallinna tolliametis, sissevedamisel võidakse neid välja anda ainult Tallinna tolliametis.

§ 8. järgi võib sisemaal müüa uimastavaid aineid eriloata apteekidele, kes neid välja anda võivad apteegi seaduses ettenähtud korras. Kõik teised isikud ja asutised, kes seaduse järgi neid aineid õigustatud muretseda, peavad olema varustatud tervishoiu- ja hoolekandevalitsuse lubadega.

Valitsuse eelnõu § 10 kustutati, kuna

seadus kahel konkreetjuhtumisel (§§ 2 ja 9) juba määruseandmise õiguse Hariduse- ja sotsiaalministeeriumile annab, teisest küljest aga endastmõistetav on, et seaduse täitmiseks ministeeriumil õigus on juhtnõore anda. Samuti võib põhiseaduse järgi Vabariigi Valitsus anda seaduse täitmiseks määrusi.

Üldist määruseandmise õigust Hariduse- ja sotsiaalministeeriumile anda ei peetud otstarbekohaseks.

Teised parandused on redaktsioonilist laadi.

170.

Redaktsiooni komisjoni ETTEPANEK.

(Pealkiri vt. lisa nr. 169.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette, võtta vastu „Oopiumi ja teiste uimastuseainete ja -preparaatide sisse- ja väljaveo ning müügi seaduse“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt III lugemisel vastuvõetud kujul järgmiste muudatustega:

1. Pealkiri võtta järgmiselt: Oopiumi ja teiste uimastuseainete ja -preparaatide sisse- ja väljaveo ning müügi seadus.

2. § 2. esimene lõige, viimne rida: väljaveo, p. o. antavate.

3. § 2. kolmanda lõike algus võtta järgmiselt: „Sisse- ja väljavedu peab teostuma kolme kuu jooksul, arvates loaandmise päevast“, j.n.e.

4. § 3. algus võtta järgmiselt: „§ 3. Paragrahv 2. loendatud uimastuseainete ja -preparaatide sisse- ja väljaveolubasid kaubanduse- ja farmatseudilisteks saadusteks“ j.n.e.

5. § 3. teine lõige võtta järgmiselt: Load § 2. loendatud uimastuseainete ja -preparaatide müügiks antakse ainult aastase tähtajaga.

6. § 4 võtta järgmiselt: § 4. Loasaaamise palves tähendatakse, mis otstarbeks uimastuseaine või -preparaat sisse või välja veetakse, milliseis ruumes see hoitakse, müüakse ja ümber töötatakse.

7. § 5 võtta järgmiselt: § 5. Paragrahv 2. loendatud aineid ja preparaate lubatakse saata välja ainult niisugustele firmadele või isikuile, kes sisseveomaal on saanud vastava loa eelnimetatud uimastuseainete ja -preparaatide ostmiseks.

8. § 6. algus võtta järgmiselt: § 6. Paragrahv 2. loendatud uimastuseaineid ja -preparaate veetakse sisse ja välja Tallinna tolliameti kaudu.

9. § 8. kolmas lõige, teine rida: kustutada sõna „ilma“.

10. § 9. teine lõige võtta järgmiselt: Isikud, kes on saanud oopiumi või teisi uimastuseaineid ja -preparaate teaduslikuks uurimiseks, on kohustatud nende ainetete tarvitamise kohta pidama raamatut.

11. § 9, kolmas lõige, esimene rida: pärast sõna „vorm“ kustutada koma.

171.

Üldkomisjoni ettepanek.

PEREKONNANIMEDE MUUTMISE SEADUS.

§ 1. Eesti Vabariigi kodanikkude palvel võib Kohtu- ja siseminister otsustada muuta nende perekonnanimesid, kui selleks on mõjuvaid põhjusi, nagu: nime halb või labane tähendus, võõrkeelne kuju, halb kõla, soov eristada nime, kui ta on liiga laialt tarvitusel, või soov alal hoida sugukonnanime.

Alla 18-aastase kodaniku perekonnanime ei või muuta ilma tema vanemate ja olemasolevate eestkostjate nõusolekuta, missugust nõusolekut eestkostja võib avaldada ainult vaestelastekohtu loal.

Abielus olija perekonnanime ei või muuta ilma teise abikaasa nõusolekuta.

§ 2. Nimemuutmise sooviavaldus esitatakse kirjalikult ühes järgmiste lisadega:

1) tunnistus kodakondsuse ja perekonnaseisu kohta;

2) ametlikud teatised selle kohta: kus sooviavaldaja sünd ja abielu on kantud perekonnaseisu-raamatusse, kus peetakse tema kohta perekonnaseisu-registrit palve esitamise ajal ja kus on tema alaline elukoht;

3) kui sooviavaldaja on noorem kui 18 aastat — vanemate ja olemasolevate eestkostjate nõusoleku avaldus; kui sooviavaldaja on abielus — tema abikaasa nõusoleku avaldus; kui sooviavaldajal on alla 18-aastasi lapsi, kellele on määratud eestkostja, — siis selle eestkostja nõusoleku avaldus, ja

4) Riigi Teataja kuulutuste (§§ 3 ja 4) raha, maksvate takside alusel, ja peale selle 5 krooni nimemuutmise registreerimise kuludeks.

Sooviavalduses peab olema öeldud, missugust nime paluja senise nime asemele soovib, ja esile toodud nimemuutmise põhjused.

Sooviavalduse esitajateks alla 18-aastase kodaniku nimel võivad olla ühiselt mõlemad vanemad või — vaestelastekohtu loal — kõik eestkostjad.

§ 3. Kui Kohtu- ja siseminister arvab nimemuutmise põhjused mõjuvateks (§ 1),

siis kuulutab ministeerium sooviavaldusest paluja kulul Riigi Teatajas, üles kutsudes asjast huvitatud isikuid kolme kuu jooksul kirjalikult teatama oma vaidlusi kavatsetava nimemuutmise vastu. Kui Kohtu- ja siseminister ei pea palves esiletoodud põhjusi nimemuutmiseks mõjuvateks, siis jätab ta palve tagajärjeta, millest palujale teatakse, andes viimasele tagasi eelmises par. (§ 2) p. 4 ettenähtud tasud.

Vaidlused, mis on esitatud pärast kolme kuu möödumist, jäetakse tähele panemata.

§ 4. Pärast vastuvaidluse tähtaja (§ 3) möödumist vaatab Kohtu- ja siseminister läbi saanud vastuvaidlused ja otsustab nimemuutmise sooviavalduse, missugune otsus teatakse palujale kui ka vastuvaidlejatele, kelle vaidlus on jäänud tagajärjetuks. Otsuse peale kaebamise õigus on palujal ja isikutel, kes tähtjal (§ 3) on esitanud vastuvaidluse kuivõrt nende soovid ning vaidlused on jäänud tagajärjeta.

Juhul, kui nimemuutmise palve otsustatakse eitavalt, saab paluja tagasi § 2 p. 4 ettenähtud tasud, kuivõrt neid pole kasutatud kuulutuse avaldamiseks eelmise par. (§ 3) põhjal.

§ 5. Jõusseastunud otsus perekonnanime muutmise kohta avaldatakse paluja kulul Riigi Teatajas ja teatakse ära kirja näol vastavale perekonnaseisuametile, politseile ja omavalitsusele, nime muutmiseks perekonnaregistris.

Nimi loetakse muudetuks muutmise sissekandmisega perekonnaseisu-registrisse.

§ 6. Nime muutus maksab ka abikaasa ja alla 18-aastaste vallaliste laste kohta, üle 18-aastaste laste kohta aga ainult siis, kui nad on ühinenud vanema sooviavaldusega, missuguse ühinemise teade peab esitama enne nimemuutmise otsustamist (§ 4), kinni pidades § 1 3 lõike eeskirjast.

§ 7. Käesoleva seaduse maksmahakamisega kaotab maksvuse Seadusandlise delegatsiooni poolt 17. det. 1919. a. vastuvõetud Perekonnanime muutmise seadus (RT 2/3 — 1920).

§ 8. Riigikohus lõpetab perekonnanime muutmise asjade toimetamise ja saadab Kohtu- ja siseministrile kõik tema käes olevad lõpetatud asjad — alalhoidmiseks, pooleli olevad asjad aga — toime- tuse jätkamiseks.

SELETUSKIRI.

Üldkomisjon ühineb Vabariigi Valitsuse ettepaneku seletuskirjas toodud põhjendustega.

Üldkomisjonil oma poolt on seletada järgmist:

Vabariigi Valitsuse ettepaneku § 1. teisest lõikest kustutati teine lause, kuna tarvilikuks ei peetud, et alla 18-aastased abielunaised peaksid oma nõusoleku andmisel rippuvad olema vaestelastekohtu poolt määratud erilisest nõuandjast. Teiselt poolt tuleb sääraseid juhtumisi väga harva ette ja sellel nõudmisel olulist tähtsust ei ole.

Parema järjestuse mõttes paigutati § 1. teine lõige kolmandaks lõikeks.

§ 2. p. 2. kustutati isikutunnistuste väljaandmise koha teatamise nõudmine, kuna uue isikutõestamise ja liikumise seaduse järgi ei ole kodanikule isikutunnistuse võtmine üldiselt kohuslik.

Kokkukõlas § 2. p. 2. tehtud parandusega kustutati ka § 5. esimese lõike lõpus sõnad „ning isikutunnistuses“.

§ 3. alul võeti „Kui Kohtu- ja siseminister arwab“ pro „Kui Kohtu- ja siseminister tunnustab“, sest siin on tegemist ministri esialgse kaalutlusega, mida ta palve lõplikul otsustamisel muuta võib.

Üldiselt peaks minister perekonnanime muutmisest keelduma, kui palve taga peitub varjatud siht omastada tuntud tegelase, tuntud äripidaja või üldtuntud sugukonna perekonnanime.

Üldkomisjon esitab seaduseelnõu Riigikogule vastuvõtmiseks.

172.

Redaktsiooni komisjoni

ETTEPANEK.

(Pealkiri vt. lisa nr. 171.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette, võtta vastu „Perekonnanimede muutmise seaduse“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt III lugemisel vastuvõetud kujul järgmistele muudatustega:

1. § 1, neljas rida: kui ta on liiga, p. o. kui see on liiga.

2. Sama paragrahvi teine lõige võtta järgmiselt: Alla 18-aastase kodaniku perekonnanime ei või muuta ilma tema vanemate ja kui tal eestkostjad — ilma nende nõusolekuta, missugust nõusolekut eestkostja võib avaldada ainult vaestelastekohtu loal.

3. Sama paragrahvi kolmas lõige, esimene rida: kustutada sõna „teise“.

4. § 2, kolmas lõige, kolmas ja neljas rida võtta järgmiselt: perekonnaregistril palve esitamise ajal ja kus on ta alaline elukoht;

5. Sama paragrahvi neljas lõige, teine rida: olemasolevate eestkostjate nõusoleku-

avaldus, p. o. kui tal eestkostjad — nende nõusolekuavaldus;

6. Sama paragrahvi kuues lõige, esimene rida: peab olema öeldud, p. o. tähendatud.

7. § 3 võtta järgmiselt: „§ 3. Kui Kohtu- ja siseminister arwab nimemuutmise põhjused mõjuvaiks (§ 1), siis kuulub Kohtu- ja siseminister soovivaldusest paluja kulul Riigi Teatajas, kutsudes üles asjastuuvitatud isikuid kolme kuu jooksul kirjalikult teatama oma vastuvaidlusi kavatsetavale nimemuutmisele. Kui Kohtu- ja siseminister ei pea palves esiletoodud põhjusi nimemuutmiseks mõjuvaiks, siis jätab ta palve tagajärjeta, millest teatatakse palujale, andes viimasele tagasi eelmise (2) paragrahvi p. 4 ettenähtud tasud.“

Pärast kolme kuu möödumist esitatud vastuvaidlused jäetakse tähelepanemata.“

8. § 4, teine lõige, esimese rida: Juhul, kui nimemuutmise palve, p. o. Kui nimemuutmise palve.

173.

Üldkomisjoni

SELETUSKIRI

rahavõltsimise vastu võitlemise rahvusvahelise konventsiooniga, selle protokolliga ja fakultatiivse protokolliga ühinemise seadusele.

Arvesse võttes, et konventsioon taotleb sihte, milliseid Eestil ainult tervitada tuleb, ette nähes radikaalseid abinõusid rahavõltsimise vastu võitlemises, kaitstes seega ka Eesti rahaüksuse puutumatus ja kindlust, rääkimata selle konventsiooni vastuvõtmise tähtsusest rahvusvahelises majanduslikus läbikäimises ja rahvusvahelise solidaarsuse seisukohalt, esitab üldkomisjon käesoleva konventsiooni ja tema protokollide kinnitamise seaduse Riigikogule vastuvõtmiseks.

Käesoleva konventsiooni on välispoliitilisest küljest heaks kiitnud ka väliskomisjon.

174.

Redaktsiooni komisjoni

ETTEPANEK.

(Pealkiri vt. lisa nr. 173.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette, võtta vastu „Rahavõltsimise vastu võitlemise rahvusvahelise konventsiooniga, selle protokolliga ja fakultatiivse protokolliga ühinemise seaduse“ lõplik re-

daktsioon Riigikogu poolt III lugemisel vastuvõetud kujul muudatusteta.

175.

Rahaasjanduse komisjoni ettepanek. **RAHVAVÄELASTE JA NENDE PEREKONDADE PENSIONISEADUSE § 21 MUUTMISE SEADUS.**

Rahvaväelaste ja nende perekondade pensioniseaduse (RT 26/27 — 1920) § 21 muudetakse ning pannakse maksma järgmises redaktsioonis:

§ 21. Maavalitsused saavad pensionisaajate nimekirjad alevi- ja vallavalitsustele. Linna-, alevi- ja vallavalitsused annavad pensionisaajateks kinnitatud isikutele pensioniraamatud, millega nad linna-, alevi- või vallavalitsustest pensioni saavad.

Pension makstakse 1. juulist 1930. alates kolme kuu viisi ette.

SELETUSKIRI.

Rahaasjanduse komisjon ühines üldiselt valitsuse eelnõu motiividega, arvas aga tarvilikuks ühtlustada rahvaväelaste pensioni maksmise korda riigi- ja omavalitsusteenijatele, kaitseväelastele ja riigiteenijatele ning nende perekondadele pensioni maksmise korraga ka selles mõttes, et ka rahvaväelastele pension makstaks kolme kuu viisi ette. Uus kord astuks jõusse, alates 1. juulist 1930.

Valitsuse esindaja ühines komisjoni seisukohaga.

Ka sotsiaalkomisjoni vaatas ülalnimetatud seaduseelnõu läbi ja otsustas selle vastuvõtmist pooldada rahaasjanduse komisjoni poolt vastuvõetud redaktsioonis.

176.

Redaktsiooni komisjoni

ETTEPANEK.

(Pealkiri vt. lisa nr. 175.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette, võtta vastu „Rahvaväelaste ja nende perekondade pensioni seaduse § 21. muutmise seaduse“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt III lugemisel vastuvõetud kujul järgmise muudatusega:

1. § 21., teine rida: Linna-, alevi- ja vallavalitsused, p. o. Linna-, alevi- või vallavalitsused.

177.

Üldkomisjoni

SELETUSKIRI

rahvusvahelise oopiumikonventsiooniga ja selle protokolliga ühinemise seadusele.

Üldkomisjon ühineb Vabariigi Valitsuse ettepaneku seletuskirjas toodud motiividega.

Käesoleva konventsiooni on heaks kiitnud ka väliskomisjon.

Üldkomisjon esitab käesoleva seaduseelnõu Riigikogule vastuvõtmiseks.

178.

Redaktsiooni komisjoni

ETTEPANEK.

(Pealkiri vt. lisa nr. 177.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette, võtta vastu „Rahvusvahelise oopiumikonventsiooniga ja selle protokolliga ühinemise seaduse“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt III lugemisel vastuvõetud kujul järgmise muudatusega:

1. § 1 võtta järgmiselt: § 1. Ühineda rahvusvahelise oopiumikonventsiooniga ja selle protokolliga, mõlemad alla kirjutatud Rahvasteliidu teisel oopiumikonverentsil 19. veebruaril 1925.

179.

Rahaasjanduse komisjoni laiendatud koosseisu

SELETUSKIRI

riigiasutuste koosseisude ja riigiteenijate palkade seaduse muutmise seadus nr. 5-le.

Rahaasjanduse komisjoni laiendatud koosseis, ühinedes Vabariigi Valitsuselt esitatud eelnõu seletuskirjas toodud motiividega, esitab käesoleva eelnõu muutmata Riigikogule vastuvõtmiseks.

180.

Redaktsiooni komisjoni

ETTEPANEK.

(Pealkiri vt. lisa nr. 179.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette, võtta vastu „Riigiasutuste koosseisude ja riigiteenijate palkade seaduse muutmise seaduse nr. 5“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt III lugemisel vastuvõetud kujul muudatusteta.

181.

Rahaasjanduse komisjoni
ettepanek.

RIIGI SADAMATEHASE PÕHIMÄÄRUS.

I.

Eesmärk ja õigused.

§ 1. Riigi sadamatehase eesmärgiks on riigile kuuluvate igasuguste ujuvate abinõude ja nende mehhanismide ehitamine, parandamine ja nende varustamine nõutavate sisseseadetega. Riigi sadamatehas võib teha ka muid töid mehaanikatööstuse alal, kuivõrt seda tingivad tehase seadiste ujuv-, veo-, tõste- ja muude abinõude ära kasutamise võimalused.

§ 2. Riigi sadamatehasel on juriidilise isiku õigused, ta vastutab oma varadega oma kohustuste ja kahjude eest. Tema asjaajamine, valitsemine ja kontrollimine sünnib käesoleva põhimääruse alusel ega allu riigiasutiste kohta maksvatele seadustele.

Riigi sadamatehas allub Teedeministrile. Sadamatehase kõrgem juhtimine kuulub Vabariigi Valitsusele.

Riigi sadamatehasel on oma pitsat Eesti Vabariigi vapiga ja pealkirjaga „Riigi sadamatehas“.

§ 3. Riigi- ja kogukondlikkude maksude, samuti tehnilise järelevalve ja töökaitse suhtes allub Riigi sadamatehas erettevõtete kohta maksvatele seadustele ja määrustele.

Eraisikute kirj vahetus Riigi sadamatehasega on tempelmaksust vaba.

§ 4. Riigi sadamatehas nõuab ja koostab kohtus varalistes asjades Tsiviilkohtupidamise seaduse §§ 1282—1296 ettenähtud eeskirjade põhjal, kusjuures säärase asjade kohta on maksev ka Tsiviilkohtupidamise seaduse § 1289-a märkus.

Hangete ja töövõtete suhtes, mis Riigi sadamatehas täidab riigiasutistele, allub ta Riigi töövõtete ja hangete seaduse (V. S. K. X k. I j.) eeskirjadele.

II.

Kapitalid ja varad. Kapitalide tarvitamise kord.

§ 5. Riigi sadamatehasel on järgmised kapitalid:

1) põhikapital, 2) tagavarakapital ja 3) ettevõtte arendamiskapital.

§ 6. Riigi sadamatehase põhikapitaliks loetakse 1.500.000 krooni. Põhikapitali arvel lähevad Riigi sadamatehasele üle kõik aktivavarad ja õigused, nagu need riigile kuuluvate Tallinna sadamatehaste selleks eraldi kokkuseatud ja Vabariigi Valitsuse poolt kinnitatud bilansi järgi põhi-

määruse maksamahakkamise ajal arvestatakse, välja arvatud: maa-ala ühes hoonetega, osa ladude varasid, riigiasutuste kustutatud võlad ja endiste aastate kahjud.

Põhimääruse maksamahakkamisega loetakse kaetuks riigi nõudmised Tallinna sadamatehaste vastu nagu need bilansi passivas näidatud: operatsioonikapital, varade kapital ja Kaitseministeeriumi arved; varustusevaheraha arve, endiste aastate puhaskasu ja võlausaldajate arvel endistele riigi kaubaagentuurile, kütteainete keskkomiteele ja riigivaranduste osakonnale kuuluvad summad; kõik muud kohustused aga lähevad üle Riigi sadamatehasele.

Ühes varaga loetakse muud Tallinna sadamatehastele kuuluvad kohustused ja õigused, tehingud ja lepingud, samuti dokumendid ja raamatud ülevõetuks Riigi sadamatehase poolt käesoleva põhimääruse maksamahakkamise ajal. Ülevõtmine ei eelda kontrahentide, kreditoride ega teiste isikute nõusolekut, samuti ei takista ülevõtmist eraõiguslikud keelud.

Üleandmine-ülevõtmine on vaba igasugustest maksudest.

§ 7. Riigi sadamatehasele vajalikud riigi territoorium ja riigi hooned jäävad tehasele tarvitada tasuta. Territooriumi piirid ja vajalikud hooned ning nende kasutamise ja amortiseerimiskorra, samuti tehastelt mahajäävate laduvarade valitsemise, kasutamise ja likvideerimiskorra määrab kindlaks Vabariigi Valitsus. Sadamatehas kannab kõik tehase territooriumi ja hoonete peale langevad kogukondlikud kohustused ja maksud.

§ 8. Tagavara- ja ettevõtte arendamiskapitali ülemmäär määrab kindlaks Vabariigi Valitsus Teedeministri ettepanekul. Tagavarakapital hoitakse riigi- või riigi poolt garanteeritud väärtpaperites või teistes väärtustes Teede- ja Majanduseministri kokkuleppel antud juhtnööride järgi. Tagavarakapitali tarvitatakse ainult Vabariigi Valitsuse otsuste põhjal.

Vabariigi Valitsus annab juhtnöörid ettevõtte arendamiskapitali hoidmiseks ja kasutamiseks.

§ 9. Riigi sadamatehase jooksvad summad hoitakse Teede- ja Majanduseministri kokkuleppel määratud pankades, kus need intresse kannavad.

§ 10. Riigi sadamatehasel on õigus oma tegevusekapitali suurendamiseks laenu teha kuni 50% põhikapitali summa suuruses ja selleks oma varasid pantida, tingimustel, mis heaks kiidetud Teede- ja Majanduseministri poolt.

§ 11. Kinnisvara ja ujuvate abinõude omandamist või ehitamist võib Vabariigi

Valitsus lubada ainult sel korral, kui summad selleks otstarbeks võetakse Riigi sadamatehase oma kapitalidest, või on määratud seaduseandlikul teel või saadud eriseaduse põhjal panditud varandusest.

III.

Sadamatehase juhtimine.

§ 12. Riigi sadamatehast juhib ja valitseb direktor. Direktoril on asemik. Direktori, samuti tema asemiku määrab ametisse Vabariigi Valitsus Teedeministri ettepanekul.

§ 13. Riigi sadamatehase juhatuse asukohaks on Tallinn.

§ 14. Direktor toimib käesoleva põhimääruse ja Riigi sadamatehase nõukogu poolt antud juhtnõuade järgi, mida kinnitab Teedeminister.

Direktor on Riigi sadamatehase juriidiliseks esindajaks ja ajab selle asju ise või volinikkude kaudu kohtutes ja kõigis riigiasutistes kui ka eraisikute juures.

§ 15. Direktori ülesandeks on eriti:

1) üldise tegevusekava ja iga-aastase tulude ja kulude eelarve, samuti iga-aastase aruande kokkuseadmine;

2) tehniliste jõudude, ametnikkude ja tööliste ametisse kutsumine ja ametist vabastamine, neile palga ja tasu määramine eelarve piires nõukogu poolt kinnitatud juhtnõuade järgi;

3) ametnikkude, teenijate ja tööliste tegevuse juhtimine ja järelevalve;

4) lepingute sõlmimine ja tellimiste vastuvõtmine;

5) nõukogu otsuste täitmine.

§ 16. Rahalised kohustused ja lepingud peavad kandma peale direktori ka pearaamatupidaja allkirja.

§ 17. Riigi sadamatehase pearaamatupidaja ja tööstuseosakonna juhataja määrab teenistusse ja vabastab sellest sadamatehase nõukogu direktori ettepanekul.

§ 18. Riigi sadamatehase direktori, tema asemikku kui ka tehase teenijaid ei loeta riigiteenijateks, kuid neil on õigus arstiabi ja rahalise toetamise saamiseks haiguse ning surma puhul ühel alusel valitsuseasutistes töötavate ametnikkudega ja töölistega, samuti ka pensioni ja ühekordse toetuse saamiseks Tööstusliku töö seaduse XII peatüki ja Riigi- ja omavalitsuse teenijate pensioni seaduse põhjal. Teenistuslaste süütegude eest vastutavad nad võrdsetel alustel riigiteenijatega.

Arstiabi ja toetust haiguse ja vigastuse korral, pensioni vanaduse ja töövõimetuse korral saavad Riigi sadamatehase töölised ühesugusel alustel riigitöölisega.

IV.

Nõukogu.

§ 19. Riigi sadamatehase nõukogu on tehase üldise tegevuse määrajaks ja tegevuse järelevalvajaks.

§ 20. Nõukogus on 5 liiget, kelle määrab ametisse Teedeministri ettepanekul Vabariigi Valitsus viieks aastaks. Nõukogu liikmed valivad eneste keskest igaks aastaks esimehe ja tema asemiku.

Iga aasta lahkub nõukogust üks liige, alguses loosi läbi, pärast ametivanuse järgi. Lahkunud liikmeid võib uuesti ette panna ametisse määramiseks.

§ 21. Juhul, kui keegi nõukogu liikmetest oma ametikohuste täitmisel Riigi sadamatehases saadud andmeid ja teateid kurjasti tarvitab, avaliku usalduse kaotab või kolmest järgnevast nõukogu koosolekust ilma mõjuva põhjuseta osa ei võta, on nõukogul Teedeministri kaudu või ministril omal algatusel õigus esitada Vabariigi Valitsusele seda liiget ametist tagandamiseks.

§ 22. Nõukogu koosoleku kutsub kokku nõukogu esimees tarviduse järgi, kuid mitte vähem kui üks kord kuus.

Nõukogu päevakord ja korralikkude koosolekute kutsed saadetakse nõukogu liikmetele kätte vähemalt kolm päeva enne koosolekut; samal ajal tuleb nõukogu koosolekust teatada ka Teedeministrile, Riigikontrolörile ja Riigi sadamatehase direktorile.

Nõukogu üksikute liikmete kirjaliku nõudmise peale on nõukogu esimees kohustatud hiljemalt kolme päeva jooksul kokku kutsuma erakorralise nõukogu koosoleku, teatades sellest direktorile, Teedeministrile ja Riigikontrolörile.

§ 23. Nõukogu koosolekud on otsustusvõimelised, kui peale esimehe või tema asemiku veel koosolekust osa võtavad vähemalt kaks liiget.

Nõukogu otsused tehakse liht-hääle enamusega. Hääle pooldumisel on esimehe hääle otsustav.

Nõukogu koosolekul on direktoril sõnaõigus. Nõukogu loal ning direktori teadmisel võivad koosolekustest sõnaõigusega osa võtta ka teised tehase ametnikud ja teenijad.

Nõukogu asjaajamist toimetab direktori korraldusel tehase kantselei.

§ 24. Nõukogu liikmeid ei loeta riigiametnikkudeks nõukogu koha põhjal. Nõukogu liikmete tasu, sõidu- ning päevarahad makstakse Riigi sadamatehase summast Vabariigi Valitsuse poolt määratud suuruses.

§ 25. Nõukogu läbivaatamisele ja otsustamisele kuuluvad eriti:

1) tehase iga-aastane tegevusekava, kulude ja tulude eelarve ning aasta tuludekulude aruanne;

2) tehase laiendamise, ümberkorraldamise ja sisseseadete uuendamise küsimused;

3) kinnisvarade omandamise, võõrandamise ja pantimise küsimused;

4) laenu tegemine ja võlakohustuste väljaandmine;

5) ostu-, müügi- ja muude lepingute kinnitamise küsimused juhtudel, mis ette nähtud nõukogu enese poolt Vabariigi Valitsuse kinnitusele määratud juhatuskirjas;

6) direktorile volituste ja juhtnõuandmine;

7) amortisatsiooni protsendi kindlaksmääramine.

§ 26. Nõukogu koosolekute kohta peetakse protokollid, mis alla kirjutatakse kõigi osavõtjate poolt. Kui mõni nõukogu liige ei ole rahul enamiku poolt tehtud otsusega, siis on tal õigus nõuda oma laharvamuse protokollimist.

Nõukogu protokollid saadetakse kahe päeva jooksul Teedeministrile. Kui Teedeministrilt nelja päeva jooksul ei tule mingit protesti nõukogu otsuste vastu, siis loetakse need kinnitatuks ja astuvad jõusse. Protestitud küsimused tulevad nõukogus uuesti arutamisele. Kui Teedeminister ei ole rahul ka teistkordse nõukogu otsusega, siis esitab ta küsimuse Vabariigi Valitsusele lõplikuks otsustamiseks.

§ 27. Iga-aastane Riigi sadamatehase tulude ja kulude eelarve, mis nõukogu poolt läbi vaadatud, samuti § 25 p. 3. märgitud küsimustes tehtud otsused esitatakse Teedeministri kaudu Vabariigi Valitsusele kinnitamiseks.

V.

Aruandmine, järelevalve ja puhaskasu jaotamine.

§ 28. Iga aasta kohta seab Riigi sadamatehase direktor kokku täieliku tegevusearuande arvepidamise nõuete kohaselt ja esitab selle nõukogule läbivaatamiseks.

Nõukogu saadab aruande hiljemalt 1. märtsiks ühes oma otsusega Teedeministrile, kes esitab selle ühes oma arvamusega Vabariigi Valitsusele kinnitamiseks. Samaks tähtajaks esitatakse aasta-aruande ühes tõendavate dokumentidega Riigikontrollorile, kes annab Vabariigi Valitsusele teada oma arvamuse aruande kohta hiljemalt kahe kuu jooksul.

§ 29. Riigi sadamatehase eelarve-aas-

ta algab 1. novembril ja lõpeb 31. oktoobriga.

§ 30. Aastaruande järgi kindlakstehtud puhaskasu jaotatakse nõukogu otsusel Teedeministri ettepanekul Vabariigi Valitsuse otsuse põhjal pärast aruande kinnitamist järgmiselt:

1) vähemalt 10% tagavarakapitaliks kuni Vabariigi Valitsuse poolt kinnitatud ülemmäärani;

2) 25% ettevõtte arendamise kapitaliks;

3) kuni 5% Riigi sadamatehase direktori, nõukogu liikmete ja Riigi sadamatehase ametnikkude eritasuks;

4) kuni 5% Riigi sadamatehase tööliste olukorra parandamiseks;

5) ülejäänud osa Riigikassa sissetulekuks.

§ 31. Riigi sadamatehase iga-aastased aruanded avaldatakse Riigi Teatajas.

§ 32. Teedeministril ja Riigikontrolloril on õigus osa võtta Riigi sadamatehase nõukogu koosolekuist isiklikult või oma esindajate kaudu. Samuti on neil õigus määrata asjatundjaid ja revidente sadamatehase asjaajamise üksikute tegevuseharude kui ka kogu asjaajamise faktiliseks revideerimiseks ja kontrollimiseks.

Asjatundjate ja revidentide arvamused ja otsused teatatakse Riigi sadamatehase direktorile ja nõukogule ning esitatakse ühes direktori ja nõukogu seletustega Teedeministri kaudu Vabariigi Valitsusele teadmiseks ja otsustamiseks.

VI.

Lõpp-eeskirjad.

§ 33. Tallinna sadamatehaste ametnikud, teenijad ja töölised loetakse Riigi sadamatehase teenistusse üleläänuteks ilma eriliste avaldusteta ja kokkulepeteta. Ametnikud, keda Riigi sadamatehase teenistusse ei jäeta, viiakse ametnikkude reservi ja saavad sealt edasi teenistusetasu Riigiteenistuse seaduse § 17. väljendatud alusel, kusjuures Riigi sadamatehases teenitud aeg arvestatakse tasu edasimaksmisel reservis olnud ajana.

§ 34. Riigi sadamatehase tegevuse lõpetamine sünnib eriseaduse alusel.

§ 35. Riigi sadamatehase tegevus algab käesoleva põhimääruse alusel 1. novembril 1930.

SELETUSKIRI.

Rahaasjanduse komisjon on käesolevas eelnõus teinud järgmisi sisulisi parandusi.

§ 4. täiendati Riigi turbatööstuse ja põlevkivitööstuse põhimääruste eeskujul

teise lõikega, mille järgi hangete ja töövõtete suhtes, mis riigi sadamatehas täidab riigiasutistele, allub ta Riigi töövõtete ja hangete seadusele.

Valitsuse eelnõu §§ 5. ja 6. jaotas komisjon kolmeks paragrahviks — §§ 6., 7. ja 8., täiendades § 6. selles mõttes, et Tallinna sadamatehase varanduste üleandmine riigi sadamatehasele toimuks eraldi selleks kokkuseatud ja Vabariigi Valitsuse poolt kinnitatud bilansi järgi. Selle parandusega arvas komisjon tagada seda, et riigi sadamatehasele üleminevad varad hinnataks tõeliku väärtuse järgi.

§ 10. piirati Riigi turbatööstuse põhimääruse eeskujul riigi sadamatehase laenu tegemise võimalusi nõnda, et ta laenu võib teha kuni 50% põhikapitali summa suurus.

Uues § 11. nähti ette, et tehase kinnisvaru ja ujuvaid abinõusid võib omandada või ehitada ainult sel korral, kui summad selleks otstarbeks võetakse tehase oma kapitalidest või kui selleks eriseadusega luba antakse.

§§ 10. ja 11. ettenähtud kitsendused pidas komisjon tarvilikuks ettevõtte laiendamise ärahoidmiseks.

§ 15. ja uues § 17. piirati direktori õigusi ametnikkude ametisse kutsumise alal nõnda, et 1) see peaks sündima nõukogu juhtnõõride järgi, 2) juhtivad jõud määrab teenistusse ja vabastab sellest tehase nõukogu direktori ettepanekul, kuna soovitavaks peeti tehase juhtivaile jõududele direktori kõrval rohkem iseseisvat seisukohta luua.

§ 18. arutamisel komisjon asus seisukohale, et ei ole tarvilik lugeda sadamatehase direktorit ega ka teisi tehase teenijaid riigiametnikkudeks, küll aga pidas komisjon võimalikuks laiendada nende peale õigust, saada peale pensioni ja ühekordse toetuse ka arstiabi ja toetuseraha haiguse ja vigastuste korral ühesugustel alustel riigiteenijatega, samuti anda tehase töölistele arstiabi ja toetuse ning pensioni saamise suhtes ühesugused õigused riigitöolistega.

Lõpus täiendas komisjon põhimääruse § 35., milles ette nähtud tähtaeg, millal riigi sadamatehas käesoleva põhimääruse alusel teotsema hakkab.

Riigikogu juhatus 10. III 30. otsuse kohaselt arutas ka üldkomisjon käesolevat eelnõu juriidilisest küljest. Üldkomisjoni poolt põhimääruste juurde vastuvõetud parandused ja nende motiivid olid järgmised:

1) § 3. täiendatud teise lõikega:

„Eraisikute kirjavahetus Riigi sadamatehasega on tempelmaksust vaba.“

2) § 6. esimese lõike viimises reas lisatud pärast sõna „varasid“ koma.

3) § 7. viimse lause muudetud järgmiselt:

„Sadamatehas kannab kõik tehase territooriumi ja hoonete peale langevad kogukondlikud kohustused ja maksud.“

4) § 10. kolmandas reas võetud „tingimustel“ pro „tingimusel“.

5) § 18. vastu võetud järgmiselt:

§ 18. Riigi sadamatehase direktori, tema asemikku kui ka tehase teenijaid ei loeta riigiteenijateks, kuid neil on õigus arstiabi ja rahalise toetuse saamiseks haiguse ning surma puhul ühel alusel valitsuseasutustes töötavate ametnikkudega ja töölistega, samuti ka pensioni ja ühekordse toetuse saamiseks Tööstusliku töö seaduse XII peatüki ja Riigi- ja omavalitsusteenijate pensioniseaduse põhjal. Teenistuslaste süütegude eest vastutavad nad võrdsetel alustel riigiteenijatega.

Arstiabi ja toetust haiguse ja vigastuse korral, pensioni vanaduse ja töövõimetuse korral saavad Riigi sadamatehase töölistel ühesugustel alustel riigitöolistega.

6) Variant: § 18. Riigi sadamatehase teenijaid ei loeta riigiteenijateks, kuid pensioni ja ühekordset toetust saavad nad Riigi- ja omavalitsuste teenijate pensioni seaduse alusel ja teenistuslaste süütegude eest vastutavad nad võrdsetel alustel riigiteenijatega.

7) § 27. teises reas peab olema saade „§ 25. p. 3.“ peale pro „§ 21. p. 1.“

Üldkomisjonil on seletada järgmist:

1) § 3. teine lõige on selguse pärast tarvilik. See eeskiri on ka teistes riiklikkude tööstuseettevõtete põhimäärustes ja ka Tempelmaksu seadus expressis verbis seda küsimust ei lahenda.

2) § 6. esimese lõike viimises reas pärast sõna „varasid“ on koma sisult tarvilik.

3) § 7. viimse lause rahaasjanduse komisjoni ettepanekus leidis üldkomisjon mitte küllalt selge olevat. Selle paragrahvi esimese lause järgi antakse tehase territoorium ja hooned riigi sadamatehasele vaid tasuta tarvitada, mitte aga omanduseks. Sellejuures on mõeldud, et riigi sadamatehas kui nende kinnisvarade kasutaja peab kandma kõik selle territooriumi ja hoonete peale langevad kogukondlikud maksud ja kohustused, nagu uulitsate korrahoid j. n. e. Selle mõtte kohaselt redigeeris üldkomisjon käesoleva lause.

4) § 10. kolmandas reas võeti „tingimustel“ pro „tingimusel“, sest laenu tege-

misel ja varade pantimisel võidakse üles seada terve rida norme, mis kõik vajavad Teede- ja Majanduseministri heakskiitmist ja millistel tehastel võib teha laene ja pandida varasid.

5) § 18 rahaasjanduse komisjoni ettepanekusi ei ole küllalt selge, kuna võib tekkida vaidlusi selle kohta, missuguseid seadusi on mõeldud selle paragrahvi esimeses lõikes. Meil on maksivad: 1) Ajutised kodukorra määrused valitsusasutustes töötavate ametnikkude ja tööliste haiguse korral kindlustamise kohta, 2) Tööstusliku töö seadus, milles näib sadamatehaste ametnikkude ja teenijate kohta kõige enam kohaldatav olema XII peatükk (О вознаграждении потерпевших вследствие несчастных случаев рабочих и служащих, а равно членов семейств сих лиц, в состоящих в ведении торговых портов казенных предприятиях), ja 3) Riigi- ja omavalitsuseteenijate pensioni seadus. Rahaasjanduse komisjoni ettepaneku mõtte ja maksivate seaduste kohaselt redigeeris üldkomisjon § 18. esimese lõike ümber.

6) Rahaasjanduse komisjoni esindaja soovil kaalus üldkomisjon juriidilisest küljest rahaasjanduse komisjoni ettepaneku § 18-le vastavat Vabariigi Valitsuse ettepaneku § 14., mida rahaasjanduse komisjoni vähemus pooldavat ja missugune ettepanek Riigikogus kavatsetakse teha.

Üldkomisjon valitsuse ettepaneku § 14. juriidilisi puudusi ei leidnud. Valitsuse esindaja tegi ettepaneku, kustutada valitsuse ettepaneku § 14. esimesed neli sõna ja nimelt „Direktor loetakse riigiametnikuks. Teised...“. Nende sõnade väljajätmiseks ei leidnud komisjon takistusi juriidilisest seisukohast.

7) § 27. teises reas saade § 21. p. 3-le on ekslik. Peab olema § 25. p. 3.

Rahaasjanduse komisjon ühines üldkomisjoni paranduse-ettepanekutega ja esitab põhimäärused mõlema komisjoni parandustega Riigikogule vastuvõtmiseks.

182.

Rahaasjanduse komisjoni

PARANDUSE-ETTEPANEKUD riigi sadamatehase põhimäärusele.

§ 18 vastu võtta järgmiselt:

§ 18. Riigi sadamatehase teenijaid ei loeta riigiteenijateks, kuid neil on õigus arstiabi ja rahalise toetuse saamiseks haiguse, vigastuse ning surma puhul ühel alusel valitsusasutustes töötavate ametnikku-

dega, samuti ka pensioni ja ühekordse toetuse saamiseks Riigi- ja omavalitsuse teenijate pensioniseaduse põhjal. Teenistusallaste süütegude eest vastutavad nad võrdsetel alustel riigiteenijatega.

Riigi sadamatehase töölised, kes on astunud Sadamatehaste teenistusse ajajärgul 18. novembrist 1918. a. kuni 1. novembrini 1930. a. või kelle teenistusaeg pensioniõigust andvates riigiasutustes või -ettevõtetes ületab 1. novembriks 1930. a. 12 aastat, saavad riigikassast pensioni ja ühekordset toetust Riigiasutustes ja -ettevõtetes töötavate tööliste pensioniseaduse alusel.

§ 33 vastu võtta järgmiselt:

§ 33. Tallinna sadamatehaste ametnikud, teenijad ja töölised loetakse Riigi sadamatehase teenistusse üleläänuteks ilma eriliste avaldusteta ja kokkulepeteta. Ametnikud, keda Riigi sadamatehase teenistusse ei jäeta, viiakse ametnikkude reservi ja saavad Riigi sadamatehasest teenistusetasu Riigiteenistuse seaduse § 17. väljendatud alustel, kusjuures Riigi sadamatehases teenitud aeg arvestatakse tasu edasimaksmisel reservis olnud ajana.

SELETUSKIRI.

Riigikogu oma otsusega 27. VI 30 andis põhimäärustest § 18. tagasi rahaasjanduse komisjoni selleks, et Vabariigi Valitsusel oleks võimalus selle paragrahvi kohta seisukoht võtta.

Komisjonile esitas valitsuse esindaja § 18. kohta järgmise redaktsiooni:

„Riigi sadamatehase teenijaid ei loeta riigiteenijateks, kuid neil on õigus arstiabi ja rahalise toetuse saamiseks haiguse ning surma puhul ühel alusel valitsusasutustes töötavate ametnikkudega, samuti ka pensioni ja ühekordse toetuse saamiseks Riigi- ja omavalitsuse teenijate pensioniseaduse põhjal. Teenistusallaste süütegude eest vastutavad nad võrdsetel alustel riigiteenijatega.“

Riigi sadamatehase töölised, kes sadamatehases on teeninud alates 18. novembrist 1918. a. ehk kelle teenistusaeg pensioniõigust andvates riigiasutustes või -ettevõtetes ületab 1. novembriks 1930. a. 12 aastat, saavad riigikassast pensioni ja ühekordset toetust Riigiasutustes ja -ettevõtetes töötavate tööliste pensioniseaduse alusel.“

Komisjon, seda ettepanekut kaaludes, asus seisukohale, et pensioni ja ühekordse toetuse saamise õigused tuleksid alale jätta kõigile neile riigi sadamatehase töölisile, kes need õigused on omanud teenistuses olles sadamatehastes ajajärgul

18. novembrist 1918, missugusest päevast sadamatehased Eesti riigi ettevõtteks töötama hakkasid, — kuni 1. novembrini 1930. Seega oleksid tööliste subjektiivsed õigused alale jäetud.

Vastavalt parandati ka valitsuse ettepaneku teist lõiget.

Samal koosolekul andis Riigikogu ka põhimääruse § 33. tagasi rahaasjanduse komisjoni uueks kaalumiseks, arvesse võttes, et komisjoni poolt ettepanud redaktsiooni järgi aru võis saada, nagu peaks reservi viidud sadamatehaste ametnikkudele teenistusetasu maksma ametnikkude reserv, kellel aga selleks mingisuguseid krediite ei ole.

Komisjon parandas siin oma esialgse ettepaneku redaktsiooni nõnda, et reservi viidud ametnikud reservisolemise ajal teenistusetasu saavad riigi sadamatehasest.

183.

Redaktsiooni komisjoni ETTEPANEK.

(Pealkiri vt. lisa nr. 181.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette, võtta vastu „Riigi sadamatehase põhimääruse“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt III lugemisel vastuvõetud kujul järgmiste muudatustega:

1. § 1 võtta järgmiselt: „§ 1. Riigi sadamatehase eesmärgiks on riigile kuuluvate ujuvabinõude ja nende mehhanismide ehitamine, parandamine ja nende varustamine nõutavate sisseseadetega. Riigi sadamatehas võib teha ka muid töid mehaanikatööstuse alal, kuivõrt seda lubavad tehase seadiste ujuv-, veo-, tõste- ja muude abinõude ärakasutamise võimalused.“

2. § 4. esimene lõige võtta järgmiselt: § 4. Riigi sadamatehas nõuab ja kostab kohtus varalistes asjades Tsiviilkohtupidamise seaduse §§ 1282—1296 põhjal, kusjuures seesuguste asjade kohta on maksev ka Tsiviilkohtupidamise seaduse § 1289-a märkus.

3. § 6. neljas rida: selleks eraldi kokkuseatud, p. o. selleks eraldi koostatud.

4. § 6, viies rida: bilansi järgi põhimääruse maksmahakkamise ajal, p. o. bilansi järgi käesoleva põhimääruse maksmahakkamisel.

5. § 7. viiendas reas kustutada sõna „kindlaks“.

6. § 7. kuues rida: Sadamatehas kannab kõik tehase, p. o. Riigi sadamatehas kannab kõik tehase.

7. III. Sadamatehase juhtimine, p. o. Tehase juhtimine.

8. § 12, teine rida: Direktoril on asemik, p. o. Direktoril on asetäitja.

9. Sama paragrahvi teine rida: Direktori, samuti tema asemiku määrab, p. o. Direktori, samuti tema asetäitja.

10. § 15, teine lõige, teine rida: igaaastase aruande kokkuseadmine, p. o. igaaastase aruande koostamine.

11. § 16 võtta järgmiselt: „§ 16. Rahalistel kohustustel ja lepinguil peab olema peale direktori allkirja ka pearaamatupidaja allkiri.“

12. § 18, viies rida, pärast sõna „pensioniseaduse“ võtta „(RT 123/124 — 1924)“.

13. § 18, teine lõige, esimene ja teine rida võtta järgmiselt: Riigi sadamatehase töölisel, kes on astunud tehaste teenistusse 18. novembrist 1918. a. kuni 1. novembrini 1930.

14. Sama paragrahvi teine lõige, kuues rida: pärast sõna „pensioniseaduse“ võtta „(RT 23 — 1926)“.

15. § 20. esimene lõige võtta järgmiselt: § 20. Nõukogus on 5 liiget. Vabariigi Valitsus määrab nad Teedeministri ettepanekul ametisse viieks aastaks. Nõukogu liikmed valivad eneste keskelt igaks aastaks esimehe ja tema asetäitja.

16. Sama paragrahvi teine lõige, esimene rida: alguses loosi läbi, p. o. alguses loosiga.

17. § 21 võtta järgmiselt: „§ 21. Juht, kui keegi nõukogu liikmeist oma ametikohuste täitmisel tarvitab kurjasti Riigi sadamatehases saadud andmeid ja teateid, kaotab avaliku usalduse või mõjuva põhjuse puudub kolmest järgnevast nõukogu koosolekust, on nõukogul Teedeministri kaudu või Teedeministril omal algatusel õigus esitada Vabariigi Valitsusele ettepanek see liige ametist tagandada.“

18. § 22. esimene lõige võtta järgmiselt: § 22. Nõukogu koosoleku kutsus kokku nõukogu esimees tarviduse järgi, kuid vähemalt kord kuus.

19. Sama paragrahvi teine lõige, esimene rida: korralikkude koosolekute kutsed, p. o. korraliste koosolekute kutsed.

20. Sama paragrahvi kolmanda lõike lõppu võtta: ja Riigi sadamatehase direktorile.

20¹. § 23, teine rida: tema asemiku, p. o. tema asetäitja.

21. § 25, teine lõige, teine rida: aasta tulude-kulude aruanne; p. o. tulude-kulude aruanne;

22. § 25, viies lõige võtta järgmiselt: 4) laenu tegemine ja võlakohustiste andmine;

23. Sama paragrahvi kuues lõige võtta järgmiselt: 5) ostu-, müügi- ja muude lepingute kinnitamise küsimused juhtudel, mis nähtud ette nõukogu enese poolt antud ja Vabariigi Valitsuse poolt kinnitatud juhatusekirjas;

24. § 26. esimene lõige võtta järgmiselt: § 26. Nõukogu koosolekute kohta peetakse protokoll, millele kirjutavad alla kõik osavõtjad. Kui mõni nõukogu liige ei ole rahul enamuse otsusega, siis on tal õigus nõuda oma lahkavamuse protokollimist.

25. § 26, teine lõige, teine lause võtta järgmiselt: Kui Teedeministrilt nelja päeva jooksul ei tule protesti nõukogu otsuste vastu, siis loetakse need kinnitatuks ja nad astuvad jõusse.

26. § 28, teine lõige, teine lause võtta järgmiselt: Samaks tähtjaks esitatakse aastaaruanne ühes tõendavate dokumentidega Riigikontrolörile, kes hiljemalt kahe kuu jooksul teatab Vabariigi Valitsusele oma arvamuse aruande kohta.

27. § 33, kuues rida: kustutada sõna „väljendatud“.

28. § 34 võtta järgmiselt: „§ 34. Riigi sadamatehase tegevus lõpetatakse eriseaduse alusel.“

184.

Rahaasjanduse komisjoni laiendatud koosseisu ettepanek.

RIIGI 1931/32. AASTA EELARVE ARVEL EELKREDIIDI AVAMISE SEADUS.

§ 1. Teedeministeriumile lubatakse 1930/31. eelarve-aastal sõlmida lepinguid maanteede ehituse masinate tellimiseks 1931/32. eelarve-aasta krediitide arvel kuni Kr. 460.000 suuruses.

§ 2. Teedeministeriumi maanteede- ja ehitusosakonna alal määratakse 1931/32. a. eelarve arvel eelkrediiti maanteede ehituse masinate tellimiseks II peatüki § 73 järgi Kr. 200.000.—, mis kaetakse ajutiselt riigikassa tagavara summadest.

§ 3. Käesoleva seaduse § 1 nimetatud eelkrediit esitatakse Riigikogule kinnitamiseks riigi 1931/32. a. eelarve korras.

§ 4. Käesolev seadus hakkab maksma avaldamisega Riigi Teatajas.

SELETUSKIRI.

Rahaasjanduse komisjoni laiendatud koosseis ühines sisuliselt valitsuse ettepanekuga, arvas aga tarvilikuks seaduse otsarvet, mis valitsuse eelnõu seletuskirjas tähendatud, seaduses eneses väljendada. Selleks on komisjoni poolt sisse võetud uus

§ 1. Samuti arvas komisjon hädatarvilikuks, et seaduses oleks ära tähendatud määratava eelkrediidi ajutise katmise viis. Valitsuse esindaja ettepanekul arvas komisjon võimalikuks katta käesolev eelkrediit ajutiselt riigikassa tagavarasummadest.

185.

Redaktsiooni komisjoni

ETTEPANEK.

(Pealkiri vt. lisa nr. 184.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette, võtta vastu „Riigi 1931/32. aasta eelarve arvel eelkrediidi avamise seaduse“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt III lugemisel vastuvõetud kujul järgmiste muudatustega:

1. Pealkiri võtta järgmiselt: Riigi 1931./32. aasta kulude ja tulude eelarve arvel eelkrediidi avamise seadus.

2. § 3 võtta järgmiselt: „§ 3. Paragrahv 1. nimetatud eelkrediit esitatakse Riigikogule kinnitamiseks riigi 1931./32. a. kulude ja tulude eelarve korras.“

186.

Rahaasjanduse komisjoni ettepanek.

RIIKLIKKUDE PÖLLUMAJANDUSLIKKUDE LAENUDE LIITMISE SEADUSE MUUTMISE JA TÄIENDAMISE SEADUS.

I.

Riiklikkude põllumajanduslikkude laenude liitmise seaduse (RT 54 ja 71 — 1927) § 3 muudetakse ja pannakse maksma järgmises redaktsioonis:

§ 3. Liidetud laenude ja ostuvõlgade kogusumma tehakse ümmarguseks, jagatavaks 10 krooniga; ülejäägi tasub laenu-saaja lepingus või võlakohustises ettenähtud esimesel maksutähtajal.

Laen kantakse maakoha põlise tarvita-mise või omanduselepingu või võlakohus-tise alusel kinnistuseraamatusse.

II.

Sama seadust täiendatakse § 3¹ järg-mises redaktsioonis:

§ 3¹. Peale maakoha põliseks tarvita-miseks või omanduseks kinnistamist antakse maakohapidajale laenusid maakoha sisse-seadmiseks (inventari-, ehitusematerjali- ja ehituselaenusid ning ehitus toetuselaenu ehituseaastatel väljaostumaksude tasumi-seks) vastavate laenuseaduste ja -määruste alusel, kusjuures laenude tähtajad, protsen-dimäär ja tasumise tingimused määratakse käesoleva seaduse alusel.

Eelmises lõikes mainitud laenud kantakse võlakohustise põhjal kinnistuseraamatutesse maakoha ostuhinna või varemalt liidetud laenude järgi, viimaste puudumisel aga esimesele kohale.

On vahepeal asundusekoha peale kinnistatud eraobligatsioonid, mille omanikud ei võimalda käesolevas seaduses tähendatud laenusid kanda esimesele kohale, jääb laen välja andmata.

Käesoleva seaduse alusel laenude kinnistamisel ei võeta tempelmaksu.

SELETUSKIRI.

Rahaasjanduse komisjon on käesolevas Vabariigi Valitsuse poolt esitatud eelnõus teinud järgmised muudatused.

1. § 111-ga kavatseti lubada ka liidetud laenusid tasuta võõrandatud maade tasuks antud pantkirjadega, mis teatavasti realiseeritakse asundusekapitali arvel. Rahaasjanduse komisjon ei ühinenud selles osas Vabariigi Valitsuse ettepanekuga ja otsustas selle täiendava paragrahvi välja jätta.

2. Samuti kustutas komisjon valitsuse eelnõu III osa, millega taheti kaotada riiklike põllumajanduslike laenude liitmise seaduse § 1. teine lõige, mis andis võimaluse maaparanduselaenu fondist antud laenu maaomanikkude sellekohasel palvel üle viia neljaprotsendiliseks hüpoteeklaenuks maapanga põhikirjas ettenähtud korras. Komisjon ei eitanud põhimõttelikult sellekohase muudatuse tegemist, leidis aga, et seda ei tuleks teha käesoleval juhul, vaid riikliku maaparanduselaenu fondi ümberkorraldamise seaduse puhul.

3. § 31 täiendati teises lõikes selguse mõttes järgmise lausega: „On vahepeal asunduskoha peale kinnistatud eraobligatsioonid, mille omanikud ei võimalda käesolevas seaduses tähendatud laenusid kanda esimesele kohale, jääb laen välja andmata.“

Muus osas ühines komisjon valitsuse ettepanekuga ja motiividega.

187.

Redaktsiooni komisjoni

ETTEPANEK.

(Pealkiri vt. lisa nr. 186.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette, võtta vastu „Riiklike põllumajanduslike laenude liitmise seaduse muutmise ja täiendamise seaduse“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt III lugemisel vastuvõetud kujul järgmiste muudatustega:

1. § 3. esimese lause algus võtta järgmiselt: Liidetud laenude ja ostuvõlgade

kogusumma kroonides tehakse ümmarguseks ja jagatavaks kümnele;...

2. § 31¹. teise*) lõike algul võtta sõna „On“ asemele sõna „Kui“.

188.

Sotsiaalkomisjoni

SELETUSKIRI

sõjaväeosade ja -asutuste alla võetud ruumide üüritabeli maksvuse pikendamise seadusele.

Sotsiaalkomisjon, läbi arutades käesoleva seaduseelnõu, ühines Vabariigi Valitsuse ettepanekuga, pikendada sõjaväeosade ja -asutuste alla võetud ruumide üüri seaduse muutmise seaduse (RT 29 — 1928) § 4. juures maksmapandud üüritabeli maksvust kuni 31. märtsini 1933.

189.

Redaktsiooni komisjoni

ETTEPANEK.

(Pealkiri vt. lisa nr. 188.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette, võtta vastu „Sõjaväeosade ja -asutuste alla võetud ruumide üüritabeli maksvuse pikendamise seaduse“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt III lugemisel vastuvõetud kujul järgmise muudatusega:

1. Seaduseelnõu viimne rida: maksvus pikendatakse kuni 31. märtsini 1933. a., p. o. maksvus pikendatakse 31. märtsini 1933.

190.

Rahaasjanduse komisjoni ettepanek.

TERAVILJA KAITSESEADUS.

§ 1. Rukki ja rukkijahu sissevedu Eestisse on riigi ainuõigus. Nende sissevedu teostab riik ise või annab load sisseveoks selles seaduses ettenähtud alustel eraisikutele või -ettevõtetele. Rukki ja rukkijahu sissevedu korraldab Majanduseministeerium.

Vabariigi Valitsusel on õigus selles seaduses rukki ja rukkijahu kohta ettenähtud alustel ka nisu ja selle saaduste sissevedu, ostu ja müüki korraldada.

§ 2. Kodumaal kasvatatud rukki ostab riik kindlaksmääratud ajal, kohal ja hea-duses oma asutuste kaudu põllupidajalt või nende ühistegelistelt ühingutelt hinnaga, mis määratakse kindlaks Vabariigi Va-

*) Peab olema „kolmanda“.

litsuse poolt iga aasta, mitte hiljem kui septembrikuul vastavalt rukki keskmise tootmise kuludele, selle juures ka arvesse võttes põllumajandusliku raamatupidamise talituse andmeid. Riik võib seda õigust edasi anda vastavate lepingute alusel eraettevõtetele või -isikutele. Üle andes sisseveo või ülesostu õigust eraettevõtetele või isikutele, riik ei võta oma õiguse üleandmise eest mingisugust maksu. Need lepingud on vabad tempelmaksust.

§ 3. Põllupidajatel on lubatud selle seaduse alusel müüa omakasvatud ja oma vajadusest ülejäävat rukist, missugune ülejääk kindlaks määratakse rukki all oleva põllupinna alusel ning rukki kasvatajate vastava pakkumise kohaselt.

Variant: § 3 välja jätta.

§ 4. Erasikutele ja -ettevõtetele, kes riigilt või selle seaduse § 2. ettenähtud lepingute alusel põllupidajatelt ning nende ühistegeliselst ühingutelt rukist ja rukkijahu ostavad. Majanduseministeerium annab välja load välismaa rukki sisseveoks. Lubade edasiandmine ei ole maksev. Vahekorra, mille alusel sisseveo loa saajal õigus on välismaa rukist sisse vedada, määrab kindlaks Vabariigi Valitsus kodumaa vilja saagi selgumisel.

§ 5. Käesoleva seaduse maksmahakkamisel võetakse arvele äriliseks ostarbeks olevad rukki ja rukkijahu tagavarad.

Rukki ja rukkijahu hinna korraldamiseks Vabariigi Valitsus arvab nende tagavarad edaspidise aja sisseveo arvele või maksustab riigi kasuks mitte üle 5 sendi kilogrammilt.

§ 6. Isik, kes on süüdlane selles, et ta andis välja või esitas vale tõendusi välismaa rukki või rukkijahu sisseveo loa saamiseks või varjab oma rukki või rukkijahu tagavarasid, mis kuuluvad arvele võtmisele selle seaduse alusel, kaotab sisseveo loa saamise õiguse ja teda karistatakse arestiga mitte üle 3 kuu või rahatrahviga mitte üle 500 krooni.

Sama karistuse alla langeb ka isik, kes on süüdlane selles, et ta müües rukist või rukkijahu selles seaduses tähendatud alustel valetõenduse esitas selle vilja kodumaalse päritolu kohta.

Ametisikuid, kes süüdi on selles paragrahvis tähendatud valetõenduste kokkuseadmises või väljaandmises, karistatakse ametialiste süütegude kohta käivate seaduste järgi.

§ 7. Käesolev seadus hakkab maksma Vabariigi Valitsuse teadaande avaldamisega Riigi Teatajas, kuid hiljemalt 15. augustil 1930.

SELETUSKIRI.

Vabariigi Valitsus esitas 22. mail 1930 Riigikogule teraviljaseaduse (Vabariigi Valitsuse ettepanek 19. V 1930, Riigikogu kantselei nr. 134.) Selle seaduse teisel lugemisel rahaasjanduse komisjonis esitati valitsuse esindaja poolt 1. juulil 1930 parandusena alljärgnev ettepanek:

Teravilja kaitseseadus.

§ 1. Rukki ja rukkijahu sissevedu Eestisse on riigi ainuõigus. Nende sissevedu teostab riik ise või annab load sisseveoks selles seaduses ettenähtud alustel eraisikutele või ettevõtetele. Lubade väljaandmist teostab Põllutööministeerium.

Vabariigi Valitsusel on õigus selles seaduses rukki ja rukkijahu kohta ettenähtud alustel ka nisu ja selle saaduste sissevedu, ostu ja müüki korraldada.

§ 2. Kodumaal kasvatatud rukki ostab riik kindlaksmääratud ajal, kohal ja headuses oma asutuste või temaga sellekohasesse lepingulisse vahekorda astunud eraettevõtete või isikute kaudu põllupidajatelt või nende ühistegeliselst ühingutelt.

Rukki ja rukkijahu hind määratakse Vabariigi Valitsuse poolt vastavalt rukki keskmise tootmise kuludele.

§ 3. Põllupidajad võivad selle seaduse alusel ainult seda rukist müüa, mis ületab nende omatarviduse normi.

§ 4. Erasikutele ja ettevõtetele, kes riigilt või selle seaduse § 2. ettenähtud lepingute alusel põllupidajatelt ning nende ühistegeliselst ühingutelt rukist ja rukkijahu ostavad, Põllutööministeerium annab välja load välismaa rukki sisseveoks. Vahekorra, mille alusel sisseveo loa saajal õigus on välismaa rukist sisse vedada, määrab kindlaks Vabariigi Valitsus kodumaa vilja saagi selgumisel.

§ 5. Käesoleva seaduse maksmahakkamisel võetakse arvele laos olevad rukki ja rukkijahu tagavarad, mis on välismaalt sisse veetud.

Rukki ja rukkijahu hinna korraldamiseks Vabariigi Valitsus arvab nende tagavarad edaspidise aja sisseveo arvele või maksustab riigi kasuks mitte üle 5 sendi kilogrammilt.

§ 6. Isik, kes on süüdlane selles, et ta andis välja või esitas vale tõendusi välismaa rukki või rukkijahu sisseveo loa saamiseks või varjab oma rukki või rukkijahu tagavarasid, mis kuuluvad arvele võtmisele selle seaduse alusel, kaotab sisseveo loa saamise õiguse ja teda karistatakse arestiga mitte üle 3 kuu või rahatrahviga mitte üle 500 krooni.

Sama karistuse alla langeb ka isik, kes

on süüdlane selles, et ta müües rukist või rukkijahu selles seaduses tähendatud alusel vale tõenduse esitas selle vilja kodumaalse päritolu kohta või teadlikult vilja suuremal määral müügile töö, kui see käesoleva seaduse alusel lubatud.

Ametisikuid, kes süüdi on selles paragrahvis tähendatud valetõenduste kokkuseadmises või väljaandmises, karistatakse ametialaste süütegude kohta käivate seaduste järgi.

§ 7. Selle seaduse tegelik maksmapanemine ühes õigusega, korraldavaid määrusi anda, jääb Vabariigi Valitsuse hooleks.

Selle ettepaneku selgituseks esitati komisjonile järgmised märkused:

Selgitavad märkused teravilja kaitseseaduse juurde.

Teravilja kaitseseaduse eelnõu kokkuseadmises on välja mindud põhimõttest — teravilja kasvatajale ja müüjale võimaldada õiglast tasu oma töö eest teravilja produtsseerimisel, nõnda et see võimalikult vähe riivaks nende huviseid, kes tähendatud vilja müügiks ei kasvata või seda ostma peavad. S. o. eeskätt on siin silmas peetud vilja produtsentide huvid, kõrvale jättes riigikassa — fiskuse — huvid, kuna riiklikust seisukohast soovitatav ei ole maksu võtta fiskuse heaks niisuguselt esimese järgu toiduainelt, nagu seda on meie oludes rukkivilil.

Tähendatud eesmärgi kättesaamiseks on esitatud seadusekava kokku seatud viljamonopoli põhimõtetele. Kuna nisu ja tema saaduste sissevedu meil teataval määral tollidega kaitstud on, ning nisuterade ja nende saaduste (jahu, manna, makaronid j. n. e.) sisseveo vahekorra määramist viljamonopoli põhimõtetele märksa raskem on korraldada kui rukist, on nisu kaitse käesolevas seaduses ette nähtud fakultatiivselt, s. o. Vabariigi Valitsus võib tarviduse korral ka nisu ja tema saaduste sissevedu, ostu ja müüki selle seaduse alusel korraldada.

Seaduse § 1. järgi võib riik rukki sissevedu ise otsekohe teostada või seda eriliste lubade — litsentside — põhjal võimaldada ka eraettevõtjatele. Viimane moodus on soovitatav selle poolest, et siis riigil ei ole tarvis enesel seks otstarbeks vastavat aparaati luua, suuri laoruume soetada ja teisi kulukaid ettevalmistusetöid teha, mis selle operatsiooni juures tingimata tarvilikuks osutuksid.

Et riik selle vilja jällegi veskitele edasi peaks müüma, siis tekiks neist mitmekordsetest ostudest ja müükidest asjatu kulu, mis leivahinna tõstmist põhjustaks.

Kuival loomulikuks pidades tegeliku vilja sisseveo erakättesse andmist ja ära märki-

des selle mooduse paremusi, ei saa siiski sissevedu täiesti eraisikute võimkonda jätta, vaid viljaturu reguleerimise otstarbel peab riigil võimalus olema tarbekorral viljaoste ise otsekohe välismaalt teostada, nagu seda allpool näeme.

§ 2. järgi on rukkiterade kokkuostmisel põllupidajailt jällegi sarnane kahe sugune moodus ette nähtud, s. o. kas riik teostab viljaostu ise või annab selle õiguse lepingu alusel edasi eraisikutele.

Viljaostu eraisikute kaudu tuleb ka käesoleval juhul normaalsetel oludel eelistada, sest elukutselisel viljaostjad suudavad sagedasti odavamate kõrvalkuludega vilja kokku osta kui riigiasutused. Ka on paljudel eraettevõtjatel kokkuostu kohtadel viljalaod või jahvatuseveskid olemas, mille tõttu kaoks tarvidus ostetud vilja kaugematesse tsentrumitesse kokku vedada, kust seda vast jälle tarvitajale tagasi tuleks saata. Kuid siiski peab ka siin riigil õigus ja võimalus olema ise otseteed põllupidajalt vilja osta, kui eraettevõtjad nende peale pandud lootusi ei suuda täita. Rukki ostuhind, ostu aeg ja koht ning kvaliteet määratakse Vabariigi Valitsuse poolt kindlaks, sest ei ole võimalik tervet aastat produtsendile eesõigustatud müügiks kindlustada. See segaks valitsusele vilja ostukava kindlaksmääramist ning ei tasuks end majanduslikult ära iga viljapuuda müüja huvides viljaostjat tema poolt soovitud kohale saata. Samuti ei ole soovitatav halvaväärtuslikku vilja vastu võtta, vaid vilil peaks oma omaduste poolest turunõudeid rahuldama.

§ 3. Kuna teravilja kaitseseaduse siht, nagu eespool tähendatud, on võimaldada vastavat hinda maksta selle rukki eest, mis põllupidajal omatarvidusest üle jääb, seltepeärast on § 3. ette nähtud, et eesõigustatud korras müüa võib rukist ainult tähendatud määral, et ära hoida viljaga spekulierimist. Omatarviduse normi saab valitsus kindlaks määrata riigi statistika keskbüroo andmetel.

§ 4 annab Vabariigi Valitsusele õiguse kindlaks määrata, missuguses vahekorras välismaa rukist kodumaal eesõigustatud ostu teel omandatud rukkiga sisse võib vedada.

Tähendatud vahekord on võimalik kindlaks määrata viljasaagi suuruse selgumisel, peaaegjalikult riigi statistika keskbüroo poolt kogutud ankeet-andmetel. Meil on aastate jooksul välja kujunenud pea kindlad andmed üldise leivavilja tarviduse kohta, ja kui kodumaa müügivilja kvantum teada, siis ei tee vahekorra määramine raskusi.

Siin võivad täitmisel teatavad arusaama-

tused tulla sel puhul, kui müügiks ülesantud rukki hulk pärastisel vilja kokkuostul suureneb või väheneb, võrreldes esialgu ülesantud määraga. Asja selgituseks vaatleme neid juhte eraldi.

Oletame, et üles anti esialgu müügiks 20 tuhat tonni ja turu tarvidus on üldiselt 60 tuhat tonni, siis oleks sisseveo vahekord 1:2 — kusjuures siseturu hind võrduks 3 kr. ja välisuru hind 1,5 kroonile. Turuhind kujuneks siis

$$3 + (2 \times 1,5) = 2 \text{ kr.}$$

3

Tegelikult tuleks kokku vilja ostul aga 10 tuhat tonni. Sel puhul oleks tarvis sisse vedada 10 tuhat tonni enam vilja, kui esialgu kavatseti, ja importööridele lisanorni anda, sest tegelik vilja vahekord ei oleks mitte 1:2, nagu esialgu määratud, vaid 1:5, ja sellega kujuneks vilja hind sisseostjal

$$3 + (5 \times 1,5) = \text{Kr. } 1,75, \text{ ja importöörid}$$

6

saaksid iga laos oleva viljapuuda eest tegelikult Kr. (2 — 1,75) 0,25 teenimata kasu. Kuid sellest nähtusest on aga võimalik üle saada sel teel, et valitsus, kui näites toodud kasu ebamääraselt suureks kujuneks, välismaalt ise niipalju vilja juurde ostaks või oma ladusid sel määral vähendaks, et ta puuduva normi täis saaks, ja eksitusest tekkinud kasu riigile aga mitte eraettevõtjale läheks. Samuti võib riik teostada juhtudel, kui rohkem vilja kokku tuuakse, kui esialgul üles anti. Siin võidakse ülemäära kokkutoodud vili ostmata jätta või selle abil riik oma asutuste ladude tagavarasid suurendada, mis järgmisel aastal vahekorra määramisel arvele tuleks võtta.

Peab märkima, et selle paragrahvi järgi võib üldiselt riigi käest vilja sisseveo luba saada ainult see eraettevõtja, kes riigi käest vilja on ostnud. Siin ei ole arvatud üksnes kodumaa vili, vaid iga vili, mis valitsus eraturule laseb, kas oma ladudest või ostab välismaalt vilja siseturu hindade reguleerimiseks.

§ 5. järgi võetakse arvele rukkiterad ja jahu, mis enne selle seaduse maksamahakkamist sisse veetud, et ladude omanikkudele mitte võimaldada teenimata kasu ning reguleerida viljaturgu kuni ajani, mil valitsus kindlaks määrab vahekorra, mil määral välismaa rukist, võrreldes kodumaa rukkiga, sisse vedada võib. Kui ladusid arvele ei võetaks, siis võiks siseturul esialgu segadus tulla: sisseveo keelu puhul võiks vili müügil kaduda, kuna vabaduse puhul vilja sissevedu kuni uue lõikuseni väga suureks võiks kujuneda.

Ka on siin Vabariigi Valitsusele õigus antud tarbekorral ladude tagavarasid maksustada kuni 5 sendini kilogrammilt järgmistel kaalutiustel:

Tallinna börsikomitee viimaste kuude noteeringu järgi oli rukki suurmüügi hind ümmarguselt võttes Kr. 10 kvintaal. Rukki kasvu järgi juuli lõpuks võib meil sel aastal saaki loota hektaarilt 12—13 kvintaali, mille järgi oma tootmishind oleks Kr. 18—20 kvintaal. Arvates, et säärase saagi juures võiks katta vähemalt poole sellest rukki sisseveost, mis meil viimastel aastatel on olnud, siis oleks esialgse arvestuse järele kuni saagi lõpliku selgumiseni kodumaa ja välisrukki vahekord 1:1. Säärasel juhul kujuneks rukki hind keskmiselt Kr. 14—15 kvintaal või Kr. 2,3—Kr. 2,5 puud (omamaa rukkiahind tootmiskulu alusel Kr. 18—20 ja sisseveetav Kr. 10). Selle järgi võiks sisseveetatavat rukist maksustada kuni uue saagi selgumiseni Kr. 4—5 kvintaal või 4—5 senti kilogramm.

Rahaasjanduse komisjon leidis tarviliku olevat valitsuse uues ettepanekus järgmisi muudatusi ette võtta.

§ 1. pandi vilja sisseveo korraldus Majanduseministeeriumi peale, kuna Majanduseministeeriumil selleks paremad võimalused käes on kui Põllutööstusministeeriumil ja kuna Majanduseministeeriumi otsekoheste ülesannete hulka kuulub kaubanduseala korraldamine.

§ 2. Määrati ära, et valitsus peab põllupidajatele makstava hinna kindlaks määrama iga aasta hiljemalt septembrikuul, arvesse võttes põllumajandusliku raamatupidamise talituse andmeid. Hinna all mõistab komisjon hinna vilja äraandmise asukoha järgi. Niihästi sisseveo kui ka ülesostu lubade kohta peab komisjon loomulikuks, et valitsus, andes neid lubasid eraisikutele või ettevõtetele, ei hakka neid isikuid või ettevõtteid suuremas ulatuses finantseerima. Paragrahv 2. ettenähtud ühistegeliste ühingute all tuleb mõista produktide ühistegelisi asutusi, ükskõik kas nad on üksikud ühingud või nende keskkohad.

§ 3. Rahaasjanduse komisjon leidis teisel lugemisel, et § 3 valitsuse poolt esitatud kujul on vastuvõtmatu põhjustel, et omatarviduse normi kindlaksmääramine on raskendatud ja võib rukki kasvatajatele kui ka valitsuseasutustele ülearuseid kulusid ja raskusi tekitada. Seepärast võeti komisjonis II lugemisel vastu seisukoht, et rukkikasvatajad võivad rukist müügile tuua omatarvidusest rippumata, kui aga see nende oma kasvatatud on. III lugemisel selgus, et II lugemisel vastuvõetud seis-

koht võib tekitada valitsusele, rahalisi üle-
pääsemata raskusi ja võib esile kutsuda
spekulatsioonid ning vilja lombardeerimise
ja et neid pahesid ära hoida, on siiski tar-
vilik mõnesugune, kuigi minimaalne ja umb-
kaudne omatarviduse norm ära määrata.
Et selle normi äramääramisel rukki kasva-
tajatele mitmesuguste keeruliste andmete
andmisega ja küsimiste vastamisega mitte
raskusi tekitada, siis arvas komisjon, et
selle omatarviduse normi kindlaksmäära-
mine peaks sündima võimalikult lihtsusta-
tud kujul, kus peamiselt võiks võrdlemisele
tulla rukki all oleva põllupinna suurus,
keskmise saak ja selle rukki kasvataja
müügile pakutav rukki kvantum. Teiselt
poolt leiti, et see paragrahv on üldse üle-
arune ja tuleks kustutada. Kuna paragrahvi
ülesvõtmise poolt sellel kujul oli sama
palju häält, kui vastu, siis esitab komis-
jon selle paragrahvi variandina.

§ 4. täiendati selles mõttes, et lubade
edasiandmine ei ole maksev.

§ 5. esimeses lõikes kustutati sõnad
„mis on välismaalt sisse veetud“ ja sõnade
„laos olevad rukkid“ asemele võeti „äri-
liseks otstarbeks olevad rukkid“, rõhuta-
des, et mitte ükski arvele ei võeta see ru-
kis, mis on kindlas laoruumis, vaid üldse
kõik rukis, mis edasimüügiks ostetud. Ül-
diselt võetakse arvele kõik tagavarad
maksustamata; maksustamine sünniks ai-
nult juhtudel, kui tagavarade omanik edas-
pidi kodumata rukist osta ei kavatse ja
sellega ka välisrukki sisseveo õiguse
kaotab.

§ 6. kustutati karistus vilja suuremal
määral müügile toomise eest, kui see käes-
olevas seaduses lubatud, kuna omatarvi-
duse norm § 3 alusel võib olla väga umb-
kaudne ja kriminaalselt karistada selle
vastu eksijat oleks seetõttu ebaõiglane.

§ 7. määrati seaduse maksimahakka-
miseks erikord ja tähtaeg, arvestades
seda, et vajalikkude eeltööde tegemisega
valitsuseasutused ei suuda valmis saada
normaalseks maksimahakkamise tähtjaks.

191.

Redaktsiooni komisjoni ETTEPANEK.

(Pealkiri vt. lisa nr. 190.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigiko-
gule ette, võtta vastu „Teravilja kaitse-
seaduse“ lõplik redaktsioon Riigikogu
poolt III lugemisel vastuvõetud kujul järg-
miste muudatustega:

1. § 1, kolmas rida: selles seaduses,
p. o. käesolevas seaduses.

2. Sama paragrahvi teine lõige võtta
järgmiselt: Vabariigi Valitsusel on õigus
korraldada käesolevas seaduses rukki ja
rukkijahu kohta ettenähtud alustel ka nisu
ja selle saaduste sissevedu, ostu ja müüki.

3. § 2, esimene rida: kustutada sõna
„kindlakaks“.

4. § 2, viimne rida: mingisugust
maksu, p. o. mingit maksu.

192.

Rahaasjanduse komisjoni ETTEPANEK.

Riigikogu otsustab:

Tolli-põhitariifide muutmise ja täien-
damise seadus (Vabariigi Valitsuse ette-
panek Riigikogule 28. V. 1930 — Riigi-
kogu kantselei nr. 150) tagasi lükata.

SELETUSKIRI.

Vabariigi Valitsuse poolt esitatud tolli-
põhitariifide muutmise ja täiendamise se-
aduseelnõuga kavatsetakse: 1) maksma
panna uut tolli, 0,55 kuldf. 1 kg netto
pealt, igasuguse liha kohta, nii soolatud
kui ka kuivatatud kujul, samuti ka lihast
vorstide kohta, 2) tõsta tolli sulatatud toi-
durasva suhtes 0,55 kuldf. peale 1 kg
netto eest. Rahaasjanduse komisjonis sel-
gus tähendatud seaduseelnõu arutamisel, et
osa komisjoni liikmeist ei leidnud valitsuse
ettepaneku olevat põhjendatud.

Kõigepealt ei ole liha- ja rasvaainete
netto-sissevedu nii suur, kui valitsuse se-
letuskirjas seda väidetakse, sest seal mär-
gitud loomamaod ja sooled olid 1929. a.
sisse veetud ekspordiks ümbertöötamise
otstarbel.

Sisseveetav liha, peaaegselt Ameerika
pekk, nagu ka sisseveetav rasv, on keh-
vemate rahvakihtide toiduaine, kes juhul,
kui tähendatud ainete siseturu hinda tol-
liga tõstetakse, ikkagi ei suudaks suure-
mas ulatuses hakata tarvitama kohalikke
kallimaid liha- ja rasvasaadusi, eriti aga
tunduvalt kallimat värsket liha.

Mis puutub aga eriti rasvasse, siis pee-
konitööstuse arenemisel Eestis, kui rasva-
toodang katab ülejäägiga siseturu tarvi-
duse, ei suudaks ka kõrgendatud tolli hoida
kõrgemal tasapinnal rasva hinda. Seda
näeme Saksamaal näiteks rukkikollide suh-
tes.

Meie rahva kehvemate kihtide toitlus-
võimallused on isegi puudulikud. Osa keh-
vemaid inimesi kannatab praegugi juba
alatoitluse all. Kavatsatud tollid suuren-
daksid veelgi toitlusraskusi, ilma et põllu-

majandus sellest mingit nimetamisväärt kasu saaks.

Pealegi ei ole ka väliskaubanduse bilansi seisukohalt kõnealolevate saaduste sissevedu nii suur ja hädaohtlik, et see õigustaks meid halbusi, mis kavatsatud tollid ellu kutsuvad.

Neil lühidalt kokkuvõetud põhjustel oli komisjoni, enamus Vabariigi Valitsuse poolt esitatud seaduseelnõu vastu.

193.

Redaktsiooni komisjoni ETTEPANEK.

(Pealkiri vt. lisa nr. 192.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette, võtta vastu „Tolli-põhitariifide muutmise ja täiendamise seaduse“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt III lugemisel vastuvõetud kujul järgmiste muudatustega:

1. § 36. märkus 1 võtta järgmiselt: „Märkus: 1. Punktides 2 ja 3 nimetatud kaup väikestes pakides kuni 2 kg raskuseni tollitakse ühes ümbrikkudega. Samuti ei arvata kaalust maha tina- või paberi lehti, kui kaup nendega kaetud.“

194.

Rahaasjanduse komisjoni ettepanek. TOLLISEADUSTIKU MUUTMISE SEADUS.

Tolliseadustiku (RT 45/46 — 1923) § 450 muudetakse ning pannakse maksma järgmises redaktsioonis:

§ 450. Salakaubaks tunnustatud kaubad, asjad ja väärtused, niisama ka veo- ja pakkimisabinõud müüakse, kui tollinõukogu (või tollikomitee) või kohtu otsused nende konfiiskeerimise kohta, on jõusse astunud, tolliasutise poolt ära enampakkumise teel, käesoleva seadustiku §§ 415—417 ettenähtud korras.

Erandina eelmise lõike eeskirjast on Piirivalve Valitsusel õigus salakaubaveo abinõudena konfiiskeeritud ujuvabinõusid, mahuga vähem kui 40 br. registertonni, samuti autosid ja mootorrattaid omandada ilma enampakkumiseta, tasudes 60% § 415 p. b alusel määratud hindamissummast. Tähendatud, tasu läheb Tolliseadustiku § 451, lit. a ja c all ettenähtud kulude katmiseks ja autasuks.

SELETUSKIRI.

Rahaasjanduse komisjon ühines valitsuse ettepanekuga ja motiividega ja esitab käesoleva seaduse üksikute redaktsiooniliste muudatustega Riigikogule vastuvõtmiseks.

195.

Redaktsiooni komisjoni ETTEPANEK.

(Pealkiri vt. lisa nr. 194.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette, võtta vastu „Tolliseadustiku muutmise seaduse“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt III lugemisel vastuvõetud kujul muudatusteta.

196.

Üldkomisjoni ettepanek. TOLLISEADUSTIKU §§ 90, 92—94 MUUTMISE SEADUS.

I osa.

Tolliseadustiku (RT 45/46 — 1923) §§ 90, 92, 93 ja 94 muudetakse ning pannakse maksma järgmises redaktsioonis:

§ 90. Kui laev on sunnitud avariid, juhu või toimetama väljalaadimist kohal, kus ei ole tolliasutist või ajutist tollivalvet, samuti kui hädas olnud laevalt kaubad või asjad on uhitatud rannale või veest päästetud, võetakse need kaubad või asjad valve alla piirivalve poolt, vastaval korral koos rannavanemaga.

§ 92. Nimekirja kokkuseadmisest päästetud kaupade ja asjade kohta võtavad osa piirivalve esindaja, samuti ka hädas olnud laeva juht või agent, kaubakäsitaja ja kindlustusseltsi esindaja, kui nad kohal on, ning vastaval korral pääste- või abiandetoit juhtinud rannavanem.

§ 93. Kui päästetud vara (§ 91), nimekirja kokkuseadmisel selle vara hulgast leitakse kodumaa kaupu või asju, mille väljavedu on lubatud tollita, või väljamaa kaupu või asju, mille eest toll juba makstud või mis tollist vabad, siis jäetakse need kaubad või asjad rannavanema hoiu alla väljaandmiseks vastuvõtuõiguselistele isikutele.

Muud kaubad ja asjad jäävad tolliasutise korraldusse ja veetakse, kui see võimalik, tema ladudesse edaspidiseks hoidmiseks kaubast huvitatud isiku arvel, vastasel korral jäetakse nad piirivalve korraldusse.

§ 94. Tolliasutise korraldusse jäänud kaupade ja asjade (§ 93 teine lõige) hulgast müüakse need, mis on niivõrt vigastatud või kiirelt rikkiminevad, et neid võimatu hoida heade tagajärgedega, samuti need, mille väärtus ei kataks hoidmiskulusid, tolliasutise äranägemisel enampakkumise teel ära, kui võimalik, siis nende asukohas. Muud kaubad ja asjad hoitakse ja antakse välja käesolevas seadustikus tolli

alla kuuluvate kaupade suhtes üldiselt ettenähtud korras. Kaupade või asjade või nende eest saadud raha väljaandmisel vastuvõtuõiguselistele isikutele nõuab tolliasutis sisse kõigepealt riigile nimekirja kokkuseadmise ja kaupade veokulud, kuna tasu asjus päästjatele või abiandjatele talitatakse sellekohaste eriseaduste järgi.

II osa.

Käesolev seadus hakkab maksma 1. juulist 1930. a.

SELETUSKIRI.

Käesoleva eelnõu eeskirjad olid paigutatud Laevade päästmise ning neile abiandmise ja uppunud ning randunud varade seaduseelnõu peatükk 3 § 54 (Vabariigi Valitsuse ettepanek Riigikogule 5. II 1930 — prt. nr. 9 p. III — 2).

Üldkomisjon asus tähendatud eelnõu arutamisel seisukohale, et ei ole hea eriseaduse osana muuta teist eriseadust, kuna siis tekib seaduste käsitlemisel raskusi. Neil põhjustel otsustas üldkomisjon Tolliseadustiku muutmise osa Laevade päästmise ning neile abiandmise ja uppunud ning randunud varade seadusest eraldada ja esitada eriseadusena Riigikogule.

Sisuliselt on Tolliseadustiku §§ 90, 92—94 muutmine rannavanema instituudi sisseadmise tagajärjel vajalik.

197.

Redaktsiooni komisjoni

ETTEPANEK.

(Pealkiri vt. lisa nr. 196.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette, võtta vastu „Tolliseadustiku §§ 90., 92.—94. muutmise seaduse“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt III lugemisel vastuvõetud kujul järgmiste muudatustega:

1. I osa, esimene rida: §§ 90, 92, 93 ja 94, p. o. §§ 90, 92—94.

2. § 90, esimene rida: toimetama väljalaadimist, p. o. välja laadima.

3. § 92, esimene ja teine rida: Nimekirja kokkuseadmisesest päästetud kaupade ja asjade kohta võtavad osa, p. o. Päästetud kaupade ja asjade nimekirja koostamisest võtab osa.

4. § 93. teine lõige võtta järgmiselt: „Muud kaubad ja asjad jäävad tolliasutuse korraldusse. Võimaluse korral veetakse need tolliasutuse ladudesse edaspidiseks hoidmiseks kaubast huvitatud isiku arvel, vastasel korral jäetakse nad piirivalve valve alla.“

5. § 94 võtta järgmiselt: „§ 94. Tolli-

asutuse korraldusse jäänud kaupadest ja asjadest (§ 93. teine lõige) müüakse — võimalikult nende asukohas — tolliasutuse äranägemisel enampakkumisel need, mis niivõrt vigastatud või kiirelt rikkiminevad, et neid võimata hoida heade tagajärgedega, samuti need, mille väärtus ei kataks hoidmiskulusid. Muud kaubad ja asjad hoitakse ja antakse välja korras, mis käesolevas seadustikus üldiselt ette nähtud tollimisele kuuluvate kaupade kohta. Kaupade või asjade või nende eest saadud raha väljaandmisel vastuvõtuõiguselistele isikuile nõuab tolliasutus riigile sisse kõigepealt nimekirja koostamise ja kaupade veo kulud, kuna tasu asjus päästjatele või abiandjatele talitatakse sellekohaste eriseaduste järgi.“

198.

Rahaasjanduse komisjoni

SELETUSKIRI

tulumaksu vähendamise seadusele.

Rahaasjanduse komisjon, ühinedes Vabariigi Valitsuselt esitatud seaduseelnõu seletuskirjas toodud motiividega, esitab käesoleva seaduseelnõu muutmatusena Riigikogule vastuvõtmiseks.

199.

Redaktsiooni komisjoni

ETTEPANEK.

(Pealkiri vt. lisa nr. 198.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette, vastu võtta „Tulumaksu vähendamise seaduse“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt kolmandal lugemisel vastuvõetud kujul ühes järgmise muudatusega:

1. § 1, teine rida: arvutatud tulumaks, p. o. arvutatav tulumaks.

200.

Üldkomisjoni ettepanek.

VÄLISTEENISTUSE SEADUS.

1. Üldeeskirjad.

§ 1. Välisteenistuses olevate riigiteenijate kohta maksavad kõik riigiteenistust korraldavate seaduste eeskirjad niivõrt, kui ei ole teisiti määratud käesoleva seadusega.

§ 2. Käesolevale seadusele alluvad kõik Välisteenistuse koosseisu kuuluvad riigiteenijad.

§ 3. Saatkondades ja konsulaatides teenistuses seisvad riigiteenijad, välja arvatud kantselei ja arveala tehnilised jõud, on ametiastmelt järgmised:

- 1) diplomaatilisel alal:
 - a) saadik (envoyé extraordinaire et ministre plénipotentiaire),
 - b) nõunik (conseiller de légation),
 - c) sekretär (secrétaire de légation),
 - d) atashee (attaché de légation);
- 2) konsulaaralal:
 - a) peakonsul (consul général),
 - b) konsul (consul),
 - c) asekonsul (vice-consul).

Välismaile, kus saadiku kohta ei ole ette nähtud või kus seda soovitakse hoida vakantsena, võidakse määrata ametisse kas alaliselt või ajutiselt chargé d'affaires'i või alalise esindaja.

§ 4. Välis teenistuse ametialade vastavusest olenevate küsimuste käsitlemisel loetakse astmelt võrdseteks järgmised diplomaatilise iseloomuga ametikohad:

- 1) Välisministri abi; saadik;
- 2) Välisministeeriumi osakonna juhataja, chargé d'affaires, peakonsul;
- 3) Välisministeeriumi büroo juhataja, saatkonna nõunik;
- 4) Välisministeeriumi I sekretär; saatkonna I sekretär, konsul;
- 5) Välisministeeriumi II sekretär; saatkonna II sekretär, asekonsul;
- 6) saatkonna atashee; säärase saatkonna ametnik, kus koosseis ette näeb ainult ametniku või alternatiivselt ametniku või sekretäri; Välisministeeriumi ametnik XIV palgaastmes.

Kantselei- ja arveala-ametnikkude kohta on maksev siseriigis riigiteenijate suhtes maksev vastavus kord.

II. Välis teenistusse astumine.

§ 5. Välis teenistusse astumiseks üles seatavad tingimused peale nende, mis ette nähtud Riigiteenistuse seaduse § 4, pannakse maksma Vabariigi Valitsuse sellekohase määrusega.

§ 6. Ametisse võtta ei või neid, kes on sattunud majanduslikult sääraselt raskesse seisukorda, et nad ei suuda täita oma ainelisi kohustusi.

§ 7. Saatkondade juhid nimetatakse ametisse Riigivanema poolt Vabariigi Valitsuse nõusolekul.

Välisministri abi, Välisministeeriumi osakonna juhatajad ja peakonsulid, nimetatakse ametisse Vabariigi Valitsuse poolt.

Kõik teised ametnikud välis teenistuse alal nimetatakse ametisse Välisministri poolt.

III. Teenistuskäik.

§ 8. Ümberpaigutatav loetakse uuele kohale astunuks arvates vanast kohast vabanemise päevast, mis kindlaks määratakse

vastavas kirjalikus otsuses. Ümberkolimise korral määratakse vastavas kirjalikus otsuses kindlaks uude teenistusse ilmumise tähtaeg vastavalt kaugusele ja töölele tarvidusele, kuid mitte üle 45 päeva.

Välisesindusse teenistusse nimetatud riigiteenijale makstakse palka sisemaa palgaastme järele kuni ametikohale väljasõidu päevani.

Määratud ajaks ilma mõjuva põhjusega teenistusse mitteilmumisel loetakse ametnik riigiteenistusest lahkunuks.

§ 9. Riigivanemal on õigus Vabariigi Valitsuse nõusolekul saatkonna juhti (saadikut, chargé d'affaires'i või alalist esindajat) tarbekorral ära kutsuda tema kohalt ning määrata Välisministeeriumi käsutusse (disponibilité). Seesama õigus on ametisse määraval teiste välisesindustes teenistuses seisvate riigiteenijate kohta. Käsituse kutsutu on kohustatud täitma Välisministri poolt tema peale pandud ülesandeid ning on õigustatud endisele ametiaastmele vastava siseriigi-teenistusastme järgi palka edasi saama ühe aasta jooksul, kui ta ei ole riigiteenistusest lahkunud. Peale üheaastast käsutuses seismist vabastatakse käsutusse kutsutud ametnik riigiteenistusest, kui teda selle aja jooksul pole nimetatud uuele ametikohale.

Tema määramise puhul koosseisus ette nähtud kohale käsutusaja vältel makstakse palka kohi järgi, kui see ületab selle paragrahvi eelmises lõikes näidatud palgamäära. Vastasel korral saab ta ühe aasta jooksul endist palka edasi esimeses lõikes näidatud määral.

§ 10. Teenistusse määrav ülem võib välis teenistuses seisvat riigiteenijat teenistusest vabastada vastu viimase tahtmist, kui riigiteenija majanduslikult on sattunud säärasesse seisukorda, mis temalt võtaks õiguse astuda riigiteenistusse välis teenistuse alal.

IV. Välis teenistuses seisvate riigiteenijate õigused.

§ 11. Välis teenistuses seisva riigiteenija surma korral saavad kadunu ülalpidamisel olnud perekonnaliikmed ja ülenevad sugulased kolme kuu jooksul tema palga edasi ning sama aja jooksul korteriraha riiklikkude üütr'normide alusel, kui kadunud oli teenistuskorter.

Kui selle paragrahvi esimeses lõikes näidatud omaksed asuvad kadunu teenistuskohas välismaal, siis saavad nad kolme kuu jooksul palka $\frac{2}{3}$ välisnormist, teistel asukoha tingimustel aga sisemaa vastava palgaastme järgi terve palga suuruses, ning sama aja jooksul korteriraha riiklikkude üü-

rinormide alusel, kui viimase ametikoha järgi kadunud kuulub tasuta teenistuskorter.

§ 12. Välissteenistuses seisev riigiteenija, kes vabastatakse teenistusest parandamatu haiguse pärast, saab oma viimase koha järgi palga edasi kolme kuu jooksul peale vabastamist, välismaal viibides $\frac{2}{3}$ välispalgast viimase ametikoha järgi, sissemaal viibides aga sisemaa vastava palgaastme järgi terve palga suurus, ning sama aja jooksul korteriraha riiklikkude üirnormide alusel, kui viimase ametikoha järgi temale kuulub tasuta teenistuskorter.

§ 13. Välissteenistuses seisval riigiteenijal on õigus igal aastal saada puhkeajaga:

1) kui ta on teenistuses kodumaal, — peale üheaastast teenistust 2 nädalat, peale kaheaastast teenistust üks kuu;

2) kui ta on teenistuses välismaal, siis pikendatakse puhkuse kestust kodumaale sõidu puhul ajaga, mis normaaloludes edasitagasi sõiduks küllaldane.

§ 14. Teenistuse huvides ja riigiteenija nõusolekul võib kaht väljateenitud puhkust ühendada.

Kui välissteenistuses seisva riigiteenija teenistuskohal on väljaspool Euroopat ja kui riigiteenija ei ole ühel või mitmel aastal oma puhkeajaga kasutanud, siis võib neid Välisministri nõusolekul ühendada, kuid igal juhul nii, et puhkeajad väljaspool Euroopat ei tõuseks üle nelja kuu.

§ 15. Puhkusel viibija on kohustatud teatama ametiasutisele ja otsekohesele ülemale oma asukoha aadressi puhkusel viibimise ajal.

Kui see, kes puhkuse on lubanud, leiab tungivate asjaolude tõttu vajalikuks puhkusel olia tagasipöördumise teenistuskohuste täitmisele enne lubatud puhkeaja möödumist, siis on puhkusel viibija kohustatud viibimata täitma tagasikutse.

SELETUSKIRI.

Üldkomisjon ühines Vabariigi Valitsuse seletuskirjaga ja tegi seaduses ainult vähem-tähtsad parandused.

Üldkomisjon asus seisukohale, et § 10 võib käsitamisele tulla ainult neil kordadel, kui see riigi prestiihi ja teenistuse huvides tõesti vajalik on. Ta ei tohiks aga mitte kujuneda otsitud ettekäändeks välissteenistuses seisvate riigiteenijate vallandamisel.

§ 12. puhul märgib üldkomisjon, et välissteenistuses seisvate riigiteenijate kohta jäävad muudugi ka edaspidigi maksma riigiteenijate kohta käivad arstiabi ja pensioni seadused, samuti kui jäävad välissteenistuses seisvate riigiteenijate kohta maksma kõik teised Riigiteenistuse seaduse ees-

kirjad niivõrt, kui võrd nad ei ole käesoleva seadusega muudetud.

Käesoleva eelnõu on heaks kiitnud ka väliskomisjon.

201.

Redaktsiooni komisjoni ETTEPANEK.

(Pealkiri vt. lisa nr. 200.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette vastu võtta „Välissteenistuse seaduse“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt kolmandal lugemisel vastuvõetud kujul ühes järgmiste muudatustega:

1. § 1. teine rida: pärast sõna „eeskirjad“ kustutada „niivõrt“ ja sõna „kui“ asemele võtta „kuiivõrt“.

2. § 3. esimene rida: teenistuses seisvad, p. o. teenivad.

3. § 3. teine lõige võtta järgmiselt: Välisriikidesse, kus ei ole nähtud ette saadiku kohta või kus see vakantne, võidakse määrata ametisse kas alaliselt või ajutiselt chargé d'affaires või alaline esindaja.

4. § 5 võtta vastu järgmiselt: § 5. Tingimused välissteenistusse astumiseks, peale Riigiteenistuse seaduse § 4. ettenähtute, pannakse maksma Vabariigi Valitsuse määrusega.

5. § 6. teine rida: säraselt, p. o. niivõrt.

6. § 7. esimene lõige võtta järgmiselt: Saatkondade juhid (saadik, chargé d'affaires või alaline esindaja) nimetab ametisse Riigivanem Vabariigi Valitsuse nõusolekul.

7. § 8. esimene lõige võtta järgmiselt: Ümberpaigutatav loetakse uuele kohale astunuks arvates endisest kohast vabanemise päevast, mis määratakse kirjaliku otsusega. Ümberpaigutamise korral määratakse kirjaliku otsusega uude teenistusse ilmumise tähtaeg vastavalt kaugusele ja tõelisele tarvidusele, kuid mitte üle 45 päeva.

8. § 9. esimeses*) reas kustutada: (saadikut, chargé d'affaires'i või alalist esindajat).

9. § 9. kolmandas reas võtta pärast sõna „tema“ sõna „ameti“.

10. § 9, üheksas rida: Peale, p. o. Pärast.

11. § 9, teine lõige, teine rida: selle, p. o. käesoleva.

12. lhk. 3; IV. Välissteenistuses seisvate riigiteenijate õigused, p. o. IV. Välissteenistuses olevate riigiteenijate õigused.

13. § 13, p. 2: pärast sõna „aja“ võtta „võrra“.

14. § 14. esimene lõige võtta järgmiselt: Teenistuse huvides ja riigiteenija

*) peab olema „teises“.

nõusolekul võib ühendada kaks väljateenitud puhkust.

15. § 14, teine lõige, viimne rida: ei tõuseks üle nelja kuu, p. o. ei ületaks nelja kuud.

202.

Üldkomisjoni ettepanek.

VÄLJASPOOL APTEEKE MÜRGISTE JA KANGEMÕJULISTE AINETE MÜÜGI SEADUS.

§ 1. Mürgised ja kangemõjulised ained liigitatakse müügil väljaspool apteeke nelja järku. Esimesse järku kuuluvad mürgised ained, millega on hõlpus sünnitada mürgitusi või mis võivad olla kahjulikud rahva tervishoiule. Teise järku kuuluvad mürgised ja kangemõjulised ained, mida tarvitatakse peaaesjalikult tööstuses ja millega ei ole hõlpus sünnitada mürgitusi või terviskahju. Kolmandasse ja neljandasse järku kuuluvad mürgised ja kangemõjulised ained, mida tarvitatakse ainult apteekides ja farmatsöidilistes vabrikutes ja laboratooriumides, nendest kolmandasse, mis veetakse sisse välismaadelt, ja neljandasse — kodumaa mürgised ja kangemõjulised taimed, mis igauhtele on kättesaadavad seal, kus nad kasvavad.

Mürgiste ja kangemõjuliste ainete järkude nimekirjad seab kokku Riigi Tervishoiunõukogu ja kuulutab välja Tervishoiu- ja hooldekandevalitsus. Samal teel muudetakse ja uuendatakse need nimekirjad vajaduse järgi.

§ 2. Hariduse- ja sotsiaalministril on õigus anda määrusi mürgiste ja kangemõjuliste ainete sisseveo, müügikohtade, müügi, hoiu j. n. e. kohta vastavalt nende ainete järkudele.

Samuti on tal õigus anda sundmäärusi mürgiste ja kangemõjuliste ainete hulka kuuluvate taimekahjurite hävitamise vahenditega kauplemiseks, nende vahendite, müügi, hoiu ja käsitlemise kohta.

§ 3. Oopiumi ja muude uimastavate ainete müük korraldatakse eriseadusega.

§ 4. Käesoleva seaduse maksamahakamisega kaotavad maksvuse Arstiseaduse (VSK XIII köide 1905 a. väljaanne, 1912, 1913 ja 1914 a. järg) §§ 677—703.

SELETUSKIRI.

Kustutati valitsuse eelnõust § 2 kui ülearune, kuna selles paragrahvis ettenähtud määruseandmise õigus on antud valitsuse eelnõu § 3-le (kom. ettepanekus § 2).

Eelnõu täiendati uue § 3-ga, milles öeldud, et oopiumi ja teiste uimastavate ai-

nete müük eriseadusega korraldatakse, millest tuleb järeldada, et selles eriseaduses (oopiumi ja teiste uimastavate ainete sisse- ja väljaveo ja müügi seadus) nimetatud ainete kohta käesolevas eelnõus ettenähtud normid ei tule kohaldamisele. Loomulikult ei käiks eriseaduses ettenähtud ained ka § 1-tähendatud klassidesse liigitamise alla, vaid need oleksid väljaspool selles paragrahvis tähendatud liigitamist.

203.

Redaktsiooni komisjoni

ETTEPANEK.

(Pealkiri vt. lisa nr. 202.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette, võtta vastu „Mürgiste ja kangemõjuliste ainete väljaspool apteeke müügi seaduse“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt III lugemisel vastuvõetud kujul järgmistele muudatustega:

1. Pealkiri võtta järgmiselt: Mürgiste ja kangemõjuliste ainete väljaspool apteeke müügi seadus.

2. § 1, kolmas rida: sünnitada, p. o. tekitada.

3. § 1, teine lõige, esimene ja teine rida: seab kokku, p. o. koostab.

4. § 2. teine lõige võtta järgmiselt: Samuti on tal õigus anda sundmäärusi mürgiste ja kangemõjuliste ainete hulka kuuluvate taimekahjurite hävitamise vahenditega kauplemise, müügi, hoiu ja käsitlemise kohta.

204.

Rahaasjanduse komisjoni, ettepanek.

VÄLJASPOOL LINNU JA ALEVID ASUVATE KINNISVARADE HINDAMISE SEADUSE MUUTMISE SEADUS.

I.

Väljaspool linnu ja alevid asuvate kinnisvarade hindamise seaduse (RT 27 — 1923, 67 — 1924 ja 23 — 1927) §§ 8, 14, 16, 30, 31 ja 32 muudetakse ning pannakse maksma järgmises redaktsioonis:

§ 8. Iga üksiku valduse puhaskasu (tulukuse) kindlaksmääramiseks korrutatakse vastava raiooni klassi (liigi) hektaari puhaskasu (tariif) valduse iga maa- ja metsaklassi hektaaride arvuga.

Kuni sellekohaste uute tariifide maksmapanekuni tarvitatakse klassitatud valduste maksualuse puhaskasu (tulukuse) arvutamiseks üle riigi 4. juuni 1901. a. Liivi kubermangu kinnisvarade hindamise sea-

duse põhjal maksmapandud puhtakasurubade tariifi, mis on avaldatud Liivimaa Kubermangu Teatajas 1906. a. nr. 135 all.

Paremates põllumajanduse minevuseraioonides asuvate valduste kohta suurendatakse maksualust tulu 5-protsendilistes astetes kuni 15 protsendi võrra; halvemates põllumajanduse minevuseraioonides asuvate valduste kohta vähendatakse maksualust tulu 5-protsendilistes astetes kuni 15 protsendi võrra.

Metsamaade kohta eraldatakse raioonid üle riigi vastavalt 1901. a. hindamiseseaduses ettenähtud korrale. Need raioonid määratakse kindlaks kinnisvara hindamise peakomitee poolt ja kinnitatakse Vabariigi Valitsuse poolt 5—10 aastaks.

Valduste pealt saadav mitte põllu ehk metsamajanduslik puhaskasu nagu kalapüügist, turbatööstusest, kivimurrust, ladudena väljarentimisest j. n. e. määratakse kindlaks valdajate poolt esitatud ja maakonna komiteede poolt vastavalt kontrollitavate teadaannete põhjal, mis käivad võimalikult 5 eelmise aasta kohta.

§ 14. Maksustamise otstarbel klassifitseeritud maade ümberklassifitseerimist otsustab peakomitee omal algatusel või vastava vallavalitsuse või valdaja põhjendatud ettepanekul ja ära kuulates maakonna komitee arvamist. Valdaja palvel ettevõetud ümberklassifitseerimine sünnib valdaja kulul, kusjuures arvatakse 1 kroon hektaarilt hinnatava pindala pealt, kuid kogusummas mitte alla 5 krooni ja mitte üle 50 krooni, missugune summa ette makstakse enne tööde algust.

Uute ja ümberhitatud hoonete hindamist, kui nad § 1 alusel hindamisele kuuluvad, teostatakse käesoleva seaduse järgi.

Maksustamise otstarbel hinnatud hoonete ümberhindamist otsustab peakomitee omal algatusel või vastava vallavalitsuse või valdaja põhjendatud ettepanekul ja ära kuulates maakonna komitee arvamist. Valdaja palvel ettevõetud ümberhindamine sünnib valdaja kulul, kusjuures arvatakse 10 krooni iga kinnistuseüksuse pealt, missugune summa ette makstakse enne tööde algust.

Kuni see ei ole kindlaks määratud sellekohase eriseadusega, võib kinnisvarade hindamise peakomitee ära kuulates maakonna komitee arvamist, olemasolevate tööstusettevõtete kinnisvarasid ümber hinnata 1901. a. hindamiseseaduse alusel vastava valla või maavalitsuse põhjendatud ettepanekul või omaniku põhjendatud palvel ja kulul tasu eest 10 senti iga puhtakasurubla pealt kuni 1000 puhtakasurublani, 5 senti iga puhtakasurubla pealt 1000 kuni

10.000 puhtakasurublani ja 2 senti iga puhtakasurubla pealt üle 10.000 puhtakasurubla, missuguse summa arvel avanss ette makstakse. Samas korras tulevad hindamisele kõik uuestitekkunud tööstusettevõtted. Hindamist kohapeal toimetab hindaja vastava vallavalitsuse esindaja juuresolekul ja kinnitab vastava maakonna hindamiskomitee.

§ 16. Hindamise peakomitee moodustavad Põllutöoministri või tema abi juhatusel:

- 1) Maksudevalitsuse direktor;
- 2) Kohtu- ja siseministeeriumi administratiiv osakonna direktor;
- 3) Riigimaade ja -metsadevalitsuse direktor;
- 4) Katastriameti juhataja;
- 5) Üks maavaldaja Eesti põllumeeste keskseltsi, üks maavaldaja asunikude, riigirentnikkude ja talupidajate põllumajandusliidu, üks maavaldaja üleriikliku maatööraha ühisuse nimetusel ja üks tegelik tööstur maalt kaubandus-tööstuskoja nimetusel.

Peale selle võivad osa võtta nõuandva häälega vastavate maavalitsuste esindajad nende maakondadesse puutuvate asjade arutamisel.

§ 30. Hindamise peakomitee koosolekud on otsusevõimelised, kui peale komitee juhataja koosolekust osa võtab vähemalt 4 hääleõiguslikku liiget; maakonna hindamiskomitee koosolekud on otsusevõimelised, kui koosolekul on peale koosoleku juhataja maksuinspektor või tema abi ja hindamiskontrolör; valla hindamiskomisjoni koosolekud on otsusevõimelised, kui koosolekust peale juhataja osa võtab veel üks liige.

§ 31. Hindamise peakomitee asjaajamist ja katastri pidamist toimetab katastriamet, maakonna hindamiskomiteede asjaajamist — hindamiskontrolör, ja valla komisjonide asjaajamist — katastriameti poolt määratud komisjoni juhataja.

§ 32. Põllutöoministril on õigus kokkuleppel Majanduseministriga ning Kohtu- ja siseministriga käesoleva seaduse teostamiseks anda määrusi ja juhtnõure.

II.

Sama seaduse §§ 4, 7 ja 29 kaotavad maksvuse.

SELETUSKIRI.

Rahaasjanduse komisjon üldiselt ühines Vabariigi Valitsuse poolt esitatud seaduseelnõuga ja selle motiividega, tehes eelnõus üldisi redaktsioonilisi ja järgmisi sisulisi muudatusi.

§ 8. juures on välja jäetud Vabariigi Valitsuse õigus määrusi anda klassitatud maade puhaskasu tariifide arvutamiseks — põhjendusega, et tähendatud küsimus suure tähtsusega ja Põllutöoministeeriumil selleks vastuvõetavaid kavu veel välja töötatud ei ole. Sama paragrahvi kolmandas lõikes tähendatud paremates põllumajanduse minevuse raionides maksualust tulu suurendavaid protsente alandati 40% pealt 15% peale ja astete vaheks määrati 10% asemel 5%. Ühtlasi täiendati sama lõiget halvemates põllumajanduse minevuseraioonides maksualuse tulu vähendamiseks 5-protsendilistes astetes kuni 15 protsendi võrra.

§ 14 täiendati mõistega, et peakomiteel on õigus ümberklassitamist ja ümberhindamist otsustada omal algatusel, jättes seega temale võimaluse neis maakondades, kus klassitamine ja hindamised juba mitukümmend aastat tagasi läbi viidud ja nüüd muutunud olukorra tõttu vananenud, tõelist olukorda ära määrata, mis oleks õiglases vahekorras nende klassitustega ja hindamistega, mis tänaseni mujal läbi viidud.

Kinnisvara valdajate huvides on määratud ka tasu ülemmäär, mis nende poolt tasutakse katastriameti kuldade katteks, sellel juhul, kui klassitamine või hindamine on ette võetud viimase (valdaja) palvel.

§ 16. tähendatud peakomitee koosseisu on vähendatud kaheteistkümnelt üheksa peale, kusjuures uutena on komitees ette nähtud esindajad üleriikliku maatööraha ühisuse ja kaubandus-tööstuskoja määramisel.

205.

Redaktsiooni komisjoni

ETTEPANEK.

(Pealkiri vt. lisa nr. 204.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette, võtta vastu „Väljaspool linnu ja aleveid asuvate kinnisvarade hindamise seaduse muutmise seaduse“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt III lugemisel vastuvõetud kujul järgmistele muudatustega:

1. § 8. esimene lõige võtta järgmiselt: § 8. Iga üksiku valduse puhaskasu (tulukuse) määramiseks korrutatakse vastava raiooni klassi (liigi) hektaari puhaskasu (tariif) valduse iga maa- ja metsaklassi hektaaride arvuga.

2. § 8. neljas lõige võtta järgmiselt: Metsamaade kohta eraldatakse raionid üle riigi vastavalt 1901. a. hindamise seaduses ettenähtud korrale. Need raionid määrab kinnisvara hindamise peakomitee

ja kinnitab Vabariigi Valitsus 5—10 aastaks.

3. § 8. viies lõige võtta järgmiselt: Valdustelt saadav mittepõllu- või metsamajanduslik puhaskasu, nagu kalapüügist, turbatööstusest, kivimurrust, ladudena väljarentimisest jne., määratakse valdajate poolt esitatud ja maakonna komiteede poolt vastavalt kontrollitud teadaannete põhjal, mis käivad võimalikult 5 eelmise aasta kohta.

4. § 14, neljas ja viies rida: Valdaja palvel ettevõetud ümberklassitamine sünnib valdaja kulul, p. o. Valdaja palvel ettevõetud ümberklassitamine teostub valdaja kulul.

5. § 14, kolmas lõige, neljas ja viies rida: Valdaja palvel ettevõetud ümberhindamine sünnib valdaja kulul, p. o. Valdaja palvel ettevõetud ümberhindamine teostub valdaja kulul.

6. § 14. neljas lõige võtta järgmiselt: Kuni see ei ole määratud sellekohase eriseadusega, võib kinnisvarade hindamise peakomitee, ära kuulates maakonna komitee arvamise, olemasolevate tööstuseettevõtete kinnisvarasid ümber hinnata 1901. a. hindamise seaduse alusel vastava valla- või maavalitsuse põhjendatud ettepanekul või omaniku põhjendatud palvel ja kulul, tasu eest 10 senti puhtakasurublalt kuni 1000 puhtakasurublani, 5 senti puhtakasurublalt 1000 kuni 10000 puhtakasurublani ja 2 senti puhtakasurublalt üle 10000 puhtakasurubla, missuguse summa arvel makstakse avanss. Samas korras tulevad hindamisele kõik uuestitekinud tööstuseettevõtted. Hindaja hindab koha peal vastava vallavalitsuse esindaja juuresolekul. Hindamise kinnitab vastava maakonna hindamiskomitee.

7. § 16. esimene ja teine lõige võtta järgmiselt: § 16. Hindamise peakomitee koosseisu kuuluvad:

1) Põllutöominister või tema abi — juhatajana.

8. § 32 võtta järgmiselt: „§ 32. Põllutöoministril on õigus, kokkuleppel Majanduse- ning Kohtu- ja siseministriga, anda määrusi ja juhtnöore käesoleva seaduse teostamiseks.“

206.

Riigikogu liikmete J. Masing'i ja M. Punga ettepanek.

ÜÜRISEADUSE KAOTAMISE SEADUS.

§ 1. Üüriseadus (RT 112 — 1921) ja Üüriseaduse muutmise ja osalise kaotamise seadus (RT 49 — 1927) kaotavad maksuse 1. juulist 1930. a.

SELETUSKIRI.

Eestis pandi maksma esimene üüriseadus Asutava Kogu poolt 1919. aastal. Selle seaduse alusel võis korterite eest üüri saada Eesti markades $1\frac{1}{2}$ - — $2\frac{1}{2}$ -kordselt, võrreldes üüriga, mida makseti 1914. aastal kuldrublades. See üürimäär oli nii madal, et majadest saadud tulud ei võimaldanud nende korrashoidu; valmis olevad majad kõdunesid ja hävinesid, uute majade ehitamisest ei võinud juttugi olla, sest kapital ei lähe sinna, kus ta ei ole küllalt kindlustatud. Tekkis tõsine korterikriis, mida aitas suurendada muu seas asjaolu, et võimatuks muutus korterite vahetamine üüriühikute elutingimustele ja nende soovidele vastavalt. Ühedel olid peaaegu tasuta käes kasutada suured korterid, millega hakati tegema äri: üüriti allüürnikkudele, mis iganes üürida võis ja võeti ka neilt, mis iganes võtta võis. Allüürnik pidi kannatama kurnamist üürnikult, mida ta kunagi polnud majaanikult näinud ega tundnud. Tema poolt üüritud nurk või tuba pidi tasuma üürnikule terve korteri hinna mitmekordselt, ja paljud üürnikud elatasidki endid ainult korterite väljajüürimisest.

1921. aastal Riigikogu poolt vastuvõetud üüriseadusega tõsteti üürinorme 40—60-kordseks, võrreldes 1914. a. üüriga kuldrublades. Ühes sellega tekkis veidi rohkem elavust ehitustegevuses. Et ka nende üüride juures ei maksnud maju ehitada, katsus riigivalitsus majade ehitamist õhutada odava (4%) ehituselaenu abil ja selle läbi, et uutes majades üürid määrati vaba kokkuleppe alusel majaaniku ja üürniku vahel. Kuid ka sel teel ei suudetud soetada elukortereid tarvilikul arvul, ja see tee osutus täiesti ebaõnnestunuks, sest riigil ja omavalitsusel oli liiga vähe vabu summasid, nii et suudeti täita ainult väike osa laenu soovidest. Ka tulid uutes majades üürid vähemalt 3 korda kõrgemad normiüüridest vanades majades.

Maikuu 1927. aastal kaotati üüriseadus oma normiüüridega kõigis Eesti asulates, välja arvatud Tallinna väikesed korterid (alla 12 ruutsülla põrandapinnaga). Niiviisi jäi 80% Tallinna korteritest üüriseaduse kammitsasse. Igalpool, kus kaotati üüriseadus, kadus ühes sellega ka korterikriis ja algas elavam tegevus ehituste alal. Kuskil Eesti linnades pole tulnud nähtavale need üüriseaduse kaotamise tagajärjed, mida kuulutasid ette selle seaduse pooldajad. Kuskil pole pärast üüriseaduse kaotamist üürid kerkinud mitmekordseks. Kuskil pole leidnud aset üüriliste

liste massiline tänavaletõstmine ja seetõttu ennemuulmatu üldine sotsiaalne häda ja viletsus.

Üks asi on kindel: sunnimajapidamise (üüriseaduste) pikendamise ja alalhoidmise ega ole kuskil suudetud lahendada korterikriisi, vaid on seda süvendatud. Korteri on perekonna arenemise kõige tähtsamaks ja hädatarvilikuks teguriks ja sellega ühes iga rahva rikkuse ja edu aluseks. Selle tõttu on tähtis, et iga riigikodanik leiaks tema tarvidustele ja tuludele vastava korteri. Seda võib saavutada ainult pakkumise ja nõudmise alusel teotseva korterituru uuesti maksmapanemise läbi, nagu see sündis igalpool kuni 1914. aastani. Seaduste läbi kunstlikult madalaks hoitud ja osalt kuni miinimumini alla surutud üüridel on olnud hävitavad tagajärjed sotsiaalses mõttes.

Rahva ühistunde seisukohalt on suur ülekohtus, kui üksikutele rahaosadele pannakse peale raskeid koormaid teiste osade kasuks. Ainult kõikide rahvakihtide täieline majanduslik ja kultuuriline vabadus ja üheõiglus kindlustab õige armastuse oma isamaa vastu.

Kõigi ülaltoodu põhjal tuleks Riigikogul vastu võtta seadus, mille alusel üüriseadus ka Tallinnas kaoks lõplikult 1. juulist 1930. a.

207.

Üldkomisjoni ettepanek. ÜÜRISEADUSE KAOTAMISE SEADUS.

§ 1. Üüriseadus (RT 112 — 1921) ja Üüriseaduse muutmise ja osalise kaotamise seadus (RT 49 — 1927) kaotavad maksuse 1. juulist 1930. a.

SELETUSKIRI.

Eestis pandi maksma esimene üüriseadus Asutava Kogu poolt 1919. aastal. Selle seaduse alusel võis korterite eest üüri saada Eesti markades $1\frac{1}{2}$ - — $2\frac{1}{2}$ -kordselt, võrreldes üüriga, mida makseti 1914. aastal kuldrublades. See üürimäär oli nii madal, et majadest saadud tulud ei võimaldanud nende korrashoidu; valmisolevad majad kõdunesid ja hävinesid, uute majade ehitamisest ei võinud juttugi olla, sest kapital ei lähe sinna, kus ta ei ole küllalt kindlustatud. Tekkis tõsine korterikriis, mida aitas suurendada muu seas asjaolu, et võimatuks muutus korterite vahetamine üüriühikute elutingimustele ja nende soovidele vastavalt. Ühedel olid peaaegu tasuta käes kasutada suured korterid, millega hakati tegema äri: üüriti allüürnikku-

dele, mis iganes üürida võis. Nende poolt üüritud nurk või tuba pidi tasuma üürnikule terve korteri hinna mitmekordselt, ja paljud üürnikud elatasid endid ainult korterite väljaüürimisest.

1921. aastal Riigikogu poolt vastuvõetud üüriseadusega tõsteti üürinorme 40—60-kordseks, võrreldes 1914. a. üüriga kuldrublad. Ühes sellega tekkis veidi rohkem elavust ehitustegevuses. Et ka nende üüride juures ei maksnud maju ehitada, katsus riigivalitsus majade ehitamist õhutada odava (4%) ehituslaenu abil ja selle läbi, et uutes majades üürid määrati vaba kokkuleppe alusel majaomaniku ja üürniku vahel. Kuid ka sel teel ei suudetud soetada elukortereid tarvilikul arvul, ja see tee osutus ebaõnnestunuks, sest riigil ja omavalitsusel oli liiga vähe vabu summasid, nii et suudeti täita ainult väikest osa laenu soovidest. Ka tulid uutes majades üürid vähemalt 3 korda kõrgemad normiüüridest vanades majades.

Maikuu 1927. aastal kaotati üüriseadus oma normiüüridega kõigis Eesti asulates, välja arvatud Tallinna väikesed korterid (alla 12 ruutsülla põrandapinnaga). Niiviisi jäi 80% Tallinna korteritest üüriseaduse kammitsasse. Igalpool, kus kaotati üüriseadus, kadus ühes sellega ka korterikriis, ja algas elavam tegevus ehituste alal. Kuskil Eesti linnades pole tulnud nähtavale need üüriseaduse kaotamise tagajärjed, mida kuulutasid ette selle seaduse pooldajad. Kuskil pole pärast üüriseaduse kaotamist üürid kerkinud mitmekordseks. Kuskil pole leidnud aset üüriliste massiline tänavaletõstmine ja selle tõttu ennekuulmatu üldine sotsiaalne häda ja viletsus.

Üks asi on kindel: sunnimajapidamise (üüriseaduste) pikendamise ja alalhoidmisega ei ole kuskil suudetud lahendada korterikriisi. Korter on perekonna arenemise kõige tähtsamaks ja hädatarvilikuks teguriks ja sellega ühes iga rahva rikkuse ja edu aluseks. Selle tõttu on tähtis, et

iga riigikodanik leiaks tema tarvidustele ja tuludele vastava korteri. Seda võib saavutada ainult pakkumise ja nõudmise alusel teotseva korteriteturu uuesti maksmapanemise läbi, nagu see sündis igalpool kuni 1914. aastani. Seaduste läbi kunstlikult madalaks hoitud ja osalt kuni miinimumini allasurutud üüridel on olnud hävitavad tagajärjed sotsiaalses mõttes.

Rahva ühistunde seisukohalt on suur ülekohus, kui üksikutele rahvaosadele pannakse peale raskeid koormaid teiste osade kasuks. Ainult kõigi rahvakihtide täieline majanduslik ja kultuuriline vabadus ja üheõiglus kindlustab majandusliku arenemise ja ühiskondliku isetegevuse.

Linna statistika büroo andmed näitavad, et viimastel aastatel on majade ehitamine Tallinnas jõudsalt edenenu. Viimase kolme aasta jooksul on ehitatud Tallinnas ümmarguselt 1.300 korterit 3.000 toaga. Eriti edukalt on sellega teostatud 1929. a., kus uusi maju ehitati 148, mis sisaldavad 771 elukorterit 1.607 toaga. Ümberehituste ja juurdeehituste teel on juurde tulnud 155 korterit 281 toaga, nii et uusi tube on 1929. a. juurde tulnud 1.888.

Mis puutub aga Tallinna elanikkude arvusse, siis ei näita see iseäralist kasvamise tendentsi.

Eeltähendatud põhjustel paneb üldkomisjon Riigikogule ette, üüriseaduse kaotamise seadus vastu võtta.

208.

Redaktsiooni komisjoni

ETTEPANEK.

(Pealkiri vt. lisa nr. 207.)

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette, võtta vastu „Üüriseaduse kaotamise seaduse“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt III lugemisel vastuvõetud kujul muudatusteta.